NALE
G
8
EMANUELE
MA
Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

NAZIONALE
BIBLIOTECA VITT. EMANUELE
8
16 — G
18
ROMA

VITTORIO E.
B I

Digitized by Google

C.s.f.

BONA

EXIM

D

SOL

De quatuor

dicitur

FASCIC

d

EXER

SPI

AV

Ex Typog

FA

Ex S

Corne

SANCTI

ONAVENTVRÆ

EXIMII ECCLESIÆ DOCTORIS.

SOLILOQVIVM

quatuor Mentalibus Exercitijs, quod dicitur IMAGO VITAE, & DIALOGVS.

ISCICVLVS MYRRHÆ
de Paſsione Chriſti.

XERCITIA XIII. SPIRITVALIA.

AVENIONE,
Typographia IACOBI FAVRE. 1617.

Ex Superiorum permiſſu.

BIBLIOTECA NAZ. VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

IN SANCTI BONAVENTVRÆ SOLILOQVIVM.

Præfatio ad Lectorem.

HOc Opuſculum, quod non minori eruditione, quàm deuotione plenum eſt, Contemplationis lumen & Charitatis ignem fouere volenti, copioſiſſimam materiam præbet. Nam Animam & Hominem ſe inuicem interrogando & reſpondendo Auctor inducit, & plerisque Sanctorum Patrum ſententijs in medium allatis, de quibus (vt idem ait) tractatum hunc compilauit, hoc ait, vt

vnumquemque facilè doceat, quomodo per mentale exercitiũ oculum contemplàtionis in interiora ſua, in exteriora, inferiora & ſuperiora conuertens, ſpreto commutabili bono, incommutabile & æternum toto animi affectu proſequatur. Habet vero hoc Soliloquium multa deſumpta ex illo Hugonis de S. Victore de Arrha animæ, cui eſt valde ſimile.

SVM-

SVMMA QVATVOR MENTALIVM EXERCITIORUM huius Opuſculi.

EXERCITIVM I.

Quomodo Anima per mentale Exercitium debet radium contemplationis reflectere ad interiora ſua, vt videat, qualiter eſt formata per naturam, deformata per culpam, & reformata per gratiam.

EXERCITIVM II.

Quomodo Anima per mentale exercitium, debet radiũ contemplationis conuertere ad exteriora, vt cognoſcat quam inſtabilis ſit mundana opulentia, quam mutabilis mundana excellentia, & quam miſerabilis mundanæ magnificentia.

EXERCITIVM III.

Quomodo Anima per mentale exercitium debet radiũ contemplationis conuertere ad inferiora, vt intelligat humanæ mortis ineuitabilem neceſſitatem, Iudicij finalis formidabilem auſteritatem, pœnæ infernalis intolerabilem pœnalitatem.

EXER-

EXERCITIVM IIII.

Quomodo nima per mentale exercitium debet radiū contemplationis conuertere ad ſuperiora, vt cognoſcat & ſapiat cæleſtis gaudij ineſtimabilem prætioſitatem, ineffabilem delitioſitatem, & interminabilem æternitatem.

Digitized by Google

PROLOGVS.

FLecto genua mea ad Patrem Domini noſtri Ieſu Chriſti, à quo omnis Paternitas in cælo, & in terra nominatur, vt det vobis ſecundum diuitias gloriæ ſuæ virtutem corroborari per ſpiritum eius in interiori homine, Chriſtum per fidem habitare in cordibus veſtris: in charitate radicati & fundati, vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundum, ſcire etiam ſupereminentem ſciētiæ charitatem Chriſti, vt impleamini in omnem plenitudinem Dei.

Apo-

Apoſtolus Paulus, vas æternæ electionis, ſacrarium diuinæ Sanctificationis, ſpeculum & exemplar ſupernæ cõtemplationis in verbis præmiſſis oſtendit nobis mentalis exercitationis ortum, obiectum & fructum.

Mentalis enim exercitatio, ſi debet eſſe pia & ſalurifera, oportet quod habeat potentiam ſupernaturaliter cõfortantem, ſapientiam regulantem, & clemẽtiam conſolantem. Flectat igitur, Anima deuota Diuinæ contemplationis amore accenſa, genua mentis ante thronum beatiſſimæ & incomprehenſibilis Trinitatis: pulſet humiliter,

& poſtulet ſapienter.

Dei Patris confortatricem potentiam, ne labore depreſſa ſuccumbat:

Dei Filij regulatricem ſapientiam, ne errore ſeducta à veritate deuiet:

Dei Spiritus ſancti conſolatricem pietatem, & clementiam, ne tædio victa deficiat.

Omne enim datum optimum, & omne donum perfectum, deſurſum eſt, deſcendens à Patre luminum; & *ſecundum Auguſtinum*: Omne bonum noſtrũ aut Deus eſt, aut à Deo eſt. Vnde non immerito in omni boni operis initio, ille eſt inuocandus, à quo

quo omnę bonum originaliter progreditur, per quē omne bonum exemplariter producitur, & ad quem omne bonū finaliter reducitur, Hęc eſt illa ineffabilis Trinitas, Pater, Filius, & Spiritus ſanctus, quam tangit Apoſtolus, cum dicit: *Flecto genua mea,* &c. vſque ibi, *vt poſſitis.*

Secundo oſtendit iſtius ſaluriferæ mentalis exercitationis obiectum. Obiectum verò exercitationis deuotæ mētis, dicuntur eſſe interiora & xteriora, inferiora & ſuperiora.

Debet enim Anima deuo, per mentale exercitium ontemplationis radium reflectere,

flectere, primo ad interiora ſua, vt videat,

1 *Qualiter ſit formata per naturam,*

2 *Deformata per culpam,*

3 *Reformata per gratiam.*

Secundò, debet conuertere radium cõtemplationis ad exteriora, vt cognoſcat.

1 *Quam inſtabilis ſit mundana opulentia,*

2 *Quam mutabilis mundana excellentia,*

3 *Et quam miſerabilis mundana magnificentia.*

Debet etiam tertiò radium contemplationis conuertere ad inferiora, vt intelligat,

1 *Hu-*

1 *Humanæ mortis ineuitabilẽ neceſſitatem,*

2 *Iudicij finalis formidabilem auſteritatem,*

3 *Pœnæ infernalis intolerabilem pœnalitatem.*

Debet quarto conuertere radium contemplationis ad ſuperiora, vt cognoſcat & ſapiat,

1 *Cæleſtis gaudij inæſtimabilem pretioſitatem,*

Ineffabilem delitioſitatem,

Et interminabilem æternitatem.

Hæc eſt illa Crux beata, quatuor finibus terminata, in qua ô Anima deuota, cum tuo dulciſſimo ſponſo Ieſu Chriſto debes iugiter meditando

tando pendere. Hic eſt ille currus igneus, quatuor rotis conſummatus, in quo debes poſt tuum fideliſſimum amicum aſſiduè contemplando Cæli palatium conſcendere. Hæc eſt illa quadruplex regio Orientalis, Aquilonaris, Occidentalis, & Meridionalis, quam tu, ô Anima, quotidie debes peregrinando intrare, & tuum dilectum ſpecialiſſimum in ea ſpeculando quærere, & inueſtigare, vt poſſis dicere cum Sponſa: In lectulo meo quæſiui per noctem, quem diligit anima mea. Hæc quatuor tangit Apoſtolus cũ ſubiungit: *Vt poſſitis comprehendere cum omnibus Sanctis,*

quæ

quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas & profundum.

Fructus illius ſalutiferę exercitationis, ſi dignè & laudabiliter exequatur, eſt Felicitas æterna, quæ eſt quid optimũ & pulcherrimum, & per ſe ſufficientiſſimum, nullo extra ſe indigens. In qua videbimus & amabimus, vocabimus & laudabimus in æternum, & vltrà eum qui eſt benedictus in ſæcula. Hunc fructum promittit Apoſtolus, quando ſermonem concludit, dicens: *Vt impleamini in omnem plenitudinem Dei.* Hanc plenitudinem tunc inueniemus, quando Deus erit voluntati multitudo pacis, rationi plenitudo

do lucis, memoriæ continuatio æternitatis. Tunc enim Deus erit omnia in omnibus, cùm à ratione omnis error, à voluntate omnis dolor, & à memoria omnis timor receſſerit, & ſucceſſerit illa, quam ſperamus, mira ſerenitas, diuina iucũditas, ęterna ſecuritas.

Hunc tractatum inſtigante conſcientia, propter ſimpliciores quoſque ſimplicibus verbis de Sanctorum dictis compilaui, per modum cuiuſdã Dialogi: in quo Anima deuota veritatis æternæ diſcipula meditando interrogat, & Homo interior mentaliter loquendo reſpondet.

Vt autem ad inæſtimabilem

lem contemplationem iſtius mentalis exercitationis perueniamus, ab exordio incipiamus, & Patrem luminum humiliter inuocando accedamus: genua cordis deuote flectamus ante thronũ æternæ Maieſtatis, & ante ſolium indiuiduæ Trinitatis, lachrymis & gemitibus inceſſanter clamemus, vt Deus Pater per ſuum benedictum Filium donet in Spiritu ſancto nobis gratiam exercitandi mentaliter, vt poſsimus cognoſcere, quæ ſit longitudo, latitudo, ſublimitas, & profundum, vt per hãc pertingamus ad eum, qui eſt omnis deſiderij finis & complementum. AMEN.

EXERCITIVM I.

Quomodo Anima per mentale exercitiũ debet radium contemplationis reflectere ad interiora ſua, vt videat,

1 *Qualiter eſt formata per naturam,*

2 *Deformata per culpam,*

3 *Reformata per gratiam.*

CAP. I.

Qualiter Anima eſt formata per naturam.

ANIMA.

DIc, quæſo, ô Homo, ſi poſt deuotam inuocationem Diuinæ magnificentiæ, & poſt humilem

lem implorationem æternæ Sapientiæ, & demum poſt flebilem ſupplicationem ſupernæ pietatis & clementiæ, gratiam exercitandi mentaliter circa quadruplicẽ materiam, videlicet longitudinis, latitudinis, ſublimitatis & profunditatis obtinerem, quo ordine inchoarem, ne meritum huius exercitationis amitterem, ſi indebito ordine ignoranter procederem: Ordinis enim ignorãtia *ſecundũ Ambroſium*, perturbat formam meritorum: nec reputatur, *ſecundum eundem*, perfecta rei cognitio in nobis exiſtere, dum ſcimus quid faciendum, ſi ignoramus quo ordine ſit procedendum.

Homo.

O Anima, *ſecundum Bernardum*, à te tua conſideratio inchoet, ne fruſtra extendaris ad aliena, te neglecta. *Idem*. Multi multa ſciunt, & ſeipſos neſciunt, alios inſpiciunt & ſeipſos deſerunt, Deum quærentes per exteriora, deſerentes ſua interiora, quibus interior eſt Deus. Idcirco ab exterioribus ad interiora redeam, & ab interioribus ad ſuperiora conſcendam: vt poſsim cognoſcere, vnde veni, aut quo vadam; vnde ſim, & quid ſim: & ita per cognitionem mei aſcendã ad cognitionem Dei.

Item

Item Chryſoſtomus ſuper Matthæum dicit: Non minima pars philoſophiæ eſt cognitio ſui. *Item Ambroſius in Hexamerone.* Cognoſce te, ô Homo, quantus ſis, attende tibi vt conſideres, quid in te intret in cogitatione, quid exeat in ſermone. Vitam ergo tuam, ô Anima, quotidiana diſcuſſione examina. Attende diligẽter quantũ proficias, quantum deficias, qualis ſis in moribus, qualis ſis in affectionibus, quam ſimilis ſis Deo, & quam diſsimilis, quàm propè & quàm longè. Illud ſemper agnoſce, quàm multò laudabilior & melior es, ſi te cognoſcis, quàm ſi te neglecto

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

curſus ſyderum, vires herbarum, complexiones hominum, naturas animalium cognoſceres, ſcientiam omnium cœleſtium, & terreſtrium haberes. Redde ergo te tibi, & ſi non ſemper, ſaltem interdum. Rege tuos affectus, dirige actus, corrige greſſus. Igitur Anima, tene conſilia Sanctorum, & primò, radium contemplationis conuerte ad regionẽ Orientalẽ, hoc eſt, ad conſiderationẽ tuæ conditionis. Diligẽter igitur cõſidera, quàm generosè à sũmo artifice ſis facta per naturã, quam vitiosè à tua voluntate deformata ſis per culpã, quàm gratiosè à Diuina bonitate ſæpe re-

reformata ſis per gratiam.

Primò ergo, conſidera, quàm generosè formata ſis per naturam. Generoſitas tua naturalis conſiſtit in hoc, vt exiſtimo, quia ibi naturaliter ad tui decorem impreſſa eſt imago Beatiſſimæ Trinitatis. *Vnde Anſelmus in proſologio:* Fateor Domine, & gratias ago, quia me creaſti ad tuam imaginem, vt tui memor ſim, te cogitem, te diligam. *Bernardus*: Secundum interiorem hominem tria in me inuenio, per quæ Deum recolo, conſpicio, & concupiſco. Hæc tria ſunt Memoria, Intelligentia & Voluntas. Cùm enim Dei reminiſcor, in ipſo

condelector. Memoria enim eius ſuper vinum. Cùm Intelligētia ipſum intueor, quātùm in ſe ſit incomprehenſibilis, quia principiū, & finis.

In Angelis deſiderabilis, quia deſiderant in eum proſpicere.

In Sanctis omnibus delectabilis, in quantùm in eo aſſiduè fœlices lætantur.

In Creaturis omnibus admirabilis, quia omnia potenter creat, ſapienter gubernat, benignè diſpenſat.

Cùm hæc intueor, ipſum concupiſco. Cùm Deum per voluntatem diligo, me in ipſum trāsformo. Hæc eſt enim virtus amoris, vt talem te eſſe opor-

oporteat, quale eſt illud quod amas. *Hæc Bernardus.* Recognoſce ergo, ô Anima mea, quàm mira & inæſtimabilis dignitas eſt, eſſe non ſolum veſtigium Creatoris, quod eſt commune omnibus creaturis, ſed etiam eſſe imaginem, quod eſt proprium creaturæ rationalis. Lauda igitur Anima mea Dominum, lauda Deum tuum Sion. Expergiſcere & lauda, exulta & gaude, quia inſignita es Dei imagine, decorata ſimilitudine, particeps rationis, capax ęternæ beatitudinis.

Sed quia hæc modica non immerito fortè iudicarentur, morte finirentur, exulta &

lauda, quia cum prædictis dedit tibi naturã immortalem, ſubſtãtiam incorruptibilem, durationem interminabilem, vitam perpetuã. Imago enim æternæ Trinitatis non eſſes, ſi termino mortis præcludi poſſes. *Auguſtinus de ciuitate Dei:* O Anima aduerte, quòd Creator tuus poſt illud eſſe, dedit tibi perpetuum eſſe, poſt hoc dedit tibi viuere, ſentire, diſcernere, ſenſibus te decorauit, ſapiẽtia illuſtrauit. Tuam igitur pulchritudinem attende, vt intelligas, qualem debeas in te pulchritudinem diligere. Quod ſi temetipſam, vt expedit, contemplari non ſufficis, cur ſaltem quid de

te

te æſtimare debeas, ex iudicio alieno non perpendis? Sponſum habes, de cuius pulchritudine, ſi non dubitares, ſcites, quod tam pulcher, tam formoſus, tam vnicus Dei filius, tuo aſpectu captus non eſſet, ſi eum ſingularis decor & vltra cæteros admirandus non traxiſſet. *Hæc Auguſtinus:*

Sed hæc fortaſſe, ô Anima, nimis ingrata, tibi videntur modica, propterea audi tertiò dignitatem admirabilẽ: quòd tantæ es ſimplicitatis, quòd nihil poteſt domum mentis tuæ inhabitare, nihil poteſt in ea manſionem facere, niſi ſimplicitas & puritas Trinitatis æternæ. Ecce quid dicit Sponſus

ſus tuus: Ego, inquit, & Pater ad eum veniemus, & manſionem apud eum faciemus. *Et alibi in* Euangelio: Zachæe, feſtinans deſcende, quia hodie in domo tua oportet me manere. Illabi enim menti illi ſoli poſſibile eſt, qui eã creauit. Ipſe enim eſt, qui intimior intimo tuo ei ſe perhibet, *vt dicit Auguſtinus*: Gaude igitur, ô felix Anima, quòd potes eſſe tanti hoſpitis hoſpita. *Bernardus*: O felix anima, quæ quotidie cor ſuum mundat, vt inhabitantem Deum ſuſcipiat, cuius hoſpes nullo bono indiget, quia auctorem omnium bonorum in ſe habet. O quàm beata Anima,

apud

Digitized by Google

›ud quam Deus ſibi requiem
ıuenit , quæ dicere poteſt:
Qui creauit me , requieuit in
.bernaculo meo. Negare ſi-
ıidem ei cœli requiem non
›terit,qui ſibi in hac vita re-
ıiem præparauit. *Hæc Ber-
ırdus.* O Anima nimis es
ıara,ſi non ſufficit tibi tanti
oſpitis præſentia : quia ſcio,
ıòd tam liberalis eſt , quòd
›mmunicabit tibi de bonis
is , quòd tam pius eſt,quòd
tabit te de donis ſuis, Nul-
enim modo deceret tan-
n principem , ſi hoſpitam
.m permitteret indigen-
Adorna igitur thalamum
m , & ſuſcipe Regem fa-
:em tuum , de cuius præ-
ſentia

ſentia exultabit, & lętabitur tota familia tua. O verè mira & multùm admirabilis ſententia! Rex cuius pulchritudinem Sol & Luna mirantur, cuius magnitudinem Cęlum & Terra reuerentur, de cuius ſapientia cęleſtium ſpirituum agmina illuminantur, de cuius clementia omnium beatorum collegia ſatiantur, talis tuum, ô Anima, deſiderat hoſpitium, tuū cœnaculum, plus quàm cęleſte palatium appetit, & exoptat. Delicię enim ſuę ſunt eſſe cum filiis hominum.

Sed ſi hęc adhuc te non mouent ad laudandum Creatorem tuum, conuerte contem-

templationis radium ad quartum beneficium, & cognoſce, quod tantę capacitatis eſt palatium tuũ, quod nulla creatura ſufficit ſatiare tuũ deſideriũ. Hugo *de S. Victore*: Omnis iucũditas, omnis ſuauitas, omnis potẽtia, omnis opulẽtia rerũ creatarũ, afficere cohumanum poteſt, ſatiare non poteſt. *Anſelmus*: Omnis creatura, quę Deus meus non eſt, mihi inopia eſt. Et quare? Refera *ſecundum Gregorium in Moralibus*: Anima humana, quę ad Deum appetendum facta eſt, quidquid infra Deũ appetit, minus eſt; ideoque ei nõ ſufficit, quod Deus non eſt.

Iam,

Iam, vt ęſtimo, Anima, ſufficienter vidiſti tuam nobilitatem, quę eſt valde laudabilis: conuerte nunc radium contemplationis ad tuam ſuper ceteras creaturas poteſtatem, quę reuera eſt admirabilis. H*ugo de arrha animæ*: O Anima mea, quid dedit tibi ſponſus tuus? Reſpice mundum iſtum; omnis natura ad hunc finem curſum ſuum dirigit, vt tuis vtilitatibus deſeruiat, tuiſque oblectamentis ſecundum diſtributionem temporum indeſinenter occurrat. Vide iam Anima mea, & diligenter conſidera, quôd creator tuus ſponſus & amicus, totam machinam mundia-

mundialem ad tuum ordina-
uit miniſterium. Ecce Angeli
purgant & inflammant tuum
affectum, illuminant & infor-
mant tuum intellectum, per-
ficiunt, & cuſtodiunt tuum
ſubiectum. Magna dignitas
eſt habere tales doctores con-
ſolatores, & tales conſerua-
tores. O Anima, ſi videre poſ-
ſes, quanto gaudio, quanto-
ue tripudio aſſiſtunt oranti-
bus, interſunt meditantibus,
quanto ſtudio nos in bono
conſeruant, quanto deſiderio
nos & ſalutem noſtram æter-
nam expectant!

Cęlum tibi deſervit per
ſuum motum, luminaria cęli
per ſuum influxum, Sol cau-

ſat tibi diem, Luna illuminat tibi noctem, ignis temperat aëris frigiditaté, aër tibi mitigat ignis internam caliditatem, aqua tibi mundat fœtorem, mitigat tibi ſitis ardorem, & fœcundat terræ vigorem. Terra verò te ſuſtentat ſua ſoliditate, recreat ſua fertilitate, delectat ſua amœnitate. Ecce anima, breuiter diſcurriſti per ſingula, ab inferioribus ad ſuperiora, & inueniſti, quod omnis creatura ad hunc finé ex Diuina ordinatione curſum ſuum dirigit, quatenus tuis vtilitatibus deſeruiat, tuiſque oblectamentis indeſinenter occurrat. Sed caue Anima mea, ne nõ ſponſa,

ta, ſed adultera dicaris, ſi munera dantis plus quam affectum amantis diligis, *Auguſtinus in libro Confeſſionum*: Vę tibi, ſi oberras in veſtigiis ſuis ſi nutus ſuos pro eo amas, & non aduertis purgatę mentis intelligentia, quid innuat lux illa beatiſſima, cuius nutus & veſtigia ſunt omnium creaturarum decus & forma. Adhuc ſi forte ignoras te ô pulcherrima mulierum, egredere, & abi poſt veſtigia gregum, id eſt, irrationabilium creaturarum, quę ſunt veſtigium creatoris tui, tu verò ſpeculum beatiſſimę Trinitatis. Ergo omnibus dignior, & excellentior comprobaris. Et paſce

hœdos tuos iuxta tabernacula paſtoris, id eſt, conuerte cogitationes tuas ad choros Angelorum, quibus quodammodo ſimilis es in natura, & conciuis eris in gloria.

ANIMA.

IAm ſatis ſilui, diu tacui, iam nunc cum verecundia & rubore compellor confiteri & dicere, quòd hanc dignitatem modicum aduerti. Amorem meum heu ego infelix, & miſera nimis indignè proſtitui, factorem meum non pro his omnibus glorificaui, Deũ meum, propter dona ſua non benedixi, & non adoraui eum

toto

toto tempore vitę meę,nimis indignè & irreuerenter, vanè & negligenter vixi. Et,vt verum fatear, *ſecundum Bernardum*. Quantò perfectiùs dignitatem meam aſpicio, tanto magis vitam degenerem me duxiſſe confundor & erubeſco. Timeo etenim, quòd tantò grauior ſit culpa,quantò dignior & nobilior ſit natura. Formido quòd tantò grauior ſit offenſa, quantò maior eſt illius qui offenditur excellentia. Pertimeſco quòd tantò peior eſt iniuria, quantò maiora fuerunt illius cui iniuriam irrogaui beneficia.

Heu, heu Domine Deus meus, ex dignitate ſubſtantię

iam perpendo vilitatem malitię, ex ſpecioſitate naturę cognoſco deformitatem culpę, ex recordatione beneficiorum acceptorum, intelligo ingratitudinem factorum meorum. Væ mihi miſeræ, iam video, iam cognoſco, quod quidquid à ſummo datore accepi ad vſum vitę, miſerabiliter inflexi ad abuſum prauitatis & culpę. Tranquilitatē humanę pacis ad vſum conuerti vanę ſecuritatis: peregrinationem terrę, pro inhabitatione dilexi patrię: ſalutem & pulchritudinē corporis redegi in ſeruitutē voluptatis: vbertatis abundantiam, nō ad neceſſitatem corporis,

poris, ſed ad ſuperfluitatem expendi miſeræ cupiditatis: tẽpora ſerena & blandimenta aëris, ad amorem mihi ſeruire coëgi terrenę delectationis, Timeo heu & valde pertimeſco, vt ſimul me ferire puniendo debeant, quę vitiis meis malè ſubiecta ſeruiebant.

Homo.

O Anima, aliqualiter iam perpendo, quod bona eſt tua cognitio. Ex verbis enim tuis ſentio, quod non fuit fruſtrà mea admonitio. Videtur mihi quod numine Diuino ſis aliqualiter, illu-

ſtrata, & tactu veri luminis mota, *Quia ſecundum Gregorium in Moralibus:* Vnuſquiſque dum tactu veri luminis illuſtratur, ſibi ipſi oſtenditur, vt vnde cognoſcit quid eſt iuſtitia inde erudiatur, quid eſt culpa, qua excęcatur. Vnde ſancti viri, quò altiùs apud Deum virtutum dignitate proficiunt, eò ſubtiliùs indignos ſe eſſe deprehendunt: quia dum proximi luci fiunt, quidquid eis in ſe ipſis latebat, inueniunt. *Hæc Grego.*

CAP.

Digitized by Google

Cap. II.

Quàm vitiosè Anima deformata eſt per culpam.

Homo.

IGitur anima, ſi luce veritatis tacta, dignitatem tuam, quam hactenus, non attendiſti, cognoſcis: ſi culpam, quâ creatorẽ tuum offendiſti intelligis, & vidiſti, quàm gratiosè formata ſis per naturã, vide nunc quàm vitiosè deformata ſis per culpam. *Anſelmus*: Reduc Anima ęrumnoſa & miſera, ad memoriam enorme delictum, & perduc in cęlum vſque rugitum, &

lamentũ. Cogita Anima perfida Dei, adultera Chriſti, quid feceris. Dereliquiſti in Cœlo caſtum amorem tuum, contempſiſti factorem tuum, repudiaſti ſponſum tuũ, turbaſti Deum tuum, irreuerenter tractaſti ſanctum Angelum cuſtodẽ tuum. Eras templum Dei, ſponſa Chriſti, ſacrarium Spiritus ſancti. Quę eſt iſta ſubita conuerſio & repentina mutatio? De Dei virgine facta es corruptio ſatanę? De ſponſa Chriſti, ſcortum execrabile Diaboli? *Hæc Anſelmus*, Recordare ô Anima, propter quid vendideris decorem tuum, propter quid abieceris honorem tuum, pro

quo

quo tam turpiter fędaueris vultum tuum quę tanta bona pro tam vili pretio vendidiſti. O Anima, quare te tot bonis ſpoliaſti? quare fruſtra tantis te honoribus priuaſti? quare tot bona opera neglexiſti? tot annos, tot dies, tot horas ſine fructu vixiſti?

ANIMA.

RECognoſce, ô Homo, ꝙ verum loqueris & non immerito me de tanta tranſgreſſione reprehendis. *Bernardus.*

O Domine Deus meus, quot tempora effluxerunt in quibus ſine fructu, vt aſpicio,

coram te, quomodo ſubſiſtam? quomodo ad te leuare potero faciem meam, in illo magno & terribili examine, quādo enumerari iuſſeris omnes dies meos, quęrens fructum in eis? O Domine Deus, cur intermiſi te vllo tempore verſari in corde meo, te tota mente amplecti, in tua dulcedine delectari? Omnia interiora mea vbi tunc erant, quando tecum non erant, cùm à te habeat omnis creatura quidquid habet deſiderabile, laudabile, delectabile? Hęc *Bernardus*.

Heu Domine, nunc intelligo, ſed confiteri erubeſco: ſpecies & decor creaturarum decepit

decepit oculum meum, & nõ
aduerti, quia ſpecioſior omnibus creaturis tu es, quibus tantummodo vnam guttam tuæ inæſtimabilis pulchritudinis cõmunicaſti. Quis enim ornauit Cælum ſyderibus, aërem volucribus, aquam piſcibus, terram plantis & floribus, homines in corpore diuerſis coloribus, in mente varijs virtutibus? Nonne clementiſſime Pater, per te illa cæleſtium ſpirituum agmina, varijs donis ſunt ornata? Nõne per te Seraphim ardent dilectione? Cherubim lucent cognitione? de tuis donis iucant Throni? de tuis muneribus dominantur Dominatio-

tiones inclytæ, ex tua virtute præſunt Principatus, ex tua poteſtate poteſtates dæmonũ malitias arcent, & ex tua profunda potentia miracula faciunt Virtutes, ex tuo præcepto Archangeli magnis nunciant maiora, Angeli vero minoribus ſignificant minora? Sed quid ſunt hæc omnia, niſi tuæ pulchritudinis modica ſcintilla?

O bone Ieſu, fons vniuerſæ pulchritudinis, ignoſce mihi animæ miſeræ, quòd tuã pulchritudinem tam ſerò cognoui, tam tarde amaui propterea miſerabiliter oberraui. Dulcedo etiam creaturarum decepit guſtum meum, &

non

Digitized by Google

non aduerti quod melle dulcior es. Tu enim melli & omni creaturæ dulcedinem ſuã, immo tuam commodaſti, & non eſt aliud in creatura dulcedo vel delectatio, niſi tuæ dulcedinis, quam abſcondiſti timẽtibus te modica demonſtratio, Vnde dulcedo omniũ creaturarum (ſi quis iuſtè aduertat) nihil aliud facit, niſi quòd ad tuam dulcedinem æternam inuitat.

O Ieſu fons vniuerſæ dulcedinis & pietatis, ignoſce mihi, quòd tuam inæſtimabilem, & melliſluam dulcedinem in creatura nõ cognoui, nec internæ mentis amore degustaui, propterea miſerabili-

Digitized by Google

biliter oberraui, & animam meam vſque modo ſiliquis porcorum ſaturaui. Sed heu, nunquam, vt timeo, de pane filiorum tuorum manducaui, ideo ſemper in delicijs mundi ieiuna & famelica permanſi. *Gregorius*: Quia intus guſtare nolumus paratam dulcedinem, propterea ieiuni & famelici, amamus miſeri famem noſtram.

O dulciſſime Ieſu, modo video, modo agnoſco, quod omnis dulcedo tibi contraria, fuit mihi afflictio & magna miſeria. *Auguſtinus, in libro Confeſſionum*: Tu enim miſericordiſſime Deus, etiam in peccatis meis ſemper mihi aderas

aderas piiſſimè ſuſtinens omnes iniquas delectatiões meas & malas, amariſſimis reſpergens amaritudinibus, docens per flagella, ſi vellem ſine amaritudine delectari, non poſſem niſi in te Domine. *Hæc Auguſtinus*. Sed heu hanc doctrinam non intellexi pro-[...]terea oberraui, ſemper tamẽ [i]n deliciis meis iniquis timui [p]roditorem, timui accuſato-[r]em; timui reprehenſorem, [f]ormidaui aliquotiens conſ-[ci]entiam, expaui multotiens [in]famiam, nonnumquam ab-[h]orrui gehennam, & tamen [he]u, ego miſera inter tot tor-[m]enta, non mutaui volunta-[te]m propriam. Decepit etiam

odor creaturæ olfactũ meum, & ignoraui, quod odor tuus. ô Bone Ieſu, redolet ſuper omnia aromata. O bone Ieſu, fons odoris, cuius ſuauitas fecit indeſinenter poſt te currere & infatigabiliter laborare. Ignoſce mihi, quod tam ſerò te cognoui, tam tardè in odore vnguentorum tuorum poſt te cucurri. Puto tamen & per hoc me non excuſo, quod odor illius cæleſtis apothecæ huic terreno fœtori, quo infecta eram, non miſcetur. Decepit etiam ſonus falſus, ſiue fallax creaturarum auditum meum, & neſciui nec ſenſi,

Quàm dulcia faucibus electorum

ctorum tuorum eloquia tua:
Quàm ſuauia auribus amicorum tuorum conſilia tua:
Quàm leuia manibus ſanctorum tuorum mandata tua.
O Ieſu fons ſapientiæ, auctor ſcientiæ, conſiliator caſti conſilij, fac me vel ſaltem modo audire vocem tuam: ſonet vox tua in auribus meis. Cum quanta amaritudine recogito, quod fefellit me illa vox miſerrima cantantium, & dicentium: Venite fruamur bonis quæ ſunt, coronemus nos roſis antequam marceſcant, & non prætereat nos flos temporis. Vino pretioſo, & vnguentis optimis nos impleamus, vbique relin-

quamus ſigna lætitiæ. Hanc vocem audiui, & non intellexi, nec aduerti, quoniã omnia vana ſunt, & riſu digna. Omnia enim hæc & his ſimilia cito pertranſierunt, & velut vmbra euanuerunt. Quid enim vana hæc omnia amatoribus ſuis cõtulerunt? Quẽ enim fructum tunc habuerunt in illis, in quibus nunc confunduntur & erubeſcunt? O Domine Deus meus, lumen cordis mei, panis animæ meæ, virtus amaricans mentem meam, non te amabam, & fornicabar abs te, & fornicanti mihi ſonabant euge, euge. Amicitia huius mundi, fornicatio eſt abs te. O quid mi-

miſerius miſero non miſerante ſuper ſeipſum? Sed inter hæc omnia, tu amantiſſime Deus, mihi ſemper aderas, vocem tuam frequenter audiui, inſpirationem tuam ſalutiferam ſenſi, ſed non conſenſi. O quotiens mihi illud ſalutiferum cõſilium inſpiraſti? Peccaſti, quieſce, deſine, & erubeſce.

Ad quæ ego miſera morem ſecuta *beati Auguſtini in libris Confeſſionum*: verba ſomnolenta aliquando reſpondi: Domine, expecta me modicùm, ſine paululum, modo à vanitate quieſcam, modo de malignitate erubeſcam, omnia vana & mundana dere-

linquam. Sed heu illud modicum, & modo, non habebat modicum & modum, & paululum in longum ibat. *Item, Auguſtinus*: Ipſa ſegnities eſt res, quæ multos æternaliter occidit, & finaliter in peccatis detinet, qui ſe ad vocem Domini non corrigunt. Vocem quidem occultæ inſpirationis audiunt, ſed vitam non corrigunt, dicentes: *Cras, cras*, & ſubito oſtium clauditur, remanetque peccator foras extra arcam cæleſtis patriæ cum voce coruina, quia pro peccatis gemere noluit cum columba.

Gregorius: Heu quàm multos in peccatis peiùs ſua fælici-

lici-

Digitized by Google

citas proſtrauit, multos diuturna pax inertes reddidit: eóque illos mox malignus hoſtis grauiùs percutit, quo longiùs quietis vſu negligentes inuenit. *Item Gregorius*: Quos enim Deus vt conuertantur diutius tolerat, non conuerſos duriùs damnat.

Sed, ô Homo, vt tibi meæ infelicitatis hiſtoriam perfectiùs manifeſtem, profiteor quod hæc omnia meæ infęlicitati non ſufficiebant, ſed ad cumulum damnationis (heu mundana mollities) tactum meum nimis miſerabiliter decipiebat, & ignoraui, quod tam ſuauis, ô bone Ieſu, eſſet tuus amplexus, tam honeſtus

Digitized by Google

attactus tuus, tam delitioſus conuictus tuus. Cùm enim te amauero, munda ſum, cùm tetigero caſta ſum, cùm accepero virgo ſum. Tuus ô dulciſſime Ieſu amplexus nõ maculat, ſed mundat, tuus attactus non inquinat, ſed ſanctificat.

O Ieſu fons vniuerſæ dulcedinis & ſuauitatis, ignoſce mihi, quod tam ſerò credidi, quantum habet delicioſitatis, quantum honeſtatis, quantum iucunditatis quando læua tuæ æternę ſapientiæ & cognitionis eſt ſub capite meo, *id eſt*, ratione, & dextera tuæ diuinæ clementiæ, & dilectionis amplexabitur me, id

eſt,

Digitized by Google

eſt, voluntatem. Heu me miſeram, quid vmquã tam dulce, tam ſuaue, tam delitioſum, & ſalutiferum poteſt experiri, quàm inter brachia tanti ſponſi quieſcere, inter oſcula tanti Regis & amici fæliciter obdormire? Hanc dulcedinem ſenſerat anima deuota, quando optabat dicens: Oſculetur me oſculo oris ſui, &c. Numquid has delicias anima deuota erat experta, quando orabat ardens, & iam penè deficiens præ dilecti ſui concupiſcentia, dicens *in Canticis*: Quis mihi det te fratrem meum, ſuggẽtem vbera matris meæ, vt inueniam te ſolum foras,

& deoſculer te, & iam me nemo deſpiciat? Apprehendam te, & ducam te in domũ patris mei, & in cubiculum genetricis meæ? Ibi me docebis, & dabo tibi poculum ex vino condito, & ex muſto malogranatorũ meorũ. Quis enarrare ſufficeret, niſi qui mente guſtaſſet, quantum habet hoc verbum dulcedinis & deuotionis, quando bene ponderatur, & rectè cibatur deuota mente? Vnde expoſitionem deuotæ menti relinquo. Sed ô Domine Deus, ſi hæc tam dulcia ſunt cogitanti, quàm dulcia eſſe poſſunt deguſtanti? Si tam ſuauia ſunt legenti, quàm conſolatoria

toria erunt per affectum ſentienti? *Auguſtinus*: Fac me dulciſſime Ieſu, intus guſtare per amorem, quod extra guſto per cogitationem: fac me ſentire per affectum, quod ſentio per intellectum. *Hæc Auguſtinus.*

Eia dulciſſime Ieſu, transfige ſaluberrimo vulnere amoris tui, medullas animæ meæ, vt verè ardeat, langueat, & liquefiat, & ſolo tuo deſiderio deficiat, cupiat diſſolui & eſſe tecum. Te ſolum ſemper eſuriat panem vitæ cæleſtis, qui de cælo deſcendiſti. Te ſitiat fontem vitę, fontem ęterni luminis, torrentem veræ voluptatis. Te ſemper ambiat,

biat, te quęrat, teque inueniat, in te dulciter requieſcat. Sed quę veſania, quę infernalis furia, tanto tempore à me prohibuit talia, & tanta mentis meę ſolatia, tam diuina gaudia, & melliflua conuiuia? Dic quęſo, ô Homo, quę eſt tanti mali cauſa, quę tanti periculi ratio, quę tanti damni occaſio?

HOMO.

VIdeo ó Anima, quod iã fatigata laboribus, iam vexata doloribus, vltrà inuenire non valeas, cui tantum damnũm illatum adſcribas. Peto igitur, vt cum patientia audias,

Digitized by Google

audias, ſi tibi tanti mali cauſam demonſtrauero, ſi tibi tanti damni inimicum oſtendero. Iam pro parte hoſtem tetigiſti aliqualiter, tamẽ fortè præ dolore mentis non aduertiſti, Habes ó Anima mea inimicum domeſticũ hoſtem amicum, aduerſarium propinquum, qui tibi malum pro bono reddidit, & ſub ſpecie amicitiæ crudelior exiſtens inimicus, his omnibus & alijs infinitis bonis te priuauit.

Hic hoſtis, ſalua tua reuerentia, eſt caro infælix & miſera, multùm tamen tibi dulcis & dilecta. Hanc cùm pauiſti, inimicum peſſimum contra te erexiſti. Hanc cùm hono-

honoraſti, hoſtem crudeliſſimum contra te armaſti. Hanc cùm foris varijs & prætioſis indumentis decoraſti, omnibus interioribus ornamentis te ſpoliaſti, neſciens quod dicit beatus Gregorius in homiliis: Vnde, inquit, caro ad tempus ſuauiter viuit, inde ſpiritus in æternum torquebitur & ingemiſcet. Et contrà: quò plus caro premitur, eò plus de ſpe cęleſti animus lętatur. Vnde pro tanta iniuria nobis per te illata, continere amplius me non valeo, quin tantum malum huc vſque ſub ſilentio periculosè pertranſitũ reprehendã. Scio, *inquit Bernardus*, ó Anima, quen-

dara, qui per plures annos tecum vixit, ad menſam tecum ſedit, cibũ de manu tua ſumpſit, & in ſinu tuo dormiuit, cùm voluit tecũ colloquium habuit, hic iure hęreditario ſeruus tuus eſt. Sed quia delicatè nimis enutriſti eum, & virgę peperciſti, leuauit calcaneum ſuũ ſuper caput tuũ, & te in ſeruitutem redegit. *Et ſubdit*. O Anima miſerabilis & miſera, quis te liberabit de vinculo improperij huius? exurgat Deus, & cadat armatus, & conteratur inimicus. Inimicus, inquam, contemptor Dei, amicus mundi, cultor diaboli. Quid tibi videtur de illo? Si rectè ſentis,

puto

Digitized by Google

puto quod mecũ dices: Reus eſt mortis, crucifigatur. Noli ergo diſſimulare, noli differre, noli parcere, crucifige, crucifige, eum. Sed in qua cruce? In cruce Domini noſtri Ieſu Chriſti, in qua eſt ſalus, vita & reſurrectio noſtra.

Recole igitur ó Anima, primordia tua, attende quod es inſignita Dei imagine, decorata eius ſimilitudine, deſponſata Fide, dotata Spe, pręelecta Charitate, redempta Sanguine, particeps gratię, capax beatitudinis: quid tibi cum carne, vnde iſta pateris? Si diligenter conditiones eius aduertis, nũquam vilius ſterquilinium vidiſti. Si eius miſerias

ſerias enumerare velis, quam onuſta ſit peccatis, pruriens cōcupiſcentiis, occupata paſſionibus, polluta illuſionibus, confuſione plena, ignominia repleta, quid de ea habes aliud, quàm cogitationes fœdas & immundas? *Hæc Bernardus. Idem*, O Anima diuina, erubeſce in ſimilitudinem porci commutari, erubeſce volutari in cœno, quæ es de cælo. *Idem ſuper Cantica*: O Anima, donec in carne es, inter ſpinas verſaris, & neceſſe eſt, vt tentationum tribulationes, & impugnationum aculeos grauiter patiaris. Vnde dicitur tibi *in Canticis*: Sicut lilium inter ſpinas, ſic

amica mea inter filias. O candens lilium, ô tener, & delicate flos, increduli & ſubuerſores ſunt tecum, & cum ſcorpionibus habitas. Vide ergo quomodo cautè ambules inter ſpinas. Caro & mundus pleni ſunt ſpinis: conuerſari in his, & non lædi, diuinæ potentiæ eſt & non virtutis humanæ. *Hæc Bernardus.*

Eſt & alius inimicus fortis, & crudelis, qui mira calliditate omnium diſcutit conſuetudines, ventilat curas, ſcrutatur affectus, & ibi ſemper quærit cauſas nocendi, vbi quemquam viderit ſtudioſiùs occupari. Nouit enim hic hoſtis antiquus ab initio huma-

humani generis inimicus, cui ipſe illecebras gulæ ingerat, cui virus inuidiæ infundat, cui blandimenta luxuriæ obijciat, cui vana ſuperbiæ incitamenta promittat, nouit quem metu opprimat, quem gaudio fallat, quem admiratione ſeducat. Habet etiam aliquos ſibi obligatos, quorum ad alios decipiendos ingenijs, vtitur & linguis. O Anima fragilis ad reſiſtendum, facilis ad cadēdum, difficilis ad ſurgendum, qualiter iſtius crudelis aduerſarij laqueos euadere poteris, quem tantis ſubtilitatibus præditum agnoſcis? *Hæc Leo Papa.*

ANIMA.

NVnc video, iam primitus recognoſco, quòd, *ſicut dicit Anſelmus*, conſuetudo peccati eſt, quod non facilè cognoſcitur ab eo qui ipſe premitur: ſed mox cùm incœperit ſe quis ab illo alienare, tũc demũ cognoſcit in quanta fœditate iacuerit. Igitur quia iam aliqualiter me ipſam à peccato alienare incipio & per hoc me, & peccatũ meum agnoſco, me amplius à planctu continere non valeo.

O Domine Deus meus, tu impreſſiſti mihi amabilem imaginem tuam, & ego ſuperinduxi

perinduxi odibilẽ imaginem diabolicam. Heu, heu miſer homuncio, quòd dæmonis imaginem ſuperimpreſſi ſuper imaginem Dei. Cur non odi eius imitationem, cuius abhorreo nomen? Ille ſponte cecidit, ego volens corrui. Ille nuda præcedẽte vindicta peccauit ſuperbiens, ego viſa eius pœna, peccaui contemnens. Ille ſemel innocentiâ eſt inſtitutus, ego multotiens ſum reſtituta. Ille ſe erexit contra eum qui ſe fecit, ego me erexi contra eum qui me refecit. Ille Deum dereliquit permittentem, ego fugi Deum perſequentem. Ille perſtat in malitia Deo reprobãte, ego cur-

ro à Deo miſericorditer reuocante, & ſi ambo contra Deum, ille tamen contra non requirentem ſe, ego vero contra morientem pro me. Ecce cuius imaginem horrebam, cùm in multis me inueniam horribiliorem.

HOMO.

FVge, fuge à me, ô horribilis ſubſtantia, fuge te ipſam, exterrita à te ipſa. Ne igitur ſine rugitu cordis tui toleres horrorem tuum. Si toleras, non te agnoſcis; non eſt hæc fortitudo, ſed mentis hebetudo: non eſt ſanitas, ſed obdurata iniquitas.

ANIMA.

ANIMA.

SI me videro, eſt horror intollerabilis: ſi non videro, eſt mors ineuitabilis. O quàm infœlix, qui ſibi eſt horribilis: ſed tamen multò infœlicior, cui mors æterna eſt ſenſibilis. *Anſelmus in Orationibus*: O Pater patietiſſime, ô Rex clementiſſime tegere non valeo, excuſare nequeo, & tamen confiteri non modicùm erubeſco. Iam cauſam tantorum malorum inuenio, iam quod priùs male latuit agnoſco. *Bernardus in Meditationibus*: Cor enim meum miſerum, dum futurũ non curauit gau-

dium, nec diuinum quæſiuit conſilium, à ſeipſo fuit elongatũ, & in amore terreſtrium occupatum, dumque elapſum fuit ab illis, & inuolutum in iſtis, vanitas ipſum decepit, luxuria polluit, curioſitas abduxit, cruciabatur inuidia, torquebatur iracundia, diuidebatur auaritia, anxiabatur accedia, ſicque immergebatur omnibus vitijs: quia vnum bonum, quod ſibi ſufficere potuit, dereliquit. *Hæc Bernardus.*

Abeāt ergo mitiſſime Deus in obliuionem coram te omnia malè cõſumpta mea tempora, & concede, vt hoc temporis mei reſiduum fortè nimis

mis breue & momentaneum, ſit tibi honorificũ, mihi fructuoſum, & proximo ędificatorium. Iam piiſſime Deus, propter magnitudinem damni, quod infœlix, & miſera miſerabiliter incurri, video & recognoſco, quòd meipſam & peccatum meum ſufficienter, vt merui deplangere non valeo, ſi tanta debeat eſſe, non immerito, peccati deteſtatio, quanta fuerit in miſera voluntate delectatio.

Homo.

O Anima, ſi per te, vt aſſeris, non potes, nec ſufficis delictum tuum deplan-

gere, neceſſe habes te ad aliquem Sanctorum cõuertere. An ignoras, quôd *ſecundum Bernardum*, ſecurum habes acceſſum ad Deum, vbi Matrem habes ante Filium, Filium ante Patrem Mater pro te oſtendit Filio pectus, & vbera, Filius Patri latus & vulnera. Putas quòd vlla poterit ibi eſſe repulſa, vbi tot ſunt charitatis indicia? In periculis ergo & in anguſtiis, ac in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam inuoca. Non recedat à corde tuo, non diſcedat ab ore tuo. Ipſam ſequens, non deuias: ipſam rogans, non deſperas: ipſa tenente, non corruis: ipſa protegente,

Digitized by Google

tegente, non metuis: ipſa duce, non fatigaris: ipſa propitia ad veniam peruenis. *Hæc Bernard. Anſelmus*: Dic igitur, ô Anima, cum magna mentis fiducia: O Domina, ſi tuus Filius per te factus eſt frater noſter, nonne tu per ipſum facta es Mater noſtra? Exultabo igitur & lætabor, quia quidquid iudicabitur de me, pendet ex ſententia Matris & fratris mei. *Hæc Anſelmus.*

ANIMA.

CVm peccaui in filium, irritaui Matrē. Matrem offendere non potui, niſi iniuria Filij. Quid ergo ó Homo

mo faciam? quis reconciliabit me Filio, inimica Matre? quis mihi placabit Matrem, irato Filio?

Homo.

ANſelmus: O Anima non dubites, & ſi ambo ſint offenſi, ambo tamen ſunt clementes, ambo piiſſimi, Fugiat ergo reus iram iuſti Dei ad piam Matrem, refugiat reus iram offenſæ Matris ad benignum Filium, & dicat: Deus qui factus es Filius fœminæ propter noſtram miſeriam, fœmina quæ facta eſt Mater Dei propter miſericordiam, aut miſeremini mihi impiæ pec-

peccatrici, aut oſtendite mihi magis miſericordem, ad quem ego miſera confugere valeam. *Hæc Anſelmus.*

Anima.

O Homo, quàm ſanum conſilium tuum, quàm conſolatorium eſt mihi miſeræ verbum tuũ! quia quando peccatum meum rectè aſpicio, tunc inuenio, tunc agnoſco quod elementa per peccata mea pollui, cælos inquinaui, aſtra cæli obfuſcaui, damnatos in inferno cruciaui, Sanctos in cælo perturbaui, Angelos mihi ad cuſtodiam deputatos irreuerenter per-

pertractaui. Vnde ab omnibus his auxilium petere pertimeſco Et quia iuſti iuſtè mihi indignati ſunt, ad ipſos confugere non præſumo.

Homo.

O Anima, nimia eſt trepidatio tua, quamuis placita ſit humiliatio tua. An ignoras, quod multi de Sanctis peccauerunt, qui, qualiter nobis peccantibus miſereri debeant, in ſuis magnis peccatis didicerunt? Cogita Moyſen Prophetã eximium, de Diuina potentia deſperantem. Cogita Dauid Regem ſanctiſſimum, contra Diui-

nam

nam legem, adulterio & homicidio peccantem. Agnoſce Salomonem ſapientiſſimum, idola vana, & peſſima adorantem. Cognoſce Manaſſem Regem iniquiſſimũ, qui pluſquàm omnes Reges Iſraël peccauerat, qui dicebat: Peccaui ſuper numerum arenæ maris, & non ſum dignus videre altitudinem Cæli, præ multitudine iniquitatis meæ; hos ſemper cogita veniã impetrantes. Sed quid plura de ſanctis veteris Teſtamenti?

Cogita nunc & aduerte paucos de ſanctis noui Teſtamenti. Vide Matthæum ſedentem ad telonium, peccatorem publicanum, & aſſumi-

ſumptum in diſcipulum. Vide Paulum lapidantem Stephanum, & electum in Apoſtolum. Vide Petrum, Chriſtum abnegantem, & mox veniam impetrantem. Vide militem Chriſtum crucifigentem, & tamen de diuina miſericordia non præſumẽtem. Vide latronem in Cruce pendentem, & veniam impetrantem. Poſtremo cogita, ó Anima, quòd illa famoſa & immunda peccatrix, Maria Magdalena facta eſt tam ſingularis & ſpecialis Chriſti amatrix. Omnes enim quotquot modò cum Deo regnãt, vel olim ſicut nos peccauerunt, vel ſaltem peccaſſe potuiſſent, ſi

eos

eos diuina clementia à peccato non præſeruaſſet. Quia cuicumque donatum eſt, vt peccare penitus non potuerit, non eſt hoc naturæ, ſed cæleſtis gratiæ.

ANIMA.

IAm nunc ſecurè Prophetas & Reges implorabo, iam nunc audacter Apoſtolos & Martyres inuocabo: Confeſſores, Virgines, & Viduas, conſtanter ieterpellabo. Sed tamen prę omnibus his ſacratiſſimam Dei genitricē Virginem Mariam confidentiùs adorabo. Scio enim quòd tam pia, dulcis, & ſuauis eſt Maria,

Digitized by Google

quòd nec nominari poteſt quin accendat, nec cogitari quin recreet affectum diligentium ſe. Hęc eſt enim illa, quę ſalutem omnibus impetrauit, & totius mundi reparationē obtinuit. *Hæc Bernardus.*

Anſelmus. O fœmina mirabiliter ſingularis, & ſingulariter admirabilis, per quam elementa renouantur, infirmi medicantur, homines ſaluantur, & Angeli reintegrantur. O fœmina gratia plena, de cuius plenitudinis abundantia reſperſa reuiuiſcit omnis creatura. *Bernardus*: O benedicta genitrix vitę, inuentrix gratię, Mater ſalutis, per te

te acceſſum habemus ad filium tuum, vt per te nos ſuſcipiat, qui per te datus eſt nobis. Excuſet apud ipſum integritas tua culpam corruptionis noſtrę, humilitas tua Deo grata, ô beatiſſima, veniam impetret vanitati noſtrę. O benedicta, per gratiã, quam inueniſti, per prętogatiuam quam meruiſti, per miſericordiam quam peperiſti, fac vt qui mediante te dignatus eſt fieri particeps infirmitatis & miſerię noſtrę, te intercedente nos faciat participes glorię ſuę. *Hæc Bernardus.*

Cap. III.

Qualiter Anima reformata eſt per gratiam.

Homo.

IAm nunc, vt ęſtimo ó Anima mea, aliqualiter meritoriè conuertiſti radium contemplationis ad videndum, qualiter formata ſis per naturam, & quomodo deformata per culpam: conuerte nunc radium tuum, iam vt ſpero per contritionem depurata, ad intuendum qualiter ſis reformata per gratiam. Scire tamen debes, quòd quantò perfectiùs per cõtritionis lauacrum,

uacrũ, caligo mentis detergitur, tantò lucidiùs diuinę reparationis beneficium ſpeculatur. Peccatũ enim *ſecundum Auguſtinum*, eſt tenebra, qua intellectus obtunditur, & interior homo totus obtenebratur. Vnde neceſſe eſt, vt tantò ſollicitiùs mẽtales ocu-li à peccati tenebra per compunctionis lacrymas continuè expurgentur, quantò amplius per hanc contemplationis radius obtenebratur. *Hæc Auguſtinus.* Iam igitur, ó Anima, in affectionibus ſerenata, dirige radium contemplationis, ad intuendum, quàm profunda Dei clementia, quàm alta Dei ſapientia, quàm mira

Dei potentia ſis per gratiam reformata.

Conſidera primò, qualiter per beneficium redemptionis, te à peccato originali liberauit. An ignoras, quòd per peceatum originale eras bonis naturalibus & ſpiritualibus ſpoliata, poteſtati principis tenebrarum ſubiugata, à patria tua repulſa & alienata? Sed *ſecundum Bernardum*: Singularis illa maieſtas mori voluit, vt viueremus, ſeruire vt regnaremus, exulare vt repatriaremus, & ad viliſſima opera inclinatus eſt, vt nos cõſtitueret ſuper omnia opera ſua. Venit enim Filius hominis quęrere & ſaluum fa-

cere,

cere, quod perierat. Venit inquam, vt te ſuperbum humiliaret. *Gregorius in regiſtro:* Ad hoc vnigenitus Dei filius, formam infirmitatis noſtræ ſuſcepit, ad hoc inuiſibilis nõ ſolum viſibilis, ſed etiam deſpectus apparuit, ad hoc contumeliarum ludibria, illuſionum probra, paſſionum tormenta tolerauit, vt ſuperbum non debere eſſe hominem doceret humilis Deus. *Auguſtinus:* Omnia bona terrena cõtempſit Deus, vt contemnenda noſtra monſtraret: & omnia terrena mala ſuſtinuit, vt ſuſtinẽda doceret, vt nec in illis quæreretur felicitas, neque in iſtis timeretur aduerſitas.

Venit ſecundò, vt te Patri recõciliaret. *Auguſtinus*: Cùm inimicus eſſes patri, ego reconciliaui te cùm longè eſſes, ego veni vt reducerem te; cùm inter montes, & ſiluas errares, quæſiui te: inter lapides & ligna inueni te, in humeris meis portaui te, patri meo reddidi te, laboraui, ſudaui, caput meum ſpinis expoſui, manus meas clauis obieci, lancea latus meum aperire permiſi, Sanguinẽ meum pro te fudi, totque, non dicam iniuriis, ſed aſperitatibus laceratus ſum propter te, ſed heu propter peccatum tuum te diuidis à me. Venit tertiò, vt venditum reparet. *Auguſtinus*:

tinus: Admiremur, gratulemur, amemus, laudemus, adoremus, quoniam per Redemptoris noſtri mortẽ, de morte ad vitam, de tenebris ad lucem, de exilio ad patriam, de corruptione, ad incorruptionem, de miſeria ad gloriam, de lúctu ad gaudiũ vocati ſumus *Gregorius Nazianzenus.* O mira & inaudita permixtio, qui Creator eſt fit creatura, qui immenſus eſt capitur, qui diues eſt in homines pauper efficitur. Suſcepit imaginem carnis meæ, vt imaginem quam fecerat, repararet, vt carnem mortalem immortalitate dotaret.

Expergiſcere nunc, ô Ani-

ma mea, reſpice in faciem Chriſti tui. Vide faciem illam quondam ſplendore nimio luminoſam, propter te velatam contra claritatem decore ſpecioſam, inflatam contra ſpecioſitatem: dulcore gratioſam, conſputam contra gratioſitatem: amore deſiderabilem, abominabilem contra deſiderabilitatem. Vide nunc ô Anima mea, & diligenter cõſidera mira & inaudita prodrgia, quæ fecit Dominus ſuper terram. Deus illuditur, vt honoreris, innocens flagellatur vt conſoleris, iuſtus crucifigitur vt libereris, agnus immaculatus occiditur vt epuleris, ſanguis & aqua

aqua de latere lanceati emittuntur vt potêris. Reſpice igitur in prętium redemptionis, placans offenſam præuaricationis: inſpice exemplum informationis, præſtans adminiculum ſanctificationis: aſpice auxilium protectionis, reſerans ianuam incarcerationis: ſuſcipe prǫmium retributionis, conferens gratiam iuſtificationis. Aſpice ô Anima delicata, contemplando aſſiduè, & fac imitando perfectè ſecundum exemplar conſummatæ iuſtitiæ, quod tibi in monte monſtratum eſt, hoc eſt, in Chriſti victorioſiſſima paſſione.

An non conſideras, quòd deli-

tiis corporalibus æſtuas, & Chriſtus Dominus tuus, rex tuus; ſponſus tuus, magiſter & amicus tuus, affligitur omni genere pœnarum, in omni parte ſenſuum, ab omni ſtatu hominum? Rex illuſit, Præſes iudicauit. Diſcipulus vendidit, Apoſtoli reliquerũt, Pontifices, ſcribæ & Phariſæi tradiderunt, gentiles flagellauerunt, turbę condemnauerunt, ac milites crucifixerunt. *Bernardus*: Caput illud Angelicis tremendũ ſpiritibus, denſitate ſpinarum pungitur: facies pulchra præ filiis hominum, ſputis Iudęorum deturpatur: oculi lucidiores Sole caligant in morte: aures quæ
au-

audiunt Angelicos cantus, audiũt peccatorum inſultus: os quod docet Angelos, felle & aceto potatur, pedes quorum ſcabellũ adoratur, quoniam Sanctum eſt, cruci clauo affiguntur: manus quæ formauerunt cælos, ſunt in cruce extenſæ & clauis affixæ: corpus verberatur, latus lancea perforatur. Et quid plura? non remanſit in eo aliquid liberum niſi ſola lingua, vt pro peccatoribus exoraret, & Matrem diſcipulo commendaret. *Hæc Bernardus*: & quid plura? ô fidelis Anima, Saluator noſter nullis aduerſantium hoſtium tentamentis potuit à noſtræ ſalutis

lutis cura reuocari. Sed quò magis eius oſtenditur æmulatio, eò grauior nos, ſi hanc ſpernimus, ſequitur dãnatio.

Anima.

O Homo, iamdiu tacui, quia quæ propoſuiſti, cum gaudio pariter & luctu, deuota mente recepi. Gaudens igitur gaudebo in Domino, quia me tantùm dilexit, quòd vnigenito Filio ſuo propter me non pepercit. O inæſtimabilis dilectio charitatis, vt ancillam, immo nec nomine ancillæ dignam, redimeres, filium tradidiſti.

O Domine Ieſu Chriſte, qui

qui propter me, tibi non pe-perciſti, cor meum tuis vulneribus ita ſaucia, & mentem meam tuo Sanguine ita inebria; vt quocumque me vertam, ſemper te videam crucifixum, & quidquid inſpexero, mihi appareat tuo Sanguine rubricatum: vt ſic totus in te tendens, nil valeam præter te inuenire, nil niſi tua vulnera intueri. Hæc mihi conſolatio ſit, tecum mi Domine crucifigi, & mihi ſit intima afflictio aliquid præter te meditari. H*ugo de S. Victore*: Nulla dilectio maior, nulla charitas ſincerior, nullus amor fortior; mortuus eſt pro me innocens, nihil in me inue-

niens

niens quod amaret. Sed heu, quoties hãc miram circa nos diuinæ pietatis dignationem aduerto, de nimia ingratitudine mea non modicum confundor, & erubeſco.

HOMO.

HVgo de arrha animæ: O Anima dereliquiſti Spõſum tuum, proſtituiſti amorem tuum, & pro tantis beneficiis gratias nõ egiſti quia vt releuaret te illuc vnde cecideras, ipſe deſcendere dignatus eſt, & piè pati quod tolerabas. Cogita ergo quantùm diligat te, qui non niſi moriendo à morte voluit liberare

Digitized by Google

liberare te. *Hæc Hugo*: Vnde Anima mea, quantò beneficia Redemptoris recognoſcis digniora, tantò peccata ingratitudinis ſunt deteriora. Vide ergo ne ſis ingrata, cui tanta beneficia ſunt collata; magnum enim eſt peccatum ingratitudinis, quia *ſecundum Bernardum*: Ingratitudo eſt quaſi ventus vrens, exſiccans riuulos diuinæ miſericordiæ, fontem clementiæ & fluenta gratiæ.

Attende igitur, ô Anima mea frequenter volue & reuolue in mente illud horribile verbum, quod cōtra ingratos profertur, in perſona Saluatoris, dicentis: O Anima,

vide quanta pro te patior, ad te clamo qui pro te morior. Vide pœnas quibus afficior, vide clauos quibus confodior audi improperia quibus confundor. Sed cùm ſit tantus dolor exterior, cruciatus tamen interior eſt grauior, cum tam ingratum te experior. *Et alibi Bernardus:* contra ingratos in perſona Chriſti inuehitur dicens: Popule meus, quid feci tibi, aut in quo moleſtus fui tibi, reſponde mihi? quid cauſæ eſt quòd inimico meo magis libet ſeruire, quàm mihi? Attende quòd ego ſum qui creaui te: ego omnibus bonis ditaui te: ſi hæc modica videntur in-

gratis,

[redacted]

Digitized by Google

gratis, ego pretioſiſſimo Sanguine meo redemi te. Eia Anima mea, non recedant hæc à corde tuo, non diſcedant ab ore, ſemper gratias age, nunquam ceſſa vnigenitum Dei Filium pro tantis donis benedicere & magnificare. Sit tibi dilectus pro his omnibus aliquando faſciculus myrrhæ in corde tuo, aliquando iubilus in mente laus in ore, melos in aure.

ANIMA.

IAm diutius me continere non valeo, dic quæſo: Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?

HOMO.

O Anima, ſicut dicit *Bernardus in meditationibus*: Totam vitam tuam debes huic, non immerito, qui vitam ſuam pro te poſuit, & cruciatus duros ſuſtinuit, ne & tu æternos cruciatus ſuſtineres. Quid tibi, vel durum eſſe poterit cùm recordata fueris, quòd ille ſpecioſus in forma Dei pro te voluit crucifigi? O quàm indebita miſeratio, ô quàm gratuita dignatio, quàm inopinata dilectio, quàm ſtupenda dulcedo! Regem gloriæ pro deſpectiſſimo vermiculo mori & crucifigi.

Digitized by Google

cifigi. O quàm dulcis amicus, ô quàm fortis auxiliator, ô quàm prudens conſiliator.

ANIMA.

O Homo, fateor & verè recognoſco, ſi eſſent in me omnes vitæ filiorũ Adam, omnes dies ſæculi, & labores omnium hominum qui ſunt, fuerunt & erunt, nihil eſſet ad comparationem illius, quod ſponſus meus pro me ſuſtinuit, quod pro peccatis meis filius Dei tolerauit. Cùm ergo donauero ei quidquid ſum & quidquid poſſum, nonne erit ſicut ſtella ad ſolem, ſicut ſtella ad fluuium, & ſicut pul-

uis ad montem? *Hæc Bernardus.*

Homo.

O Anima, quia iam conſidero, quòd deputato contemplationis oculo, gratiam diuinæ redemptionis, qua te à peccato originali ſponſus tuus liberauit, agnoſcis, adhuc modicùm pro Deo loqui incipiam, & tibi ad cumulum diuinæ miſerationis, qualiter per ipſam à peccato actuali libera ſis, oſtendam.

Conuerte igitur radium contemplationis ad beneficium iuſtificationis, & conſidera Domini tui gratiam, quàm

quàm paternè per occultam inſpirationem te à peccato reuocauit, quàm dulciter, & quàm amicabiliter alloquendo per interiorem allocutionem reuocauit, dicens: Reuertere, reuertere Sunamitis, id eſt, Anima per peccatum miſera effecta, vel captiuata, vel mortificata. Reuertere, inquit, ó Anima ad me, ego ſum Creator tuus: reuertere, ego ſum Redemptor tuus: reuertere, ego ſum Cõſolator tuus. Et ſi hæc modica videntur, reuertere vltimò, quia ego ſum tam liberalis remunerator tuus. Reuertere igitur ad me, ego ſum, qui te tam nobiliterr creaui. Reuertere,

ego ſum qui te tam miſericorditer per mortem meam amariſſimam, de morte æterna liberaui. Reuertere ad me, ego ſum, qui te bonis ſpiritualibus & corporalibus tam multipliciter ditaui. Reuertere vltimò ad me, ó Anima, ego ſum qui te iam per præparatam fœlicitaté tam liberaliter remuneraui. Reuertere, inquit, à peccato cogitationis, reuertere à peccato locutionis, reuertere à peccato actionis, reuertere à peccato aſſuefactionis. Reuertere ad me, ô Anima, te ſancti cũ magno deſiderio expectãt, & ad tuum aduentum Angeli exultant. Reuertere, vocat te ex-

panſis

Digitized by Google

panſis in cruce manibus Ieſus Chriſtus. Reuertere, tuũ reditũ prę ſtolatur totius Trinitatis abyſſus. O Anima, hæc fuit vox, ſi bene recolis, dilecti inuitantis.

Aduerte nunc, quæ fuerit longanimitas expectantis. O quãto tempore tuum aduentum expectauit, heu quanto tẽpore te in peccatis tuis tolerauit! O quot & quantos ante tuam conuerſionem in peccatis damnauit, & te ſemper peccantem miſericorditer expectauit! Reuertere adhuc, ó Anima Chriſtus in Cruce te expectans, habet caput inclinatum, ad te peccatricem, & immundam deoſculãdam,

habet brachia extenſa, ad amplexandam: manus apertas ad remittendum: corpus extenſum, ad ſe totum impendendum: pedes affixos, ad tecum commanendum: latus apertum, ad te in illud intromittendum. Eſto ergo, ó Anima, iam columba nidificans in foraminibus petræ, in cauerna maceriæ peruola manus, peruola pedes, inuola lateri, ibi tua requies, ibi ſecura quies. H*æc* B*ernardus*.

H*ugo de ſancto Victore*: O Anima, ſi dignè cogitare poſſes, quot & quales in tui comparatione abiecti ſunt, qui tibi datam gratiã conſequi nõ meruerunt. Elegit ergo & præ-

prælegit te ſponſus tuus, elegit te in omnibus, aſſumpſit ex omnibus, amauit præ omnibus. An ignoras, quàm fœda priùs fuiſti, quam polluta, & diſſoluta priùs extitiſti? Ipſe te lauauit lauacro regenerationis, pauit cibo dulciſſimi Corporis. Ipſe tibi dedit veſtimenta virtutum, quibus nuditatem tuam tegeres & te adornares. Ipſe contulit aromata bonorum operum, quibus fœtorem peccati effugares: dedit ſpeculum ſcripturæ, in quo faciem tuam agnoſceres. *Hæc Hugo.*

O Anima, vidiſti longanimitatem expectantis, iam nunc conuerte radium con-

tem-

templationis ad benignitatem iuſtificantis. Cogita diligenter, vnde tibi poſt hæc omnia tam inæſtimabilis gratia, vt eius merearis eſſe ſponſa, in quem deſiderant Angeli proſpicere. *Bernardus*: Quid ergo retribues Domino pro omnibus quæ retribuit tibi? Tribuit enim tibi per gratiã, vt ſis ſocia menſæ, ſocia regni, ſocia thalami. Vide quibus brachiis à te ſit amplexandus, quibus labiis deoſculandus, qui te tanti æſtimauit, vt te ſuo Sanguine mundaret, & propter te ſomnum mortis acciperet.

ANIMA.

Digitized by Google

ANIMA.

FAteor iam & recognoſco, experior & intelligo, me multò plura his à Deo meo recepiſſe, ſed pro his omnibus nihil dignum beneficiis tantis Deo retribuiſſe, vnde *ait Bernardus:* Miſericordias Domini in æternum cantabo, quia ſeptem in me miſericordias factas conſidero, per quas ſuam inæſtimabilem pietatem euidentiſſimè recognoſco. Primò, quòd à multis peccatis me conſeruauit. Secundò, quòd me peccantem non ſtatim damnauit, ſed me prolongante iniquitatem, ipſe pro-

prolongauit pietatem. Tertiò, quòd cor meum immutauit, vt fierent ei dulcia, quæ priùs erant amara. Quartò, quòd me pœnitentem miſericorditer recepit. Quintò, ꝙ continendi & emendandi mihi virtutem præſtitit. Sextò, quòd dedit mihi gratiam promerendi. Septimò, quòd mihi tribuit ſpem obtinendi.

Dic mihi iam, ô Homo, propter Diuinam clementiã, quid pro his omnibus Domino meo tribuam, ne fiam indigna percipiendis, ſi ingrata fuero inuenta de perceptis? *Augnſtinus*: Quid ergo retribuam Domino, niſi quòd diligam & gratias agam, confi-

tear

[redacted]

Digitized by Google

tear & laudem dicam nomini ſuo æterno, & benedicto? Quoniam tam paratus eſt mihi dimittere mala, & tam inæſtimabilia conferre bona. Gratię eius deputo, quòd peccata mea quaſi glaciẽ ſoluit, gratiæ eius deputo, quæcumque mala non feci, & ideo omnia mihi reputo dimiſſa, quæcumque à me, ipſo duce, non ſunt commiſſa. Hæc *Auguſtinus in libro Confeſſionum.*

HOMO.

O Anima, ſcito ꝙ quidquid tibi dilectus tuus contulit, quidquid propter te ſuſtinuit, totum in Charitate

per-

perpetua, qua te dilexit, conſummauit. Vnde, ſicut æſtimo, nec meliùs, nec decentiùs, quàm per dilectionem retribuitur, quod ex ſola dilectione condonatur.

ANIMA.

EIa mi Dñe Deus meus, ſi hæc ita ſe habent, quantùm ego infœlix & miſera diligere deberem Deum meum, qui me creauit cùm nõ eram, redemit cùm perieram, & de multis periculis liberauit me, quando errabam reduxit me, quando ignorabã docuit me, quando peccabam corripuit me, quando cõtriſtabar, conſola-

Digitized by Google

ſolatus eſt me, quando ſteti tenuit me, quando cecidi erexit me, quando iui duxit me, quando veni ſuſcepit me. Hæc & multa alia fecit mihi Deus, de quibus dulce mihi erit ſemper loqui, ſemper cogitare, ſemper gratias agere, vtinam pro omnibus beneficiis ſuis poſſem eum laudare & amare. Cùm enim, *ſecundum Auctorem de Spiritu & Anima*, cunctis præſidens, ſingulos implens, vbique preſens, cũctorum curam agens, & tam ſingulis quàm omnibus præuidens; ita tamen totum ad cuſtodiam meam occupatum video, quaſi omnium oblitus fuerit, & mihi

ſolùm intendere velit. Sic enim præſentem ſe mihi exhibet, ſemper ſe paratum offert, ſi me paratum inuenerit, vt quocumque me verto, non me deſerat, niſi ego priùs deſeram eũm. Nec pro his omnibus quod illi retribuam habeo, niſi tantum, vt diligam. *Hæc auctor de ſpiritu & anima,*

Bernardus: O Bone Ieſu, quoties poſt immenſas & innumirabiles lachrymas, quoties poſt varios ſingultus & gemitus, me ſauciatam & iam pene deſperantem vnxiſti vnctione miſericordiæ tuæ, & omnino pene deficientem excepiſti gaudentem, nec dereliquiſti de venia præſumentem.

Digitized by Google

tem. Sed ſuper hæc omnia, mihi te bone Ieſu amabilem non immerito reddit calix Paſſionis, quem bibiſti, opus noſtræ redēptionis quod ſuſcepiſti. Hoc enim eſt, quod totum amorem meum vendicat ſibi, hoc eſt, quod meam deuotionem blandiùs allicit, & iuſtiùs ſtringit, & vehementius afficit. Etenim vbi te humiliaſti, vbi te naturalibus radiis exuiſti, ibi charitas plus effulſit, & gratia amplius radiauit. *Hæc Bernardus.*

Adiuro vos, *inquit Anima in Canticis*, filiæ Hieruſalem, ſi inueneritis dilectum, vt nuncietis ei, quia amore langueo. *Bernardus*: Non operit

Anima quem diligit, quia præſentem omnibus credit, qui de corde ſuo non recedit. *Auguſtinus*: Amo te Domine, & impatiens eſt amor, nec lachrimis ſedatur, donec animori detur quod amatur. Nihil eius mœſtitiam conſolatur, quouſque non aſpicitur quod deſideratur.

ANIMA.

SEd numquid, ô Homo, ille tenetur Deũ diligere, qui ſe gaudet talia, qualia ego commiſi, minime commiſiſſe?

HOMO.

Digitized by Google

Homo.

O Anima, non te quiſquam irrideat, ab eo ægram ſanari oportet, à quo ſibi præſtitum eſt vt non ægrotaret, vel forſan vt maiores labores cautiùs euitaret. Et ideo Deum tantumdem, imo re vera amplius diligat: quia per quem me videt tantis peccatorum meorum languoribus exui, per eum ſe videt tantis doloribus non implicari. *Hæc Auguſtinus in lib. Confeſſionum.* *Hieronymus*: Sine amore charitatis, quamuis quiſque recte credat, ad beatitudinem tamen venire

non poteſt: quia tanta eſt charitas, vt etiam prophetia & martyrium ſine illa nihil eſſe credantur, nullum præmium charitati compenſatur. Charitas enim omnium virtutum obtinet principatum. *Auguſtinus:* Da mihi te Deus meus, redde te mihi, amo te, & ſi parum eſt, amem validiùs. Non poſſum metiri, vt ſciam quantum deſit mihi amoris tui ad id quod ſatis eſt, vt currat vita mea in amplexus tuos, nec auertatur, donec abſcondatur in abſcondito vultus tui. Hoc tantùm ſcio, quòd quale mihi eſt præter te, & omnis copia quæ Deus meus non eſt, mihi egeſtas eſt. Hæc *Auguſtinus*.

A N I-

ANIMA.

NVnc ergo, ô Homo, quia pro his omnibus dilectum dilectorem meum, vt dixiſti, diligere debeo, dic quæſo, quantum aut quomodo ipſum diligam, quatenus ſibi viciſſitudinem tantæ dilectionis rependam?

HOMO.

O Anima, quamuis *ſecundum Bernardum*: cauſa diligendi Deum, Deus ſit; modus vero diligendi eum, ſit ſine modo diligere, poſſumus tamen modum aliquem

ex ipſis ſacræ ſcripturæ locis inueſtigare. Ipſe etenim qui tibi dilectionem tribuit, modum diligendi oſtēdit, quando dixit: *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota anima tua, & ex tota fortitudine tua.* Dilige igitur Anima, amore ſingulari Deum patrem, qui te tam nobiliter ex nihilo creauit. Deum filium, qui te tam inæſtimabiliter pro te moriēdo reformauit. Deum Spiritum ſanctum, qui te tam miſericorditer & tam dulciter ſæpius conſolando à peccato conſeruauit & in bono cōfortauit. Dilige igitur Deú Patrem fortiter, vt nullo alieno

no

Digitized by Google

ño amore periculoſè vincaris. Dilige Deum Filium ſapienter, vt nullo alieno amore doloſè ſeducaris. Dilige Deum Spiritum ſanctum dulciter, vt nullo alieno amore venenoſè inficiaris. Vel aliter *ſecundum Bernardum*: Diſce à CHRISTO, ô Anima Chriſtiana, quemadmodum debeas diligere Chriſtum. Dilige dulciter, prudenter, & fortiter. Dulciter, vt amore illius omnis amor alius tibi vileſcat, & ipſe ſolus ſit tibi mel in ore, melos in aure, iubilus in corde. Dilige prudenter, vt amor tuus in eo ſolo, & in nullo alio continuè inardeſcat. Dilige fortiter, vt tua fra-

gilitas omnia dura & aſpera gaudenter pro ipſo ſuſtineat. vt dicas: Labor meus vix eſt vnius horæ, & ſi amplius eſt, non ſentio præ amore. *Hæc Bernardus*: *Hieronymus*: Ita Chriſtianus per amorem in Chriſtum iugiter intendat, vt omnia libenter propter ipſum ſuſtineat, donec ad ipſum perueniat, *Hæc Hieronymus*: Amemus Chriſtum & eius ſemper quæramus inhærere amplexibus, & facile videbitur omne quod eſt difficile. *Ambroſius*: O Anima ſemper in mente tua pertracta, quàm dulciter Chriſtus te dilexit in incarnatione, quàm prudenter in conuerſatione, & quàm

for-

fortiter in Paſſione. H*ugo:* Nulla dilectio maior, nulla charitas ſyncerior, nullus amor fortior, mortuus eſt pro te innocens, nihil in te inueniens quod amaret. *Hæc Hugo de S. Victore.*

Anima.

Dic quæſo, ô Homo, ſalua reuerentia tua, non ex curioſitate, ſed ex humilitate, non ex præſumptione, ſed potius ex deuotione interrogo: Et quid eſt quod amo cùm Deum meum amo?

Homo.

amo. Sed quid amo? Amo lucem quamdam, quamdam vocem, quemdam odorem, quemdam cibum, quemdam amplexum interioris hominis mei. Vbi fulget animæ, quod non capit locus: vbi ſonat, quod non capit tempus: vbi redolet, quod non ſpargit flatus: vbi ſapit, quod non minuit edacitas: vbi hæret, quod non diuellit ſatietas.

ANIMA.

DIc quæſo, ô HOMO, vel paululum de Charitatis virtute, qua cognita ad diligendum DEUM fortiùs animus inardeſcat.

HOMO.

Homo.

REuera ô Anima, Charitatis fructus magnus eſt, ſed occultus. Ipſa enim, *ſecundum Auguſtinum*: in aduerſitatibus tolerat, in proſperitatibus temperat, in duris paſſionibus eſt fortis, in bonis operibus hilaris, in tentatione tutiſſima, in hoſpitalitate liberaliſſima, inter veros fratres lætiſſima, inter falſos patientiſſima. Ipſa eſt inter opprobria ſecura, inter odia benefica, inter iras placida, inter inſidias innocens, in iniquitate gemens, in veritate reſpirans. *Hæc Auguſtinus de laude*

laude Charitatis. *Bernardus*: O fœlix amor, ex quo oritur ſtrenuitas morũ, puritas affectuũ, ſubtilitas intellectuum, ſanctitas deſideriorum, claritas operum, fœcunditas virtutum, dignitas meritorum, ſublimitas pręmiorum & honorum. O dulcedo amoris, ô fœlix amor dulcedinis, comedat te cor meum, & nectare tuo repleantur viſcera animæ meæ. Hæc *Bernardus*. *Idem*: O Anima, quàm dulcis eſt cibus Charitatis, qui feſſos alleuat, debiles roborat, mœſtos lætificat. Iugum namque veritatis facit ſuaue, & onus eius leue. *Idem*. Fateor Domine, non ſuſtinui pondus diei & æſtus, ſed

ſed iugum ſuaue & onus leue porto. Opus enim meum vix eſt vnius horæ, & ſi plus eſt, non ſentio præ amore. Sed quid plura? H*ugo de ſancto Victore*: O Anima, tanta eſt vis amoris, vt talem neceſſe ſit eſſe, quale eſt illud quod amas. Et cui per affectum coniungeris, in ipſius ſimilitudinem ipſa quodammodo dilectionis ſocietate transformaris. H*æc* H*ugo*.

EXER-

Digitized by Google

EXERCITIVM II.

Quomodo Anima per mentale exercitium, debet radium contemplationis cõuertere ad exteriora, vt cognoſcat.

1 *Quàm inſtabilis ſit mundana opulentia.*

2 *Quàm mutabilis mundana excellentia.*

3 *Et quàm miſerabilis mundana magnificentia.*

CAP. I.

Quàm inſtabilis ſit mundana opulentia.

ANIMA.

IAm video, quoniã miſer eſt omnis animus iunctus ami-

citia,rebus temporalibus,quę cum labore acquirũtur, cum timore poſſidentur, cum dolore amittuntur. Sed beatus eſt qui amat te Domine, & inimicum propter te & amicum in te:ſolus enim nullum charum amittit,cui omnes in te chari ſunt : te vero nemo amittit , niſi qui te dimittit, qui autem te dimittit,quò vadit, niſi à te placido ad te iratum? *Hæc Auguſtinus. Idem:* O Charitas , quæ ſemper ardes,& numquam extingueris, Charitas Deus meus accende me. Iubes vt amẽ te, da quod iubes ; & iube quod vis. Iubes certe quòd contineam à concupiſcentia carnis, à con-

Digitized by Google

cupiſcentia oculorũ, & ambitione ſæculi. *Auguſtinus:* Minus te Domine amat, qui aliquid tecum amat, quod propter te non amat. *Hieronymus:* O Homo, amemus Chriſtum, & eius ſemper inhærere quæramus amplexibus, & facile videbitur omne difficile.

Homo.

O Anima, iam vt video, recognoſcis quã fœlix & quàm beatus eſt, qui in ſolo æternitatis deſiderio per amorem figitur, qui nec proſperitate extollitur, nec aduerſitate quaſſatur, & dum nihil habet in mundo quod diligat, nihil eſt in mundo quod per-

timeſcat. Hæc *Gregorius in Moralibus*. Conuerte igitur, ô Anima, nunc radium contemplationis ad ea, quæ ſunt iuxta te, hoc eſt mundũ iſtum ſenſibilem, vt ipſum, & ea quæ ſunt in ipſo deſpicias, & eo deſpecto amplius in amore ſponſi inardeſcas. Minus enim eum amas, ſi aliquid cum eo appetis, quod propter ipſum, & in ipſo non diligas. Tantò enim *ſecundum Gregorium*: quis ab illo superno amore diſiungitur, quantò inferius delectatur, & citius ad Deum cõuertitur, qui non habet in hoc ſæculo, vnde delectetur. Et, *ſecundum Gloſſam ſuper Exodum*: Tantò quis ab infe-

inferiorum amore diſiungitur, quantò ad ſola æterna amanda ſubleuatur. Cætera igitur creatura tibi vileſcat, vt creator tuus in corde ſolus dulceſcat. *Auguſtinus.*

Volue igitur ſemper & reuolue, non tantùm ex auditis, ſed etiam ex expertis, nõ tantùm ex dictis, ſed etiam ex factis, quàm inſtabilis ſit mundana opulentia, quàm mutabilis mũdana excellentia, quã falſa & mirabilis mundana gloria. Omne enim *ſecundum Gregorium*: quod hic eminet, multò plùs mœrore efficitur, quàm honore gaudeat. *Bernardus*: Ecce huius mund[i] amatores nundinas huius ſ[...]

culi perambulant, alij diuitias, alij honores, alij gloriam quærentes. Sed quid de diuitijs dicam, quæ cum labore acquiruntur, cum timore poſſidentur, cum dolore amittuntur? Quid de honore referam? In loco ſublimi poſitus es, nunquid non eris iudicandus ab omnibus, lacerandus ab omnibus? Numquid in honore ſine dolo, in prælatione ſine tribulatione, in ſublimitate ſine vanitate eſſe quis poterit? Quid de gloria dicam? Nihil aliud eſt niſi quædam vana aurium inflatio. Numquid & ipſa eſt ſine iudicio? Reſpice quos antecedis, & cogita quia in omnibus

bus inuidiæ ſemina præbes. Toties Angelo apoſtatę ſimilis eſſe volo, quoties præeſſe deſidero. *Hæc Bernardus. Hieronymus*: Nihil namque ſæculo rebuſque ſæculi fugacius eſt, quas cùm tenere cupimus, amittimus. Vidiſti Imperarores, vidiſti præfectos, vidiſti exercitus, victorias & triumphos: heri fuerunt, hodie non ſunt, heri, quaſi flos apparuerunt, hodie quaſi fœnum aruerunt, nihil itaque bonum eſt, niſi quod perpetuum eſt. *Hæc Hieronymus.*

ANIMA.

O Homo, ſi hæc ita ſe habent, quid eſt quod miſeri homines quærunt, dum mundi vanitates appetunt? O quantùm excæcati ſunt, qui mundi gloriam quærunt. *Gregorius*: Nonnulli dum quorumdam gloriã cernunt, magnum aliquid exiſtimant, atque vt talia mereantur, exoptant. Cùm verò eos morientes aſpiciunt, eorum quàm vana ſit gloria cum gemitu fatentur, & dicunt: Ecce quàm nihil eſt homo. *Hæc Gregorius.*

HOMO.

Homo.

O Anima chariſſima , & quid ſunt mũdana omnia niſi quędam vana ſomnia? Et quid profuit ſuperbia , aut diuitiarum iactantia amatoribus ſuis ? Tranſierunt enim omnia tamquam vmbra , & tamquam nauis,quæ pertranſijt fluctuantem aquam,cuius non eſt inuenire veſtigium:in malignitate enim ſua conſumpti ſunt. Heu quam plurimi etiam nnllum ſignum reliquerunt ! Vbi ſunt principes gẽtium, & qui dominati ſunt ſuper beſtias , quæ ſunt ſuper terram ? Qui argentum the-

ſaurizauerunt, & aurum congregauerunt, qui ciuitates & caſtra extruxerũt, reges & regna bellando deuicerũt. Vbi ſapiens? vbi ſcriba? vbi inquiſitor huius ſæculi? Vbi Salomon ſapientiſſimus? vbi Alexander potentiſſimus? vbi Samſon fortiſſimus? vbi Abſalon ſpecioſiſſimus? vbi Aſſuerus glorioſiſſimus? vbi Cęſares potentiſſimi? vbi Reges, vbi Principes inclyti? Quid profuit eis inanis gloria, breuis lætitia, mundi potentia, magna familia, carnis voluptas, diuitiarum falſitas, concupiſcentiæ ſuauitas? vbi riſus? vbi lætitia? vbi iactantia? vbi arrogantia? Ecce generoſitas

ſitas ſanguinis, pulchritudo corporis, forma elegans, iuuenilis decor, prædia, palatia immenſa, ſuppellex, adde & mundi ſapientiam de mundo ſunt hæc omnia, & mundus quod ſuum eſt, diligit & tamen cum mundo non diu ſubſiſtunt. Trãſibit enim mũdus & concupiſcentia eius. *Bernardus:* Tu ergo ſi rectè ſapis, ſi tecum lumen oculorum eſt, deſine ſequi quę conſequi miſerum eſt, quę poſſeſſa onerant, amata inquinant, & amiſſa cruciant. Tu ergo relinque hæc omnia propter eum, qui eſt ſuper omnia. *Hæc Bernardus.*

Fuge ergo, & confuge, ô Ani-

Anima, ad vrbẽ refugij, hoc, eſt ad vitam religioſam, vbi poſſis de præteritis agere pœnitentiam, & in præſenti obtinere gratiam, & fœliciter præſtolari futuram gloriam. Non te retardet peccatorum conſcientia, quia vbi ſuperabundauit iniquitas, ſuperabundare conſueuit & gratia. Non pœnitentiarum auſteritas ipſa te deterreat. Nō enim condignæ ſunt paſſiones huius temporis ad præteritam culpam, quæ remittitur, ad præſentem gratiam, quæ immittitur, & ad futuram gloriam, quę promittitur. *Hæc Bernardus.*

CAP.

Digitized by Google

Cap. II.

Quàm mutabilis ſit mundana excellentia.

Anima.

IAm falſitatem & inſtabilitatem mundi agnoſco, ſed neſcio quo vinculo detenta adhuc auertere mentem nequeo.

Homo.

CErtè, ſi diligenter ô Anima, & prudenter periculum tuum, quod de mundo incurris, aduerteres, proculdubio animum à ſęculi vanitatibus cohiberes. Grauis enim

enim & nimis periculoſa eſt mundana conuerſatio, quia *ſecundum Bernardum*: Periclitatur caſtitas in delitiis, humilitas in diuitiis, & pietas in negotiis, veritas in multiloquio, chariras in hoc nequam ſęculo. O Anima debilis & infirma, quę tam facilis es ad decipiendum, tam prona ad cadendum, tam difficilis ad ſurgendum. An ignoras quod ſicut difficile eſt, arborem iuxta viam poſitam fructus pulcherrimos vſque ad maturitatem ſeruare: ſic difficile eſt hominem iuxta ſęculum viuentem, iuſtitiam immaculatam vſque in finem conſeruare? *Hæc Chryſoſtomus. Item Auguſtinus*

guſtinus in Epiſtola quadã: Vincula huius mundi habent aſperitatem veram, iucunditatem falſam, certum dolorem, incertam voluptatem, durum laborem, timidam quietem, plenam miſeriã, nullam beatitudinem, & inanem ſpem. O Anima, ſi hoc in mente portares, mundum & ea quę in mundo ſunt contemneres.

Et quid eſt chariſſima quod diligis? quid eſt quod appetis? quid eſt quod in mundo quęris? Si pręlationem diligis, quid aliud facis, niſi quod vitam tuam confundis? An ignoras, quod monſtruoſa res eſt gradus ſummus & animus infimus, ſedes prima & vita ima

ima, lingua magniloqua, & manus ocioſa; ſermo multus & fructus nullus, vultus grauis & actus leuis, ingens auctoritas & nutans inſtabilitas. *Hæc Beraard.* Sed fortè diceres, prelationem quidem appeto, ſed in ipſa benè & ſanctè viuere intendo. Laudo, ſed raro quod laudare valeam inuenio. Vnde ſemper timeo quod dicit Gregorius in regiſtro: Ita ſibi regentium & ſubditorum merita connectuntur, vt ſepe ex culpa preſidentium fiat deterior vita ſubditorum. Et ſepe ex merito plebium delinquat vita paſtorum. Si ſapientiam mundi queris, ô quanto periculo te com-

ſnmittis. *Bernardus.* Heu quot & quantos mundi maledicta ſapientia ſupplantauit,& conceptum in eis diuinum extinguit ſpiritũ, quẽ vehemantiùs Dominus accẽdi voluit. An ignoras, quod ſapientia mundi terrena eſt, animalis & diabolica, inimica ſalutis, ſuffocatrix vitæ, & mater cupiditatis? *Hæc Bernardus. Auguſtinus:* Qui ſine Saluatore ſalutem vult quærere, & ſine vera ſapientia æſtimat ſe prudentem fieri poſſe, non ſanus, ſed æger eſt, non prudens, ſed ſtultus eſt, & in ægritudine laborat aſſidue. Qui enim creſcit in ſciẽtia & non in bona vita, elon-

gatur à Deo, *ſicut dicit Algazel.* Tu ergo ſi ſapiens eſſe deſideras, diſcas in terris, quorum ſcientia perſeueret tecum in cælis. *Hæc Hieronymus.* Hic ſtudeas, qualiter ad ipſum peruenias, quem ſemel vidiſſe eſt omnia didiciſſe. Hæc eſt illa æterna veritas, ſine qua omne ſapere deſipere eſt, quam ſolam cognoſcere perfectum ſcire eſt. *Auguſtinus:* Infœlix homo, qui ſcit omnia alia, te autem neſcit. Beatus autē qui te ſcit, etiam ſi aliena neſciat. Si autem te & alia nouit, non propter illa beatior, ſed propter te ſolum beatus.

Anſelmus: Sed fortaſſe diuitias

uitias mundiales, pompas ſæculares, & delitias carnales ô Anima mea diligis, & propter hoc mundum inuitè derelinquis. Sed attende, quod caduca & fragilia ſunt hæc. Dic vbi Reges? vbi Principes? vbi omnium prædictorum dilectores? Timeo quòd multi ex ipſis heu exterminati ſunt, & ad inferos deſcenderunt. Quid nunc eis prodeſt ſuperbia, quid diuitiarum iactantia? Qui enim plus diligit mundum quàm Deum, ſæculum quàm clauſtrum, gulam quam abſtinẽtiam, luxuriam quàm continentiam, ſequitur diabolum, & ibit cum eo ad æternum ſupplicum. *Au-*

guſtinus: Qui florent fœlicitate ſæculi, pereunt virtute Dei: florent ad tempus, pereunt in æternum: florent falſis bonis, pereunt veris tormētis. *Idem*: Si in hoc ſæculo aliquid nos habere delectat, Deum qui poſſidet omnia, expedita mēte poſſideamus, & in ipſo habebimus quidquid fœliciter & ſanctè deſideramus. *Gregorius*. Nec diuiti obsũt opes, ſi eis bene vtatur, nec pauperem egeſtas commendabilem facit, ſi inter inopias ſordes peccati non caueat.

Sed adhuc, ô Anima, inuenies quod obiicias, dicens: Mundum deſpicio, ſed amicos, parentes & cognatos de-

relin-

relinquere non valeo. Friuola, ô Anima eſt hæc obiectio. *Bernardus*: Fidelis ſermo, & omni acceptione dignus. Si impium eſt contemnere patrem vel matrẽ propter Chriſtum, piiſſimum eſt. O dirum patrem, ô ſæuam matrem, immo non parentes ſed peremptores, qui te malunt perire cum eis, quam regnare ſine eis. *Hieronymus*. Licet ſparſo crine, & ſciſſis veſtibus, vbera quibus te nutrierat mater oſtendat, licet in limine pater iaceat, per contemptam matrem, per calcatum patrem perge ſiccis oculis, & ad vexillum Crucis euola. Solum pietatis genus eſt in his fuiſſe

crudelem. *Chryſoſtomus.* An ignoras ô Anima, quod qui habet Ieſum, habet patrem & matrem, & omnem amicum? Quid ſequeris mortuos? ſequere viuum, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos.

ANIMA.

IAm ex verbis tuis ô Homo perpendo, & ex multis experimentis cognoſco, quod etiam mundus in ſeipſo aruit. Sed adhuc heu in multorum cordibus floret, qui amaritudines mundi diligunt, fugientem ſequuntur, labentem amplectuntur, dic quæ eſt tantæ cæcitatis ratio.

HOMO.

Digitized by Google

Homo.

O Anima, an ignoras, quòd tam delicata & tam nobilis es à ſponſo tuo auctore omnium condita, quòd ſine dilectione eſſe non potes? *Hieronymus.* Difficile eſt humanam animam non amare, neceſſe eſt enim, vt mens noſtra ad quoſcumque trahatur affectus. Vnde *ſecundum Bernardum:* etiam oportet, quòd aut in ſummis aut in infimis delecteris Igitur *ſecundũ Gregorium in moralibus:* Quia ſunt nonnulli, qui vitam ſuam negligunt, dum tranſitoria appetunt, & æterna non intel-

ligunt, vel intellecta contemnunt, dolorem non ſentiunt, dū vulnerati ſunt. Vnde heu, ſe miſeri in bonis eſſe putant, exilium quaſi patriā diligunt, & in cæcitate quaſi luminis claritate exultant. E contrà, electorum mentes, dum cuncta trāſitoria quaſi nulla conſpiciunt, ad quid ſunt conditæ, requirunt. Cumque eorum affectui nihil extra Deum ſufficiat, in ſola contemplatione conditoris quieſcunt, ſupernis intereſſe ciuibus appetunt; & adhuc in mundo poſiti, extra mūdum ſurgunt. *Hæc Gregorius. Idem ſuper Ezechielem*: Dulcedo videtur eſſe in rebus humanis, ſed eis qui nul-

nullam de cæleſtibus dulcedinem experti ſunt. Quia dum mens humana minus æterna intelligit, tantò dulciùs in temporalibus requieſcit. Sed ſi quis iam cordis lingua guſtauerit, quæ ſit illa dulcedo cæleſtium præmiorum; huic quantò dulciùs fit quod intus videt, tantò magis in amaritudinem vertitur omne quod foris ſuſtinet.

Cap. III.

Quàm miſerabilis mũdana magnificentia.

Anima.

NE quæſo ô Homo, procraſtines, mihi aliquid de mundano & cæleſti gaudio ediſſere, quatenus vtriuſque natura perfectiùs cognita, vnum veriùs deſpiciam, & ad alterum aſſequendum ſtudioſiùs me extendam: quia puto, quòd ſicut bonum non amatur, niſi cognoſcatur, ita malum non deuitatur, niſi intelligatur.

Homo.

Homo.

O Anima, æſtimo, quòd mundanum gaudiũ (ſi tamen poteſt dici gaudium, & non potius flagellum incognitum) numquam perfectè cognoſcitur, niſi cùm perfectè deſpicitur. Vnde ſicut à perfectis mundi contemptoribus traditur, mundanum gaudium potiſſime propter quinque contẽptibile eſt habendum. Primò, quòd habet vtilitatem in obiecto. Quid enim eſt ſæculi lætitia? Reſpondet Auguſtinus: impunita nequitia: id eſt luxuria inebriari, comeſſationibus vacare,

re, vanitatibus intendere, & pro his in hac vita nihil mali ſuſtinere. Putant enim mali ſe eſſe in delitiis, cùm non corriguntur pro ſuis nequitiis. Et ignorant, quòd *ſicut dicit Auguſt.* nihil infœlicius eſt fœlicitate peccantium, qua pœnalis infirmitas nutritur, & mala voluntas roboratur.

Secundò, habet impuritatem in ſubiecto. Anima enim peccatis deformata, eſt ſubiectum mundani gaudij, quæ lætatur cùm malè fecerit, & exultat in rebus peſſimis. Vnde bene dicit Beatus Hieronymus, quòd ridere & gaudere cum hoc ſæculo, non eſt factum hominis ſenſati, ſed phre-

phrenetici. Reuera, ô Anima, cor mundum non cum hoc ſæculo immundo, ſed cum Deo & in Deo lætum eſt & iucundum.

Tertiò, habet breuitatem in ſeipſo, quia gaudium hypocritæ ad inſtar puncti. Hypocrita eſt hic mundus, cuius gaudium eſt ad inſtar puncti, quod nec latum, nec longum, nec altum eſt, nec profundum. *Auguſtinus ſuper Ioannem*: Lætitia ſæculi vanitas eſt, cum magno deſiderio ſperatur, vt veniat, & non poteſt teneri cũ venerit. O Anima, quàm breuis, quàm fragilis, & quã caduca eſt mundana lætitia. Breues enim dies homi-

hominis ſunt, vt dicit Iob.

Quartò, habent triſtitiam in termino, quia ducunt heu miſeri in bonis dies ſuos, & in puncto ad infernum deſcendunt. Extrema enim talis gaudij luctus occupat. Immo ô Anima, ſi vales diſcernere, tale gaudium habet ſemper triſtitiam admixtam in actu ſuo, quia ſemper neceſſe eſt quòd præſumat ſęua, perturbata conſcientia. An ignoras, ô Anima, quòd non diutius perdurat lętitia quę eſt in comedendo & bibendo, quàm durat triſtitia quę eſt eſuriendo & ſitiendo? ſic de omnibus alijs.

Quintò, habet miſeriam ma-

magnam in affectu proprio, quia eſt ſpiritualis gaudij impedimentũ. O Anima, agnoſce quàm miſer eſt hic mundus, & quàm miſerrimi qui ſequuntur ipſum. Sẽper enim mundana gaudia excluſerunt homines à beata vita. *Bernardus*: O quàm vilis eſt, quàm inutilis eſt mundana conſolatio, & quod plùs eſt metuendum, quia verę ac ſanctę conſolationis eſt impedimentum. Renuas igitur, ô Anima mea, in mundo delectari, ſi vis de Dei memoria conſolari. *Hæc Bernardus*. *Auguſtinus*: Cetera creatura vileſcat, vt Creator in corde dulceſcat.

ANI-

Anima.

IAm mundum deſpicio, iam falſam lętitiam, veram triſtitiam, falſam dulcedinem, & veram mundi amaritudinem agnoſco, & ob hoc non immerito hęc omnia ſecundum tuum conſilium contemno. Sed quia ſicut aſſeris, ſine dilectione eſſe non valeo, dic queſo, quid agam? quò me conuertam? vbi dilectionem conuenientem inueniam?

Homo.

O Anima, ſi te ipſam perfectà cognoſceres, ex tui

tui cognitione mundum, & omnia quæ in mundo ſunt contemneres, & diſcere poſſes, quam conſolationem in tua dilectione affectare non immerito deberes. O Anima, ſi te naturam cæleſtem intelligeres, proculdubio terrenam conſolationem abhorreres. Erubeſce igitur conſolari in cœno, quæ es de Cælo. Erubeſce in imis delectari, quæ non potes niſi in ſummo ſatiari. Natura es, vt puto cæleſtis, & cæleſtem conſolationem, ſicut æſtimo, naturaliter, ſi carnalis inſania permitteret, appetis & requiris. *Bernardus*: O quàm dulce & delectabile eſſet, adiuncto diui-

ni amoris condiméto, ſecundum naturam viuere, ſi carnalis inſania nos permitteret, qua ſanata, ſtatim naturalibus natura arrider.

ANIMA.

ET quid eſt propriè, ſecundum naturam viuere?

HOMO.

PRopriiſſimè ſecũdum naturam viuere, eſt in terris cæleſtem vitam ducere, ab exterioribus ad ſuperna aſcendere, & facere omnia ſecundum nobiliſſimum quod eſt in homine præcellens, hoc eſt ſecun-

ſecundum intellectum. *Hæc Philoſophus 4. Ethicorum.*

Anima.

Poteſt ne aliquis in terris, & in hac lachrymarũ valle cæleſtem vitam ducere?

Homo.

O Anima, ſi de meis verbis tanquam hominis peccatoris dubitas & miraris: audi Auguſtinum & Apoſtolum Paulum. Ecce quid dicit Auguſtinus: Cùm æternum aliquid per cognitionem & amorem capimus mente, iam non in hoc mundo ſumus.

Vnde eſt quod dicit Apoſtolus: Noſtra conuerſatio in cælis eſt. O Anima mea, puto igitur, quòd veriùs es vbi amas, quàm vbi animas: quia quidquid diligis, ipſa dilectionis vi in eius ſimilitudinem transformaris: Si ergo cæleſtia contemplaris, ſi cæleſtia diligis, quomodo iam non in Cælis commoraris, quæ cæleſtibus ſpiritibus in vita aſſimilaris?

ANIMA.

HEu, heu iam me infœlicem & miſeram, miſerabiliter multo iam tempore excæcatam ſentio, quæ tanto tem-

tempore per cognitionem in temporalibus & terrenis rebus oberraui, mundanis & vilibus me per amorem alligaui, de quibus paucam conſolationem, multam vero amaritudinem, & deſolationem modicam, & valde exilem lætitiam, ſed variam & ſæpe magnam cordis triſtitiam ſumpſi. Dic ergo iam quæſo, ô Homo, quæ eſt cæleſtis conſolatio, & ſi quo modo poſſem ad ipſam pertingere in hac valle lachrymarum & miſeriæ? Quid eſt quod in Deo meo inuenio, cùm tam libenter & tam faciliter omnia propter ipſum contemno, cùm dico intra

meipſum cum gaudio : Deus cordis mei , Deus pars mea in æternum ? Quid eſt quòd in illa breuiſſima hora in dilecto meo deguſto, cùm omnia dura & amara, & aſpera gaudenter & hilariter, propter ipſum ſuſtinere totis viribus concupiſco , & dico : Mihi adhærere Deo bonum eſt. Et, Quis me ſeparabit à charitate Chriſti ?

HOMO.

SEcundum *Bernardum* : O Anima, hęc conſolatio nihil aliud eſt, quàm gratia quędam deuotionis , procedens de ſpe veniæ , & guſtus boni, licet

Digitized by Google

licet exiguus, & ſuauiſſima quędam delectatio, qua benignus Deus afflictam recreat animam, qua anima ad Deum requirendum inuitatur, & ad diuinum amorem accenditur vehementer. *Hugo de ſancto Victore.* O Anima, quid putas eſt tam dulce & tam ſuaue, quod in recordatione dilecti deuotas animas ſolet tangere, & tam ſuauiter afficere, vt iam totalitet à ſeipſis alienari incipiant? Exhilaratur conſcientia, & in obliuionem venit omnium dolorum memoria: exultat animus, clareſcit intellectus, cor illuminatur, affectus iucundatur. Iam neſciunt vbi ſe eſſe con-

ſpiciunt, & quaſi amplexibus amoris aliquid intus tenent, & neſciunt quid ſit, & tamen totis viribus tenere concupiſcunt. Luctatur quodammodo delectabiliter animus, ne recedat ab eo, quaſi in eo finem omnium deſideriorum inuenerit. *Hæc Hugo.*

Bernardus: Nonnunquam quaſi clauſis oculis, bone Ieſu, ad te inhianti, mittis mihi in os cordis, quod non licet mihi ſcire quid ſit. Saporem quidem ſentio, dulcedinem adeo confortantem, quæ ſi perficeretur in me, nihil vltrà quærerem. Nonne hic eſt iubilus cordis?

Gregorius: Iubilus, dicitur ineſ-

Digitized by Google

ineffabile mentis gaudium, quod non abſcondi, non ſermonibus aperiri poteſt. Sed tamen quibuſdam motibus aperitur, licet nullis proprietatibus exprimatur. Vnde *Pſalmus*: Beatus populus qui ſcit iubilationem. Non dicit, qui loquitur, ſed qui ſcit: quia iubilus quidem ſciri poteſt intellectu, ſed dicto ſeu verbo exprimi nõ poteſt: *Bernardus*: Iſtum autem guſtum cùm accipio, nullo corporis viſu, nullo animę ſenſu, nullo ſpiritus intellectu aduertere me ſinis, quid ſit, cùm accepero & ruminare volo, & diiudicare eius saporẽ, ſtatim tranſit dulcor eius, deglutio qui-

dem illud quidquid eſt in ſpe vitę ęternę, ſed operationis eius virtutem diu ruminando, omnibus animę venis & medullis quaſi vitalem quendam ſuccum optabam infundere, vt ab omnibus aliis affectibus deſiperet, & illud ſolum ſaperet, ſed feſtinat tranſire, & cum de inquiſitione vel acceptione eius vel viſu, formata quędam lineamenta memorię geſtio arctiùs impreſſa committere, vel etiam memoriam labilem ſcripto iuuare, experimento cogor dicere id Euangelicum: Neſcis vnde veniat, aut quò vadat. *Hæc Bernardus*: Quę putas, ô Anima, eſt tam dulcis tam-

tãque ſuauis delectatio? certè hęc eſt conſolatio diuina.

Anima.

O Homo, quis mihi hoc tribuat, vt hęc tam in experta cõſolatio in cor meũ perueniat, vt malorum meorum obliuiſcar, ac mundanam conſolarionẽ deſpiciam, & à me ipſa fœliciter alienari incipiam?

Homo.

O Anima, magnũ eſt quod deſideras, inęſtimabile donum eſt quod exoptas. Vnde, vt ęſtimo, humano ſtudio non

non poteſt obtineri, humano merito vix poteſt promereri, ſed à Deo humilibus precibus, & à dignè diſpoſitis, ex ſola diuinę pietatis condeſcendentia vix poteſt impetrari. Omne enim aurũ, in comparatione illius, arena eſt exigua, & argentum illi comparatum, tanquam nihilum reputatur.

ANIMA.

O Homo, dic rogo, qualis debet eſſe diſpoſitio, qua ordinari debet ad impetrandum orantis affectio?

HOMO.

Homo.

De hac materia multum poſſet dici ab expertis, ſed quia inexpertum me eſſe recognoſco, etiam pauca me dicere erubeſco. Vnde timeo, ne dicatur contra me: Quare tu enarras, quod non deguſtas? quare tanquam indignus laudas quod ignoras?

Anima.

O Homo, noli timere, cũ reuerentia & humilitate quę audiſti & legiſti deuotè proponere. Multi enim de rebus magnis & arduis alijs vti-

vtiliter propoſuerunt, quod non de propria experientia, ſed aliorũ ſcientia didicerũt.

Homo.

IAm cum aliqua audacia loquar. Nam vires quas imperitia denegat, charitas ſubminiſtrat. Vnde ſicut ſentio, ſic refero: Puto, ſaluo meliori iudicio, ſi vis te ad hanc cęleſtem dulcedinem deguſtandam pręparare, debes eſſe depurata, exercitata, & eleuata. In primo, hęc cęleſtis dulcedo odoratur, in ſecundo deguſtatur, & in tertio aliquando vſque ad ebrietatem ſumitur & potatur.

Pri-

Primò, dico quod debes eſſe depurata à peccatis, ab affectionibus inordinatis, à temporali conſolatione, & creaturarum inordinata dilectione, quia *ſecundum Bernard.* Errat omnino ſi quis illam cęleſtem dulcedinem huic cineri, diuinum illud balſamum huic venenoſo gaudio, chariſmata illa Spiritus ſancti, huius ſęculi illecebris miſceri poſſe arbitratur. Sed poſtquam à talibus anima fuerit purgata, lachrymoſis gemitibus depurata, & candidata doloroſis fletibus, quia dignum eſt, *ſicut dicit Auguſtinus*: quòd mens illa ſemper in ſe dolores inueniat, quę derelicto

licto creatore ſemper in ſe & in creatura gaudia quęrebat. Pulchrè igitur. *Gregorius in moralibus ſuper illo verbo Iob: Antequam comedam, ſuſpiro, dicit*: Comedere animę eſt, ſupernę lucis contemplationibus paſci. Suſpirat ergo antequam comedat, quia qui ſe in hoc exilio per deſideriorum cęleſtium lamenta non humiliat, ęternę patrię gaudia nõ deguſtat. A veritatis enim pabulo ieiuni ſunt, qui in hac peregrinationis inopia lętantur.

Secundò, debet mens eſſe exercitata in bonorum perpetratione, & in malorum perpeſſione. Beati qui lugent, quo-

quoniam ipſi conſolabuntur. Quia quos amor veritatis afficit, refectio conſolationis paſcit. *Bernardus*: O bone Ieſu, quoties poſt innumerabiles lachrymas & gemitus, ſauciatam animam meam vnxiſti vnctione miſericordię tuæ, & nonnunquam pene deſperantem excepiſti, conſolatam & de venia præſumentem dereliquiſti? Ecce, quo modo pretium rerum honeſtarum in ipſis eſt. Vnde reuera quãuis in initio arcta ſit via quæ ducit ad vitam, proceſſu tamen temporis inæſtimabilis dilectionis dulcedine dilatatur. O igitur, quàm beata conſolatio, quæ diuinitus infuſa

ditur laborantibus pro Chriſto.

Tertiũ, in quo anima inebriatur hac dulcedine, eſt mentis eleuatio, quando feliciter animus à terrenis abſtrahitur, & miro quodam modo ſupra ſeipſum, ſupra mundum, immo ſuper omnem creaturam eleuatur, vt iam dicere poſſit anima: Introduxit me rex in cellaria ſua. Hæc eſt illa cella vinaria, in qua introducitur Anima, vbi bibit de vino cõdito inæſtimabilis Deitatis, & de lacte albiſſimo incontaminabilis humanitatis. O Anima, hinc bibunt amici, ſed inebriantur chariſſimi. O fœlix ebrie-

ebrietas, quam ſequitur mentis & corporis tam caſta & ſancta ſobrietas. Hinc efficitur Anima more ebrij gaudens & lætabunda in aduerſis, fortis & ſecura in periculis, prudens & diſcreta in proſperis, liberalis & pia in condonandis iniurijs, & tandem quieta & ſomnolenta recumbens in amplexibus diuinis, cùm læua ſponſi, ſponſam ſub capite amicabiliter ſuſtentat, & dextera dilecti, dilectam familiariter amplexatur.

ANIMA.

O Homo, confiteor cum humilitate & cum reuerentia, quod accidit mihi aliquando, licet heu perraro, quòd cùm magna violentia circa conuerſionis meæ primordia, animum à terrenis abſtraxi, & ad cæleſtia contemplanda cum conatu nimio eleuaui: intraui cum tremore, circumſpexi cum rubore, vidi choros Angelorum, palatia & gaudia Patriarcharũ & Prophetarum, Apoſtolorum aſpexi tabernacula, & Martyrum conuiuia, Virginum & Confeſſorum ſo-

ſolatia: eleemoſynam videlicet alicuius conſolationis, à ſingulis petij, micas decidentes de menſa dominorum deſideraui, nec obtinui. Sed, quod auditu lamentabile eſt; mox ab omnibus vt peregrina & incognita repulſa fui. Quid ergo profuit mihi laborioſa mẽtis eleuatio, quam nulla ſecuta fuit conſolatio?

Homo.

O Anima, non fuit ſine cauſa repulſio hæc tam deſolatoria. Puto quòd hæc fuit cauſa, quia voluiſti eſſe particeps remunerationis, antequam imitatrix virtutis. Sa-

rage ergo primò eſſe ſocia Angelorum per puritatem & innocentiam, ſocia Patriarcharum & Prophetarum per humilitatem & fidei confidentiam, ſtude eſſe filia Apoſtolorum & Martyrum, per charitatem & patientiam Confeſſorum & Virginum, per pietatem & continentiam, & tunc audacter in hoc exilio ſaltem cum filio prodigo, pij patris eleemoſynam obtinebis.

ANIMA.

O Homo, iam quàm vana & inſipida ſunt omnia tranſitoria agnoſco, & ob hoc mun-

mundum deſpicio, conſolationem ſæculi vilipẽdo, mundana quoque gaudia ſicut venena mortifera fugio & contemno, vitam etiam præteritam quaſi mortuam plango, & mentem meam miſeram gemitibus & fletibus abluo & repurgo, & ſi aliquando inter lacrymas & gemitus odorem diuinę ſuauitatis vel modicum ſentio, adhuc tamen cibum Angelorum, & vinum amicorum infœlix & miſera, ieiuna & ſitibunda non deguſto. *Bernardus*: Non acceſſit adhuc Domine Deus meus cor meum ad multitudinem dulcedinis tuę, quam abſcondiſti timẽtibus te. Foris enim

eius odore vtcunque ſuſten-
tor, quod eſt mihi ſuper odo-
rem balſami, cunctique gene-
ris ſuauia odoramenta. O Do-
mine Deus, ſi tam nobilis eſt
odor, quàm dulcis eſt tuę dul-
cedinis ſapor? Si tantæ vir-
tutis eſt modica deguſtatio,
quantùm iucunditatis habet
fœlix inebriatio? O quis mi-
hi det, vt venias in cor meum,
& inebries illud vino tuo, &
amplectar te Deus meus.

HOMO.

SEcundum *Auguſtinum*: O
Anima deuota, loquar ſal-
ua reuerentia, nimis eſtis aua-
ra, & vtinam non præſum-
ptuo-

ptuoſa. Vires veſtras perpendite, merita conſiderate, virtutes diſcutite, & tunc ſi placet, ſufficiat vobis magis in odore diuinorum vnguentorum cum adoleſcentulis humiliter currere, quàm præſumptuoſe ſuper merita poſtulare.

Anima.

O Homo, quàm durus & oneroſus es mihi miſeræ animæ conſolator, quàm parcus, ſi fas eſt dicere, diuinæ bonitatis es diſpenſator. Audacter dico, tacere non valeo, mihi odor non ſufficit, modicus guſtus plenè non reficit,

ſed afficit, ebrietatem affectus meus appetit & requirit. Scio qui dicit: Bibite amici, & inebriamini chariſſimi, ſi deprimit indignitas petentis, ſpem tamen erigit pietas promittentis. O Homo, quomodo dubitare valeo quin paratus ſit dare bona ſua qui pro me non dedignatus eſt pati mala mea? An ignoras qui multos de Dei pietate docuiſti, quod de Beato Auguſtino didiciſti, ſic dicente: Erubeſcat humana pigritia, plus vult Deus dare, quàm audeat homo poſtulare? *Idem de vera religione.* Deus dedit nobis pignus ſpiritus, in quo ſentiamus eius dulcedinem, & deguſtemus ipſum

ipſum fontem vitæ, in quo ſobria ebrietate irrigemur, tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum.

Chryſoſtomus: Nil omnipotentiam Dei clariorem reddit quàm quòd omnipotentes facit eos, qui ſperant in eo: nam Deo per ſpem innixum animum, nulla fraus, nulla illecebra, poterit vel ſtantem deijcere, vel durantem ſuperare. Erubeſcat nunc humana deſperatio, & maledicta ſit puſillanimitatis trepidatio, quæ diuitem & nimis liberalem in omnes qui inuocant illum, æſtimat illis, qui ſpem perfectam ponũt in illum, ſua poſ-

ſe

Digitized by Google

ſe beneficia denegare. Nunquid non pater æternus, apud quem nulla eſt tranſmutatio, ex ſola liberalitatis immenſitate filium ſuum miſit, in quo dedit totum quod habuit, totum quod potuit, totũ quod ille fuit? Si verò ſua liberalitas ſuam infinitam bonitatẽ modò diminueret, forſan nõ immerito noſtra infirmitas trepidaret. Sed quia ex ſeipſo, non ex accidenti bono bonus eſt, ex ſuæ bonitatis communicatione non diminuitur, ex alienæ bonitatis additione nõ augetur.

Homo.

ANima, magna eſt fides tua, valde fortis es in ſpe & confidentia. Et quamuis ſpes quæ procedit ex meritis propriis & diuinæ clementię confidentia meritoria ſit, laudabilis & ſancta, conſulo tamen ſanè antequam ad quærendam ebrietatem ſupra te aſcendas, prius per tui conſiderationem ſalubriter infra te deſcendas, vt diſcas tuum ſponſum reuerenter timere, antequam incipias tuum ſecretum cubiculum introire: quem non ſolùm timere debes cùm iraſcitur, verùm etiam cùm ſuauiſſime & delicatiſſimè blanditur. EX-

Digitized by Google

EXERCITIVM III.

Quomodo Anima per mentale exercitium, debet radium contemplationis cõuertere ad inferiora, vt intelligat.

1 *Humanæ mortis ineuitabilem neceſſitatem.*

2 *Iudicij finalis formidabilem auſteritatem.*

3 *Pœnæ infernalis intolerabilem pœnalitatem.*

CAP. I.

De humanæ mortis ineuitabili neceſſitate.

ANIMA.

DIc quæſo, Homo breuiter, quæ ſint illa inferiora, ad quæ mea

mea conſideratio eſt conuertẽda? Aſcẽdere feſtino, ebrietatem diuinæ conſolationis quęro, in inferioribus diu morari non valeo. Iam dilecta tabernacula tua Domine virtutum deſidero, habitare in atriis Domini totis viribus concupiſco.

Homo.

HÆc inferiora ſunt, ô Anima mea, vt te conuertas, & videas mortis ineuitabilem neceſſitatem, & ingemiſcas diuini iudicij infallibilem ęquitatem ſiue veritatem, & contremiſcas pœnarum infernalium intolerabilem

lem aſperitatem, & expaueſcas. Cōſidera igitur frequenter, volue & reuolue diligenter, quòd mors non poteſt declinari, quòd hora mortis non poteſt inueſtigari, quòd tempus à Deo prẹordinatum non poteſt immutari. *Iſidorus*: In rebus humanis nihil certius morte; nihil incertius hora mortis. Non miſeretur inopię, non reueretur potentiam, non reſpicit morum aut generis excellentiam non parcit iuuentuti vel ętati, ſenibus eſt in ianuis, iuuenibus in inſidijs.

ANIMA.

ANIMA.

AVdio quòd noſtrum viuere nihil aliud eſt, quã ad mortem tranſire. Cur temporalia diliguntur, quæ tam incerto tempore poſſidentur? Cur tanto tempore vitã iſtam deſideramus, in qua, quantò amplius viuimus, tantò plùs peccamus, quantò vita longior, tantò culpa numeroſior? Quotidie namque creſcunt mala, & ſubtrahuntur bona. Quis enim cõſiderare valeat, quanta mala per momenta temporum perpetramus, & quãta bona negligimus? Grauis ſiquidem culpa eſt, cùm

nec bona facimus, nec bona cogitamus, ſed mentem per inania & inutilia vagari permittimus.

Homo.

SIcut *dicit Gregorius*: Carnales mentes, ô Anima, idcirco temporalia diligunt, quia vita carnis quàm fugitiua ſit minimè perpendunt. Nam ſi velocitatem tranſitus eius aſpicerent, hanc etiam proſperitatem modicè duraturam minimè amarent. *Idem*: Vita mea nauiganti ſimilis eſt, ſiue dormiam, ſiue vigilem, ſemper vado feſtinus ad mortem. O vita præſens, quàm

quàm multos decipis, quæ dum fugis nihil es, dum videris vmbra es, dum exaltaris fumus es, dulcis es ſtultis, amara ſapientibus, qui te amant non te cognoſcunt, qui te fugiunt, ipſi te intelligunt. Aliis te promittis longam vt decipias, aliis breuem vt in deſperationem inducas. *Auctor de ſpiritu & anima*: Iugi meditatione animum noſtrum exerceamus, & miſerias noſtras conſideramus. Cum dolore vitam iſtam intrauimus, cum labore viuimus, cum timore exituri ſumus. *Bernardus*: Quotquot degimus in hac regione vmbræ mortis, in infirmitate corpo-

ris, in conflictu & in loco tentationis, ſi diligenter aduertimus, triplici incommodo miſerabiliter laboramus. Faciles enim ſumus ad ſeducendum, debiles ad reſiſtendum, & fragiles ad operandum.

A N I M A.

IAm video, quòd inutiliter in hoc tempore viuitur, niſi feſtinetur ad comparandum meritum quo in æternitate viuatur. Ideo non eſſet curandum quamdiu eſſet viuendum, ſed potius quam bene in hac vita operandum. Quia & ſi alicui quod bene viuat,

viuat, condonetur, tamen vt diu viuat certum eſt, quòd nulli conceditur. *Bernardus:* Eſt igitur vita ſecura, vbi conſcientia pura, vbi mors ſine formidine expectatur, cum dulcedine adeſſe optatur, & cum deuotione acceptatur.

HOMO.

O Anima, ſi hæc ita ſe habere intelligis; audi conſilium meum, & in hac vita quamdiu durat, compara tibi vitam illam quæ ſemper durat. Dum viuis in carne, morere mundo, vt poſt Deo viuere incipias. *Bernar-*

dus: Intellige, quòd venientem mortem nullus lætus & hilaris ſuſcipit, niſi qui ſe ad ipſam dumviueret bonis operibus præparauit, attende quod *ſecundum Senecam*: Inſipiens, id eſt, peccator & criminoſus, moriendo mortem incipit; ſed ſapiens & virtuoſus moriendo mortem vincit.

ANIMA.

O Homo, video quòd bonorum mors eſt beata, mors vero peccatorum infœlix & miſera.

HOMO.

Homo.

O Anima, *ſecundum* Bernard. Bona eſt iuſti mors propter requiem, melior propter nouitatem, optima propter ſecuritatem. Econtrà mors peccatorum peſſima, & benè peſſima, mala in mundi amiſſione, peior in carnis ſeparatione, ſed peſſima in duplici vermis & ignis cõtritione, & quod omnium peſſimum eſt, in diuinæ contemplationis priuatione.

Cap. II.

CAP. II.

De Iudicij finalis formidabili auſteritate.

ANIMA.

IAm ſatis de morte dixiſti, ſic modo de ſtatu finalis iudicij.

HOMO.

O Anima, facio quod hortaris, ſed rogo, audi cum patientia. Scire debes, quod quamuis de morte meditari ſit horribile, de ſtatu finalis iudicij cogitare, vt æſtimo,

æſtimo, non minus eſt formidabile: quia nullus tunc poterit fallere ſapientiam, flectere iuſtitiam, inclinare clementiam, declinare vltionis & iuſtæ retributionis ſententiam. *Bernardus*: Conſidera igitur, Anima mea, cum tremore, quid erit de te in die nouiſſimo, quando contra te de cogitationibus loquetur conſcientia, quando te de tuis actionibus omnibus accuſabunt elementa, quando verbera ipſius contra te clamabunt, vulnera eius allegabũt, claui loquentur, cicatrices conquerentur. O anguſtiæ, hinc erunt peccata accuſantia, inde terrens iuſtitia, intus

vrens conſcientia, ſubtus horrendum chaos inferni, ſupra Iudex iratus iuſti iudicij, foris muudus ardens, intus iuſtitia iudicantis terrens. Et ſi iuſtus vix ſaluabitur, impius & peccator vbi apparebunt? in quam partem ſe prement? latere erit impoſſibile, apperere intolerabile.

Anſelmus in Meditationibus.

O Anima peccatrix, lignum inutile & aridum, æternis ignibus deputatum, quid reſpondebis in illa die, quando exigetur à te vſque ad ictum oculi omne tempus tibi impenſum, qualiter ſit à te expenſum? Eia, eia Anima mea, quid tunc erit de cogitationibus

bus vanis & otioſis, de verbis leuibus iocoſis & ridiculoſis, de operibus inutilibus & infructuoſis. *Ambroſius ſuper Lucam*: Væ mihi ſi peccata mea non defleuero: væ mihi ſi media nocte ad confitendum tibi non ſurrexero. Iam ſecuris ad arborem poſita eſt, faciat fructum qui poteſt, fructum quidem pœnitentiæ. O Anima, ſiue vigiles, ſiue dormias, ſemper in auribus tuis illa horribilis tuba reſonet: *Surgite mortui venite ad iudicium.* O Anima, nunquam excidat à tua memoria: Ite maledicti in ignem æternum. Venite benedicti, percipite regnum. O quid poteſt lamenta-

mentabilius & terribilius cogitari, quàm, Ite? & quid delectabilius exprimi, quàm, Venite? Duæ ſunt voces, quarum nihil horribilius vna, & nihil iucundius altera poterit audiri. O Anima, ſeparare modò à mundo, vt tunc poſſis manere cum Chriſto. Fuge modò mundum, vt ſequaris Deum. Declina modò prauorum ſocietates & conſortia, vt tunc valeas ſequi beatorum agmina.

Cap. III.

Cap. III.

De pœnæ infernalis intolerabili pœnalitate.

Homo.

POſt hæc omnia, conuerte radium contemplationis ad reproborum tormenta, vide quàm ſint varia quàm aſpera, quàm intolerabilia. *Bernardus ad Eugenium*: Ego horreo vermem mordacem, & mortem viuacem. O gehennalis regio fugienda, vbi eſt ignis ardens frigus, rigens, vermis immortalis, fœtor intolerabilis, & mallei percutientes, vmbræ palpabiles,

con-

confuſio peccatorum innodatio vinculorum, horribiles facies dæmonum. *Auguſtinus in quodam ſermone:* Væ illis, quibus præparabitur dolor vermium, ardor flammarum, ſitis ſine potu, fletus & ſtridor dentium, lachrymæ oculorum, vbi mors optatur, ſed non dabitur, vbi nullus ordo, ſed ſempiternus horror inhabitat. Quis putas tunc erit mœror? quæ triſtitia? quis luctus? quando ſeparabuntur iniqui à conſortio iuſtorum, & tradentur poteſtati dæmonum, & ibunt cum eis in ſupplicium æternum, ibiq; ſemper erunt ſine fine in luctu, planctu & gemitu, procul à

gaudijs

Digitized by Google

gaudijs Paradiſi, nunquam refrigerium ſuſcepturi, ſed per multa millia annorum cruciandi, nunquam tamen heu miſeri liberandi? ibi torquens & puniens non fatigabitur, ibi qui torquetur nunquam morietur. Sic enim ignis ille conſumet, vt vitam tamen ſemper ſeruet: ſic vetera tormenta patientur, vt ſemper innouentur: ſic ſine ſpe veniæ, & miſericordiæ, ſemper viuent, vt tamen moriantur: ſic morientur, vt tamen nunquam conſumantur.

ANIMA.

Digitized by Google

ANIMA.

O Homo, quare in inferno, vt dicis, mors quæritur & non inuenitur. Et quare ponitur æternaliter, quod committitur temporaliter?

HOMO.

QVia *ſecundum Gregorium.* quibus in hoc ſæculo, vita offertur, & nolunt accipere, in inferno quærent mortem, & non poterunt inuenire. *Idem.* Iniqui libenter voluiſſent ſine fine viuere, vt potuiſſent ſine fine in iniqui-

tatibus

Digitized by Google

tatibus permanere. Ad diſtri-
cti ergo iudicis iuſtitiam per-
tinet , vt nunquam careant
ſupplicio , quorum mens in
hac vita nunquam voluit ca-
rere peccato. *Hyeronymus:*
O Mors , quàm dulcis eſſes
quibus tam amara fuiſti , te
ſolummodo deſiderant , qui
te tam vehementer odiebant.
O Anima, ſi hæc prædicta vi-
dētur tibi terribilia, audi quæ
ſunt his omnibus grauiora.
Chryſoſtomus ſuper Matthæum.
Si mille gehennas mihi pro-
ponas , non tantùm reputo
ſicut ab illius glorioſæ ſocie-
tatis iucunditate expelli , &
exoſum fieri creatori. O Ani-
ma, terribilis eſt gehenna, ſed

O

terribilior facies iudicis irata, ſed quod omnium vincit terrorem eſt, à beatiſſimæ & iucundiſſimæ Trinitatis contemplatione elongatio æterna. *Chryſoſtomus*: Excludi à bonis æternis, & alienum effici ab his quæ præparauit Deus diligentibus ſe, tantum generat cruciatum, vt ſi exteriùs nulla pœna torqueret, hæc ſola ſufficeret, & melius eſſet mille millia flammarum ſuſtinere, quàm Chriſti faciem manſuetiſſimam iratam videre, & ab ipſa æternaliter diſcedere. O ſi Deus ſic egit cum Angelo ſuperbiéte, quid de te erit terra & cinere? Ille ſuperbiuit in cæleſti palatio,

ego

ego autem in ſterquilinio. Quis non tolerabiliorem in diuite ſuperbiam quàm in paupere aſſerit: Væ mihi ſi tam durè & potenter eſt punita ſuperbia in angelo, qualiter in me miſera & paupercula eſt iudicanda?

O pie Ieſu, propter nomen tuum fac mecum miſericordiam, & obliuiſcere ſuperbum prouocantem, reſpice miſerum humiliter inuocantem, & recognoſce benigniſſime quod eſt tuum, abſterge quod eſt alienum. Miſerere Domine dum eſt tempus miſerendi, ne damnes in tempore iudicandi. Verum eſt, quod conſcientia mea meruit dam-

nationem, pœnitentia non ſufficit ad ſatisfactionem. Sed certum eſt, quòd tua miſericordia omnem ſuperat offenſionem: *Hæc Anſelmus in meditationibus.*

Auguſtinus in meditationibus: Noli Domine ſic attendere malum meum, vt obliuiſcaris bonum tuum. O bone Domine, ſi ego admiſi, vnde me damnare potes, tu non amiſiſti vnde ſaluare ſoles.

Gregorius in hom. O ſi homo intelligere poſſet, quid admirationis habet. Ecce ſponſus venit, quid dulcedinis? Quæ paratæ erant intrauerut cum eo ad nuptias: quid amaritudinis? Et clauſa eſt ianua: O

Anima

Anima, quid plura?

Proſper de vita contemplatiua: Cogita quantum ſit malum à facie Chriſti ſeparari, ab illo gaudio diuinæ contemplationis excludi, beatiſſima ſanctorum omnium ſocietate priuari, mori vitæ æternæ, & viuere morti ſempiternæ, profundo fluctuantis gehennæ immergi, edaciſſimis vermis in æternum dilaniari, nec finiri tribulationes, incendij fluctuantis ſtrepitus pati, barathri fumigãtis amara caligine oculos obcæcari, non ſentire quod illuminat, ſed ſentire quod cruciat. *Hæc Proſper. Auguſtinus:* Tanta erit in inferno vis doloris,

Digitized by Google

vt ſe non ferat alia intentio cogitationis.

ANIMA.

IAm timore contremiſco, iam horrore deficio, dic quæſo, ô Homo, ad quid valet tam lamentabilis meditatio.

HOMO.

O Anima, puto quòd prędictorum continua & deuota meditatio, eſt peccatorum medela, & ad quæque bona agenda & mala ſuſtinenda ſalutifera excitatio. *Bernardus in Epiſtola quadam.*

Vigilias

Vigilias times, manumque tuarum labores: ſed leuia ſunt hæc meditanti flammas perpetuas. Recordatio tenebrarum facit non horrere ſolitudinem, ſi futuram de verbis otioſis cogitas diſcuſſionem, non diſplicebit ſilentium: fletus ille & ſtridor dentium ante oculos mentis ſæpè reducti, pares tibi reddũt mattam & culcitram. *Auguſtinus in quodam ſermone*: Mens humana, mundi huius illecebris & concupiſcentijs deuicta, fugit laborem, expetit voluptates, & vix ad hoc ducitur, vt à ſe conſuetudines vitæ prioris excludat. Sed cùm cœperit cogitare futuri iudi-

cij neceſſitatem, & pœnarum æternalium crudelitatem, voluntarium bellum indicit paſſionibus, mota vel ſpe præmij, vel timore ſupplicij, vim facit priſtinis deſiderijs, violenter vincere ſeipſam & contendit. *Hæc Auguſtinus.* Vnde verſus:

O felix, mortale genus, ſi
ſemper haberet
Æternum præ mente bonum,
finemque timeret.

EXER-

EXERCITIVM IV.

Quomodo Anima per mentale exercitium debet radium cõtẽplationis cõuertere ad ſuperiora, vt cognoſcat & ſapiat.

1 *Cæleſtis gaudij inæſtimabilẽ*
2 *Ineffabilem delitioſitatem.*
3 *Et interminabilem æternitatem.*

CAP. I.

De cæleſtis gaudij ineſtimabil prætioſitate.

ANIMA.

IAm nunc, ô Homo, me miſeram in hac lachrymarum valle proiectam ſatis terruiſti, licet

non fructuosè docuiſti. Miſerere etiam nunc mihi miſeræ, & faciam ſicut dudum promiſiſti. Propone paululum de fœlicitate perpetua, ſi forte valeam ex hoc capere aliqua mentis ſolatia, quia alternis vti delectabile eſt, quia *ſecundum Auguſtinum* : ſiue plectendo, ſiue ignoſcendo, ſiue deterrendo, ſiue conſolando, ſemper agitur, vt vita hominum corrigatur. Attende Homo, quàm generoſus eſt animus hominis, ſæpe faciliùs ducitur leuibus & blãdis, quàm terribilibus & aduerſis, ſæpe magis allicitur promiſſis & conſolatoriis, quàm cogatur minis & terroribus.

ribus. Vnde ſoror noſtra ſpõſa trahi cupiebat odore cæleſtium vnguentorum, ſapore diuinorum chariſmatum, & ſic cum ſponſo currere, & viam mandatorum iam non ex timore, ſed amore delectabiliter adimplere.

Homo.

O Anima, verum eſſe profiteor, quod loqueris, ſed heu multi ſunt, qui Deum nolunt imitari in proſperis. Vnde neceſſe eſt eos deterreri in aduerſis. Multi enim ſunt, qui diuina chariſmata, vel propter cæcitatem non intelligunt, vel propter negli-

gligentiam vanis occupationibus perdunt. Vnde, vt æſtimo, Deus ex ſuæ infinitæ bonitatis immenſitate ſemper paratus eſſet magis conſolationibus fouere, quàm aſperitatibus terrere, ſi homines æquè diſpoſiti eſſent, vt ſuam diuinam conſolationem reciperent. Quæ adeo pretioſa & delicata eſt, quòd nullo modo decet vel expedit, vt indifferenter omnibus tribuatur. Tu ergo ſi poſt hæc tibi propoſita ad hanc aſpiras, vide quòd habeas purgatum intellectum, & bene diſpoſitum affectum, quia *ſecundum Auguſtinum*: ſummum bonum non niſi purgatiſſimis mentibus

tibus cernitur: & puto quòd multò minùs, non niſi valde bene diſpoſitis affectibus deguſtetur. A multis enim in hac vita valde limpidè ſpeculatur, à quibus etiam minime deguſtatur. Vnde *Idem Auguſtinus*: Fac me Domine precor deguſtare per affectũ, quod intelligo per intellectũ: fac me ſentire per amorem, quod ſentio per agnitionem.

ANIMA.

DIc quæſo, ô Homo, quæ debent diſpoſitiones in ffectu & intellectu præcede e, vt vel ſaltem ad modicam entis ebrietatem valeam

cæleſtem

Digitized by Google

cæleſtem dulcedinē contemplando deguſtare? Iam enim dudum in ſpeculatione mentem exercitaui, & heu, adhuc nunquam, vt timeo, vel modicam ſtillam illius cæleſtis dulcedinis ſenſi. Multa de Sanctorum vita & conuerſatione legi, multa de natura, de operationibus, & ordinibus Angelorum, nonnulla etiam legi de inæſtimabili diuinitatis vnitate, de incomprehenſibili diuinitatis Trinitate, plura de beatorum omnium inæſtimabili fælicitate: & quando prædictis toto ſtudio mentem occupaui, heu adhuc ieiūna & famelica permāſi, & ſemper cum beato

Augu-

Auguſtino clamaui: Fac me, clementiſſime Pater, guſtare per affectum, quod ſentio per intellectum: & tamen non profeci. Sæpius etiam longo ſtudio fatigata, & mihimetipſi irata clamaui cum Propheta, expectando micas quæ cadunt de menſa dominorum, in aula cœlica: Vſquequo Domine obliuiſceris mei in finem? vſquequo auertis faciem tuam à me? Quia & ſi me indignam ad manducandum filiorũ panem iudicaui, manducare ſaltẽ micas minutiſſimas decidentes cum magno deſiderio expectaui. Sed heu, vt frequẽtius aperto ore inhians, in vacuum laboraui.

HOMO.

Homo.

O Anima, prædicta quæ lamentabiliter es conqueſta, accidunt ex duplici cauſa. Aliquando ex valde pia & ſalutifera diuinæ bonitatis diſpenſatione. *Vnde Gregorius in Moralibus*: Differre ſolet Pater pius voces petentium ad tempus, vt deſideria creſcant, & eò magis exaudiantur ad meritum, quò citius non exaudiuntur ad votum. *Item in Homilia*: Sancta deſideria ex dilatione creſcũt, ſi autem ex dilatione deficiũt, deſideria non fuerunt. Deus enim quamuis per pietatem eſt

eſt clementiſſimus, tamen aliquando contingit, vt hoc quod libentiſſimè tribuit, ptotrahat, vt diſcas magna multùm & ardenter deſiderare, & adepta ſolicitiùs cum gratiarum actione conſeruare. Aliquando etiam beneficium protrahit expoſtulantis inordinata diſpoſitione. *Bernardus*: Erat omnino, ſi quis illam cæleſtem dulcedinem huic cineri, diuinum illud balſamū huic venenoſo gaudio, chariſmata illa Spiritus ſancti huius ſæculi illecebris miſceri arbitratur.

Sed iam, ô Anima, ne diutius te protraham, nec amplius te per expectationem

affligam, purga intellectum à vanis & inutilibus phantaſiis, à naturalibus & curioſis rationibus, ab extraneis & ſcientificis occupationibus. Purga etiam affectum à culpa, à culpæ ſequela, à culpæ occaſione vel cauſa. Erige rationem, dilata & expande affectionem, intra in gaudiũ Domini, quod nec oculus in hac vita perfecte vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit. Exardeſce igitur, ô Anima, amore & deſiderio ſupernæ vitæ Sanctorum, vbi eſt actio non operoſa, requies non deſidioſa, vbi vita ſine defectione, laus diuina ſine ceſſatione, *Hæc*

Augu-

Digitized by Google

Auguſtinus. Bernardus: Gaude igitur & exulta, ac mercedem laboris tui conſidera, quæ reuera eſt tam multa, quòd non poteſt numerari, tam magna quòd non poteſt menſurari, tam prætioſa, quòd non poteſt æſtimari, tam copioſa, quòd non poteſt terminari.

ANIMA.

O Homo, multa iam dixiſti in genere, dic queſo, per ſingula in ſpecie, quia magis intelligimus quæ ſpecialiter diſtinguuntur, quàm quæ generaliter exprimuntur.

HOMO.

O Anima, quid dicere valeo, cùm futurum gaudium aſpicio? Iam pene præ admiratione deficio; quia gaudium erit intus & extra, ſubtus & ſupra, circum & circa. Gaudebis igitur in omnibus, gaudebis de omnibus. Gaudium tuum, vt puto, præfiguratum eſt in Apocalypſi, per illam mulierem beatam, quæ amicta fuit Sole & Luna ſub pedibus eius, & Corona duodecim Stellarum in capite eius. Mulier iſta, vt æſtimo, eſt Anima beata, æterni Regis Filia, Sponſa & Regina.

Regina. Filia per naturæ creationem, Sponſa per gratiæ adoptionem: Regina per gloriæ collationem. Hæc bene dicitur amicta ſole; quia decorata ſplendore claritatis deificæ, coronata dignitate felicitatis æternæ. In qua felicitate ob ſpecialem decorē ſunt duodecim gaudia, per duodecim ſtellas figurata, per quæ decoratur, & ornatur felicitas ſuperna.

Hæc gaudia debes tu, ô Anima, quotidie deuota mente tranſcurrere, & nullam præſentis miſeriæ, & incolatus conſolationem quærere, & ſpe illius gaudij omnem tribulationem vitæ præſentis

patienter, & gaudenter ſuſti-nere. *Beda*: O Anima, non turberis, ſi mali in hoc mundo florent, & tu pateris, ipſi gaudent, tu perturbaris. Mali heu nihil habent in cæleſti gaudio: nec cures tu, ſi nihil habueris in hoc ſæculo. Sed ſpe illius gaudij quò tendis, quidquid in via aduerſitatis occurrit, affectus tuus gaudenter, & patienter ſuſtineat. *Hæc Beda. Bernardus*: O Anima, ſi te aliquando delectant mundana gaudia, falſa huius ſæculi gloria, breuis & caduca potentia, illic mentem euoca, & omnia reputabis vt ſtercora.

Hieronymus: Curre igitur, ô Ani-

ô Anima, non paſſibus corporis, ſed affectibus & deſideriis, quoniam non ſolum Angeli & Beati, ſed & Angelorum & Beatorum Dominus & magiſter te expectat. Expectat te Deus Pater tanquã filiam dilectiſſimam. Deus Filius tanquam ſponſam dulciſſimam, Deus Spiritus ſanctus tanquam amicam ſibi gratiſſimã, Expectat te Deus Pater, vt hæredem vniuerſorum bonorum te conſtituat, Deus Filius, vt te fructum ſuæ Natiuitatis, & pretium ſui pretioſiſſimi Sanguinis Deo Patri offerat, Deus Spiritus ſanctus, vt ſuæ æternæ beatitudinis & dulcedinis

Digitized by Google

participipem te faciat.

Expectat te illa beatiſſima omnium cęleſtium ſpirituum æterni regis familia, vt te in ſuum collegium ſuſcipiat, tu ergo ipſorum ſocietatem ſuper omnia deſidera. Cum magna verecundia illuc venires, ſi eam in hac lachrimarum valle non amaſſes. Quoties ergo te vana huius ſæculi delectat ambitio, quoties videris in hoc mundo aliquem glorioſum, ſtatim ad Cælum mente tranſgredere, & eſſe incipe, quod futura es. Reuera æſtimo, ô Anima, ſi hæc cæleſtia gaudia iugiter in mente teneres, de hoc exilio quoddam ſuburbium cęleſtis regni

regni conſtrueres, in quo illam æternam dulcedinem quotidie ſpiritualiter prælibando deguſtares. Quia cum aliquid æternum mente capimus, iam non in hoc mundo, ſed in Cælo habitamus. *Auguſtinus*: Tanta eſt, ô Anima, vis tuæ dilectionis, quòd tibi verius habitas, vbi per contemplationem amas, quàm vbi per eſſentiam animas. *Bernardus*: Hoc eſt chariſſima Anima, regnum Dei, quod intra nos eſt, quod heu miſerabiliter negligimus, cùm foris ad inania & vana fuſi ſumus. *Gregorius*: Fuſi ſumus foras, de regno Dei quod intra nos eſt nihil curantes, foris

quærimus conſolationem de rebus vanis & inſaniis falſis, ita quod iam religionis antiquæ deuotionem amiſimus, adeo quòd nec ſpeciem ipſius retinemus.

Tu ergo, ô Anima, æterni regis filia, audi mente deuota, & inclina aurem tuam ad ſancta & ſalutifera conſilia. Vide per contemplationem cæleſtis regni conſolationem, obliuiſcere per contemptum & deteſtationem populum tuum, & domum Patris tui, hoc eſt, mundum, diabolum, teipſam, & omnem vanam ambitionem.

Vide igitur, & deuota mente pertracta, qualiter illi diuini &

ni & cœleſtes ſpiritus, qui præſentis vitæ & miſeriæ periculum euaſerunt, quamuis ab illius æterni ſolis ſplendore ſe nunquam poſſint auertere, aliquãdo tamen radium ſuæ contemplationis conuertunt ad inferiora, aliquando ad ſuperiora, aliquando ad interiora, aliquando ad exteriora. Conuertunt, inquam, ad inferiora, & gaudent ex triplici cauſa. Primò, quòd tam impios, horribiles & crudeles hoſtes per diuinam potentiam ſuperauerunt. Secundò, quòd omnes defectus & peccata, vel per diuinam ſapientiam vitauerunt, vel iam dudum commiſſa correxerunt.

xerunt. Tertiò, quòd tam lamentabiles & interminabiles cruciatus æternos, per diuinam clementiam euaſerunt.

O Anima, quanto putas gaudent quotidie gaudio, quando tot vident à carne, & mundo, & diabolo ſuperari tot tam diuerſis peccatis, de quibus nunquam merentur veniam, inquinari, tot æternaliter ſine fine damnari? Reuera tunc puto, quod de morte tranſiſſe ad vitam, vitæ duplicat gaudium.

O Domine Deus, ſi nunc tam graue periculum eſt in bello, quantum tunc erit gaudium de triumpho, cùm poſt deuictũ triumphatumq; mundum,

mundum, ſubmerſo impio Pharaone & exercitu eius in mari rubro, tenent omnes electi tympanum cum Maria pſallentes & cantantes, laudantes & benedicentes Dominum, vna voce dicentes: Cantemus Domino, glorioſe enim, &c.

Tunc conſtituerunt duo Cherubin, hoc eſt duo chori electorum, ſcilicet innocentes & pœnitentes, clamantes alter ad alterum: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth. Sanctus Deus Pater, qui nos à Mundo, à Carne, & Diabolo tam potenter liberauit. Sanctus Deus Filius, qui nos à pœna, & à culpa

culpa tam ſapienter iuſtificauit. Sanctus Deus Spiritus ſanctus, qui nos tam clementer ab æternis tormentis præſeruauit, Plena eſt omnis terra gloria eius, qui nos de mundi miſeria ad cæleſtis regni gaudia euocauit.

O Anima, qualis tibi erit dies illa, cùm ad hanc fœlicem choreã fueris aſſumpta, & cùm omne tormentum tibi, ſi piè vixeris, ſi patienter ſuſtinueris, conuertetur in æternum iubilum? Tunc de omnibus his laudabis Dominum Deum tuum labiis exultationis, dicens: Miſericordias Domini in æternum cantabo. Quo cantico *ſecundum*

Digitized by Google

Auguſtinum de Ciuitate Dei, quod cantatur in laudem gloriæ Chriſti, cuius Sanguine liberati ſumus, nihil erit iucundius illi ciuitati, & nihil dulcius. Tu ergo cùm tentationibus probaris, cùm perſecutionibus impugnaris, cumque in hoc ſæculo variis tribulationibus infeſtaris, tunc mente in Cælum euola, & cogita quod hoc non eſt aliud, niſi æterni gaudij materia. Et tunc *ſecundum Gregorium*, conſideratio premij minuit vim flagelli. *Gregorius.* Si cōſideremus quæ & quanta ſunt quæ nobis promittuntur in Cælis, vileſcunt animo omnia quę ſunt in terris,

Digitized by Google

ris ; & reuera non tantùm bona quę delectabiliter poſſidemus, verùm etiam mala quæ lamentabiliter ſuſtinemus. *Bernardus*: Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad præteritam culpam quæ dimittitur, ad præſentem gratiam quæ immittitur, & ad futuram gloriam que promittitur; quam tu nunc, ô Anima, cum gaudio poſsidebis, quando perfectè intelliges, quòd in mundo cum tanto periculo quo plerique opprimuntur vixiſti: quòd dæmonis fallaces aſtutias, quibus multis decipiuntur, viciſti: quòd cruciatus æternos,

nos, quibus innumerabiles affliguntur, euaſiſti.

Cap. II.

De ineffabili delicioſitate.

Anima.

O Homo, quàm ſana & ſalutifera eſt hæc tua conſolatio: quia cum hæc, quæ propoſuiſti, aduerto, conſolationem ex ſpe non modicam recipio. Sed, ô Domine Deus, quid putas tunc erit, cum hoc quod modo ſpero veraciter poſſidebo?

Digitized by Google

Homo.

O Anima, modica ſunt hæc, quæ audiſti, immo comparatiuè quaſi nulla ſunt quæ mente percepiſti: ſed parumper oculos mentales erige, & quanta ſint gaudia quæ de his percipias, quæ iuxta te ſunt deuota mente frequentiùs volue, & euolue. Attende igitur & conſidera locum ſpecioſum, quem tibi diuina ſapientia ædificauit. Attende & victum delitioſum, ornatum curioſum, theſaurum pretioſum, quem tibi æterna potentia congregauit. Attende etiam collegium famoſum, cum

cum quo de diuina clementia mens tua æternaliter exultabit. O Anima, attende quàm glorioſa, quàm famoſa, quàm gaudioſa eſt iſta domus Dei, ciuitas cœleſtis, manſio ſecura, patria continens totum quod delectat.

Bernardus: Attende quàm clara, quàm luminoſa, quàm ſplendida eſt Ciuitas, quæ non indiget Sole neque Luna, vt luceant in ea, ſed ipſe Dominus Sol iuſtitiæ, candor lucis æternæ, lux eius eſt, & lucerna eius Agnus. O Anima, attende quàm alta, & quàm ſpatioſa, quàm pulchra & ſpecioſa, quàm decora & famoſa eſt ciuitas illa, quam

Digitized by Google

ornat per ſaipſam Trinitas beatiſſima. O quàm glorioſa dicta ſunt de te ciuitas Dei. O Iſraël, quàm magna eſt domus Dei, & ingens locus poſſeſſionis eius. O Anima, illic contemplare tabernacula Patriarcharum & Prophetarum, habitacula Apoſtolorum & Martyrum: cœnacula Confeſſorum & Virginum: Palatium cœleſtiū ſpirituum: Thronum illum beatiſſimæ Trinitatis ſpecioſiſſimum. O Anima, hîc licet ſis corpore, illic eſto mente. O Anima, tranſuola omnia, ſcrutare omnia, viſita omnia, ingredere cuncta per ordinē oſtia, quouſque peruenias ad ſummi

mi regis palatia, ibi ſit mens, & hîc erit requies. *Auguſtinus*: O Anima, in illa ſancta ciuitate libenter ſtudeas morari, libenter conuerſari, quia ibi eſt vita ſine morte, iuuentus ſine ſenectute, lux ſine tenebris, pax imperturbabilis. Sedebit enim populus meus in tabernaculo fiduciæ, & in requie opulenta, dicit Dominus.

Secundò, attende victum delicioſum, ornatum curioſum, & theſaurum pretioſum. Et quis erit ibi noſter cibus, niſi ille agnus beatiſſimus, ille mundus & immaculatus Ieſus, Dei Patris & Mariæ Virginis Filius, de quo ſanctis

ſpiritibus miniſtrabuntur ad omnem ſufficientiam fercula nobiliſſima? Nobilia quidem de ipſius candidiſſima humanitate, ſed nobiliſſima de ipſius ſuperbeatiſſima Diuinitate. Tunc enim anima ingredietur ad deguſtandum Diuinitatem, egredietur ad prælibandum humanitatem, & paſcua inueniet ad omnem ſufficientiam & ſatietatem. O quàm beati ſunt qui ad cœnam nuptiarum agni vocati ſunt. Ibi etiam beata vita in ſuo fonte bibitur. Vnde huic humanæ vitæ aliquando aliquid aſpergitur, vnde in tentationibus fortiter, iuſtè, temperanter, & prudenter viuatur.

viuatur. Ibi ſemper adhæret ſitis atque ſatietas: ſed miro quodam modo longè aberit à ſiti neceſsitas, longè à ſatietate faſtidium. Inebriabuntur enim ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos, ſecundum Prophetam.

ANIMA.

ET quando hoc?

HOMO.

ÆStimo, quòd non prius, niſi quando ille delicioſus pincerna ſummi regis,

ſplendor Paternæ gloriæ, Candor lucis æternæ, Figura Diuinæ ſubſtantiæ, Speculum ſine macula claritatis Deificæ, in quem deſiderant omnes illi cæleſtes ſpiritus proſpicere, quando talis & tantus præcinget ſe, & faciet illos diſcumbere, & perſonaliter tranſiés miniſtrabit illis.

O Anima, hîc deuota mente pertracta, quantum gaudium tunc illi boni ſpiritus concipiant ex tam ſtupenda dignitate miniſtrantis, ex tam miranda charitate cuiuſlibet ſodalis conuiuantis, ex ferculorum delicioſa opulentia, ex miniſtrorum numeroſa frequentia, ex muſicorum inſtru-

ſtrumentorum, & aliorum pſallentium, cantantium, & laudantium regem gloriæ, Deum Dei filium dulciſona reſonantia. In hoc cæleſti magno ſtupendoque conuiuio audies Angelos iubilantes, Virgines chorizantes, Apoſtolos pſallentes, Martyres tripudiantes, Confeſſores laudantes, Patriarchas & Prophetas iucundantes, omnes Sanctos & electos Dei unanimiter Patrem & Filium & Spiritum ſanctum collaudantes, & vna voce dicentes: Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabbaoth, plena eſt omnis terra gloria eius.

O quàm glorioſum eſt regnum, in quo cum Chriſto regnant omnes Sancti, amicti ſtolis albis, ſequuntur Agnum quòcunque ierit. O Anima, quomodo poterit ibi eſſe alicuius boni carentia, cùm tam varia ſit exultanti materia? Tunc enim aperientur omnes illi theſauri æterni Dei, vbi ſunt omnes diuitiæ, omnes deliciæ abſconditæ, & dabuntur à Patre æterno vnicuique varia & pretioſa munera ſecundum ſua merita.

Sed ſi adhuc non ſufficiunt iſta, attende tertiò iuxta te omne Sanctorum collegium, quod ad beatitudinis tuæ cumulum

mulum diuina clementia congregauit. Quia nullius boni ſine ſocio iucunda eſt poſſeſſio, *ſicut dicit Seneca.*

Vide igitur quæ lingua, vel quis intellectus capere ſufficiat, illius supernæ ciuitatis quanta ſint gaudia, Angelorum choris intereſſe, cum beatiſſimis ſpiritibus gloriæ conditoris ſemper aſſiſtere, & ab illorum beatiſſima ſocietate nunquam diſcedere, ſed continuè cum ipſis & de ipſorum gaudio in perpetuũ exultare. *Anſelm.* Ibi enim à ſingulis omnes, ibi ab omnibus ſinguli cognoſcẽtur. Nec quemquam latebit, qua patria, qua gente, qua ſtirpe,

quis

quis conditus ſit. Ibi enim erit tam beata & perfecta charitas iuſtorum, quòd vnuſquiſque in tantùm diliget proximum ſuum quantùm ſeipſum. Ex quo illud in æſtimabile ſequetur bonum, quòd ita vnuſquiſque de alterius bono, vel gaudio gaudebit, ſicut de merito proprio. Proinde cùm inenarrabilis ſit numerus electorum, quis putas narrare ſufficiat gaudium beatorum? Hæc gaudia, *Hieronym. in fine Epiſtolæ ad Euſtochium* deſcribens, *ait*: Egredere quæſo, ô Anima, paulisper de papilione corporis, vt in oſtio ſtans, videas Dei gloriam pertranſire, & præſentis

Digitized by Google

ſentis laboris ante oculos pinge mercedem. Qualis tibi erit dies illa, cùm Maria Mater Domini tibi occurret choris comitata Virgineis, cùm & ipſe ſponſus tibi cum omnibus Sanctis occurret, dicens: Surge veni, propera amica mea, formoſa mea, columba mea, iam hiems tranſijt, imber abijt & receſsit. Tunc Angeli admirabuntur de tua gloria, dicentes. Quæ eſt iſta quæ aſcendit de deſerto, delicijs affluens, innixa ſuper dilectum ſuum? videbunt te filiæ Sion & laudabunt. Tunc illa centum quadraginta quatuor millia in conſpectu throni & ſeniorum tenebunt ci-

Digitized by Google

tharas, & cantabunt canticum nouum. Tunc ſecura in amplexus ſponſi euolabis, cum iubilo, dicens: Inueni quem diligit anima mea, tenui eum nec dimittam. *Hæc Hieronymus.* Tunc filij ſeptem illius magni Iob, qui eſt magnus ſuper omnes qui morantur in illa beata orientalium regione, facient conuiuia ſinguli in die ſuo, & inuitabunt ſororem ſuam, te conſortem ſuam. Et dicent tibi ſinguli: Bibe nunc, & accumbe cum iucunditate; quia inueniſti gratiam coram ſummo principe. Et tu reſpondebis cum gaudio, dicens: Bibam & hilarior fiam, quia magni-

magnificata eſt hodie anima mea præ omnibus diebus vitæ meæ. O verè inaudita magnificentia, ô læta & iucunda excellentia, qualis nunquam in hoc ſæculo eſt audita. Puto quòd omnis huius mundi pompa, in cõparatione illius eſſet vix modica gutta.

ANIMA.

O Homo, iam diu tacui, iam ſatis ſilui, quia quæ propoſuiſti cum delectatione & admiratione nimia audiui, ne quæſo procraſtines, quin ſpecialiùs, & perfectiùs mihi aliqua de hoc cæleſtium ſpirituum conuiuio exponas, quia

quia iam prius aliquid de hoc tetigiſti, ſed nimis citò pertranſiſti.

HOMO.

O Anima, malim iterum quod petis ſub ſilentio pertranſire quàm vel modicum de hoc cæleſti ſecreto myſterio proferre, vel etiam mente concipere: quia qui adhuc mundialibus & ſuperuacuis rebus heu ſæpius implicor, qui adhuc heu, heu ſiliquis porcorum cum cęteris mundanis paſcor, de tam familiaribus diuinorum ſpirituum operationibus loqui erubeſco nimium, & confundor.

dor. Quia tamen pijs votis tuis contraire non valeo, proponam breuiter quod aliquã do ſpiritu inſtigante, licet indignus, mente pertracto. Quamuis enim in illa cæleſti aula, vbi plenitudo omnis boni in omnibus illis perfectè eſt, quamuis ibi pro differentia meritorum, quædam data ſint excellenter, nihil tamen ibi ex inæſtimabilis diuinæ pietatis immenſitate, *Secundum Gregorium*, poſsidetur ſingulariter. Omnia enim ſunt omnibus communia, propter eum qui in omnibus eſt omnia. Ibi enim virgo gaudebit de ſanctæ viduitatis merito. Ibi vidua exultabit de

caſtæ virginitatis priuilegio, ibi Confeſſor de Martyris iucundabitur triumpho, ibi Martyr tripudiabit de Confeſſorum brauio, ibi Propheta laudabit de Patriarcharum pia conuerſatione, ibi Patriarcha exultabit de Prophetarum fide & ſpeculatione, ibi Apoſtoli & Angeli gaudebunt de merito omnium inferiorum, ibi omnes inferiores lætabuntur de gloria, & corona ſuperiorum. Ex illius enim ſanctæ & perfectæ charitatis vinculo fiet, vt vnuſquiſque habiturus ſit in alio, quod non habet in merito proprio.

ANIMA.

ANIMA.

O Homo, nec adhuc iſta ſufficiunt mentē meam quietare, vnde quæſo, ne pertranſeas, mihi aliqua de dicto conuiuio ſingillatim & diſtinctè explicare.

HOMO.

O Anima, noſti quòd balbutiendo, vt poſſumus, excelſa Dei reſonamus, Nec mirum, quia cùm ſimus minus idonei ad intelligendum, quomodo poſſumus eſſe ſufficientes ad loquendum, cùm illa quæ lippientibus oculis

contemplamur, veriùs ſint quàm intelligantur, & veriùs intelligantur, quàm exprimantur vocibus? Ne te tamen diutius protraham, audi quid imaginatur intellectus, licet adhuc modicum deguſtet affectus. Puto quòd illi ſeptem filij de quibus ſupra memorauimus, ſunt omnes ſancti & electi Dei ſpiritus, altiſsimi Patris hæredes & filij. Hi conuiuia vnuſquiſque in die ſuo faciunt, quando ſe inuicem cæleſtibus gaudijs paſcunt, in quo de meritis ſui, ſinguli iuxta datam ſibi gloriam fercula deliciosiſsima propinant.

Primo igitur die primogenitus,

nitus, hoc eſt ille cæleſtium Angelorum numerus, qui non immerito nomine primogeniti cenſentur, quia priores ſunt creatione & conuerſatione ad Deum, à quo nunquam receſſerunt per peccatum, ſed ſemper immobili charitate ſummo Patri adheſerunt, & illam hereditatem beatam cæleſtis regni priores omnibus fœliciter poſſederunt. Iſti tibi, ô Anima, in ſuo conuiuio, diuerſa fercula delicioſa & pretioſa propinant, cùm vnuſquiſque ordo de eo quod excellentius recipit in munere, gaudia ſpecialia adminiſtrat.

Iam cogita, ô Anima, quale

tibi ferculum propinant illi ſummi Spiritus Seraphici ordinis, qui adeo vicini illi æterno Patri ſunt, quòd inter ipſos, & hunc nulli alij ſpiritus interſint, qui ipſum immediatiùs contemplentur, & ſuis bonis æternis perfectiùs perfruantur. Quale putas hi propinant gaudium de naturæ nobilitate? quale de contemplationis claritate? quale de dilectionis ſinceritate?

Hi ergo, hoc eſt illi qui Seraphin nominantur, iſtud conuiuium ornant ardore Diuinæ charitatis: Cherubin, ſplendore æternæ claritatis: Throni, æquitate diuinę maieſtatis. Hoc etiam conuiuiũ glori-

glorificant Dominationes, de dominandi ſuper alios, excellentia: Principatus, de præcipiendi inferioribus, magnificentia: Poteſtates, de auctoritate malignos ſpiritus coërcendi. Hoc etiam conuiuium honorificant Virtutes, de poteſtate miracula faciendi: Archangeli, de dignitate ſuperiora nunciandi: Angeli, de agilitate minora diuinę ſcientiæ ſecreta reuelandi. Ecce vides, qualiter ſinguli mentes beatorum cæleſtibus gaudijs paſcunt, de his quæ ab illa ſuper cæleſti aula ſpecialiùs in munere receperunt. Nec eſt mirandum, quòd hæc prædicta, & multa alia nobis adhuc

occultiora illi ſpiritus in noſtrum gaudium nobis propinant, qui tam fideliter, tam dulciter, tamque amicabiliter in hac lachrymarum valle nos cuſtodiunt, & nos ad illam æternæ beatitudinis patriam perducere totis viribus concupiſcunt.

Bernardus: O ſi quis cognoſceret, quemadmodum præueniunt, Principes coniuncti pſallentibus, in medio iuuencularum tympaniſtriarum, videret itaque qua cura, quoue tripudio interſunt cantantibus, adſunt orantibus, inſunt meditantibus, ſuperſunt quieſcentibus, præſunt procurantibus. O Anima ie-

iuna

iuna & famelica, ſi vel vnam micam quæ cadit de menſa dominorum in hoc conuiuio, aperto mentis ore, ſumpſiſſes, puto, quòd hanc peregrinationem ex tunc impatienter tolerares. Puto ſi vnam guttam de vino potus eius deguſtaſſes, omnem huius ſęculi dulcedinem faſtidires. *Gregorius in Moralibus*: Si cor ſemel in cæleſtibus, per deguſtationem, ſubaudi, figitur, quàm abiecta ſint mox cernitur, quæ prius alta videbantur.

O Anima mea dilecta, de cõuiuio Patriarcharum, Prophetarum, Apoſtolorum, Martyrum, Confeſſorum, Virginum,

Virginum, qui per alios ſex filios non immerito præfigurarunt, quid dicam? Vnuſquiſque enim horum tot in conuiuio ſuo proponet fercula, quot habuit in vita virtutum opera, & quis enarrare ſufficiat, quantum gaudium quælibet anima ſuſcipiat de Sanctorum Patriarcharum humilitate perfectiſſima, de Prophetarum crudelitate certiſſima, de Apoſtolorum charitate ardentiſſima, de Martyrum ſtabilitate & patientia, de Confeſſorum pietate & clementia, de Virginum caſtitate & continentia? & *idem Gregorius in Homilia ſuper Lucam ait*: Reuera vox & lingua

lingua deficit, quia intellectus capere non ſufficit, quantum ſit gaudium, Angelorũ Choris intereſſe, cum beatiſſimis ſpiritibus gloriæ conditoris aſſiſtere, præſentem Dei vultum cernere, incircumſcriptũ lumen videre, nullo metu mortis affici, de incorruptionis perpetuæ munere lætari. O quàm fœlix tibi erit hæc dies, cùm fueris ad hæreditatem Patrum tuorum reuerſa, & quando ab his omnibus cum ineſtimabili gaudio fueris aſſumpta, & ad thalamum ſummi Regis fœliciter introducta.

Iam nunc expergiſcere, ô Anima mea, & cum illa famoſa

moſa Regina Sabba, cum aromatibus virtutum, cum theſauris bonorum operum, cum magno apparatu cæleſtium deſideriorum, aſcẽde in illam Hieruſalem ſupernam, & contemplare diligenter ſingula, & vide, quòd veritas vincit famam, gloria exuperat omnem loquelam; ſi forte poſſes ex admirationis magnitudine extra humanum ſpiritum rapi, & miro quodam modo in diuinum ſpiritum transformari; vt dicere inciperes cum Petro in magno cordis iubilo: Domine, bonum eſt nos hîc eſſe, hîc Pater, hîc Soror, hîc Frater, hîc Patria. O Domine, permitte nos

nos hîc eſſe, & ab hinc nunquam diſcedere. *Ambroſius:* Fugiamus, ô Anima, in patriam veriſſimam, quia illic eſt patria ad quam conditi ſumus, pater, à quo creati ſumus, ibi eſt in Hieruſalem ciuitas ſuperna quæ eſt mater noſtra. *Anſelmus.* O Anima, tantus debet eſſe in hac vita mortali amor & deſiderium perueniendi ad illud ad quod facta es, & dolor, quia nondum ibi es, & timor ne fortè non peruenias: vt nullam lætitiam ſentire debeas, niſi de his quæ tibi, aut auxilium aut ſpem conferunt perueniendi.

CAP. III.

Cap. III.

De interminabili æternitate.

Anima.

O Homo, dum hæc aliquando cogito, dum hæc tacita mente mecum pertracto, quid eſt quòd tunc interlucet mihi, & percutit cor meum ſine læſione, & inhorreſco, & ardeſco. *Auguſtinus*: Intromittor aliquando mentaliter in affectum multum inuſitatum, ad neſcio quam dulcedinem, quæ ſi perficeretur in me, neſcio quid erit, quod vita iſta non erit. Sed recidiuo oneroſis ponderibus,

bus,& reſorbeor ſolitis curis. Hîc eſſe valeo, nec volo, illic eſſe volo, nec valeo, miſer vtrobique. *Hæc Auguſtinus.*

HOMO.

O Anima, puto quòd hæc cæleſtia ſine prælibatione dulcedinis, non poſſunt à dignè diſpoſitis cogitari. Sed neſcio quid tunc erit, cùm perfectè in te ſine ænigmate poterunt deguſtari. Vnde non eſt mirandum ſi prælibatio talium tibi incutit huius exilij tædium: quia nihil eſt magis amarum, quàm poſtquam anima conſueuit talium prægustatione conſolari,

lari, ſi rurſum incœperit mundialibus & tranſitoriis implicari. Hinc eſt, quòd anima laborat, luctatur & anxiatur; illic ſemper eſſe cupit, nec ſufficit: hîc eſſe compellitur, ſed illic poſt hoc, quod prægustatum eſt, aſcendere conatur. Iam enim guſtato ſpiritu deſipit omnis caro.

Vidiſti gaudium beatorum de his quæ ſunt infra te, & de his quæ ſunt iuxta te; vide modo, ſi potes, quale gaudium futurum ſit de his quæ ſunt intra te. Homo enim remunerabitur in corpore & in mente, & iſtorum æterna & inſeparabili vnione. Corpus enim noſtrum ex quatuor elementis

mentis eſt compoſitum, vnde quatuor dotibus erit remunerandum. Terra tunc habebit ęternam immortalitatem, aqua omnimodam impaſſibilitatem, aër maximam agilitatem, & ignis ſplendidiſſimam claritatem. Tunc fulgebunt iuſti ſicut Sol, & tamquam ſcintillæ in arundineto diſcurrent. Abſterget enim Deus omnem lachrymam ab oculis ſanctorum, & iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque dolor, ſed ſempiterna pax & lætitia. In ſempiterna patria corda beatorum ſibi inuicem in claritate lucent, & puritate trāſlucent, ibi vniuſcuiuſque vul-

tus aſpicitur, & conſcientia penetratur, ibi vniuſcuiuſque mentem ab alterius oculis corpulentia non abſcondit. Etiam mox vbicumque voluerit animus, ſtatim aderit corpus. *Auguſtinus*: Sicut enim tunc animus perfectiſſimè obedit Creatori, ita corpus promptiſſimè obtemperabit ſuo motori. Tam potentem tunc faciet Deus animam, vt ex eius beatitudine pleniſſima redundabit in corpus, ex qua redundantia habebit vigorem impaſſibilitatis, ſplendorem claritatis, aptitudinem ſubtilitatis, promptitudinem agilitatis. Ibi erunt omnes ſenſus in actibus ſuis.

Ibi

Ibi enim oculus videbit decorem ſpecioſiſſimum, guſtus ſentiet ſaporem dulciſſimum, olfactus odorabit odorem ſuauiſsimum, tactus amplexabitur obiectum delitioſiſſimum, auditus immutabitur per ſonum iucundiſsimum. Ibi enim cùm mens in exultationem rapitur, lingua in canticum laudis eleuatur.

ANIMA.

O Homo, audiui iam dudum mirabilia, & cùm vera ſint hæc omnia, quid aliud eſt hæc præſens vita, niſi quædam mortis vmbra?

Homo.

O Anima, bene dixiſti; quia temporalis vita, vitæ æternæ comparata, mors eſt potius dicenda quàm vita. Ipſe enim quotidianus defectus corruptionis, quid eſt aliud quàm quædam prolixitas mortis? Ergo ſancti viri, quia huius vitæ breuitatem indeſinenter aſpiciunt, quaſi quotidie morientes viuunt: & ideo ſe non manſuros ſollicitiùs præparant, quia hæc omnia nihil eſſe ex fine ſemper penſant. Sed carnales mentes, ideo præſentia diligunt, quia vita carnis quàm fugitiua ſit minimè

minimè perpendunt. Nam ſi velocitatem tranſitus eius aſpicerent, hanc etiam proſperam minimè amarent. *Hæc Gregorius*:

Auguſtinus: Recedat ergo, ô Anima, amor vitæ præſentis, & accedat ardor vitæ aduenientis, vbi nulla aduerſitas turbat, nulla neceſſitas anguſtat, nulla moleſtia inquietat, ſed perennis lætitia regnat, & conſidera quanta ſit fœlicitas futura, vbi nullum erit malum, nullum latebit bonum, vocabitur Dei laudibus, qui erit omnia in omnibus: Ibi enim nulla deſidia ceſſabitur, nulla indigentia laborabitur, ibi eſſe noſtrum non habebit

mortem, noſſe noſtrum non habebit errorem, amare noſtrum non habebit offenſionem. Ibi aberit omnis tarditas, omnis corruptio, omnis deformitas, omnis infirmitas, Ibi cœlum nouum & terra noua. Ibi ſimiles erimus Angelis Dei, & ſi non ætate, certè tamen fœlicitate.

Auguſtinus: O Anima mea, illam vitam amplecti debueras, vbi vita ſine morte, iuuentus ſine ſenecture, gaudium ſine triſtitia, pax ſine diſcordia, voluntas ſine iniuria, lux ſine tenebris, & regnum expers commutationis. Secundò, conſidera quantùm gaudeat animus,

cùm

cùm reſumpſerit tale corpus quale iam audiſti, non tale quale cum ingenti dolore ſuſtinuiſti, & cum magno certamine deuiciſti, de quo ſæpius tibimet impatiens patienter, & iraſcens clementer dixiſti, Quis liberabit me de corpore mortis huius? Non certè tale, ſed iam perfectè obediens & ſpirituale. Tale, inquam, tale, quod tibi erit in contemplationis ſolatium, & in æternæ fœlicitatis augmentum.

ANIMA.

MIrari ſuper omnibus his non ſufficio, & præ magnitudine admirationis in inquiſitione deficio. Vnum tamen ſcire deſidero, qualiter mens, quæ in præſenti vita à Dei contemplatione per corpus deprimitur, illic per ipſum in contemplatione adiuuetur.

HOMO.

O Anima, ſcrupuloſa eſt hæc quæſtio, ſed quia magis eſt curioſa quàm deuota, breuis erit reſponſio.

Anima

Anima enim tunc virtute diuina alium habebit modum intelligendi quàm in via. Nec eſt mirandum, ſi pro loco & tempore mutat ordinem, & modum agendi creaturæ, qui eſt fabricator, & auctor vniuerſalis naturę. In rebus enim mutabilibus, tota ratio facti eſt potentia facientis. Certum eſt quòd ipſa anima numquã reſumptionem corporis appeteret, ſi reſumptum etiam quantumcumque glorioſum, diuinam contemplationem impediret. Nam *ſecundum Augustini ſententiam & doctrinam*, ipſæ animæ ſanctæ deſiderant corporis reſumptionem, & expectant iteratam vnionem

ipſius, quia ipſarum ſine eo non poteſt conſummari fœlicitas; nec ſatiari iucunditas. Adeò enim vehementer anima corpus deſiderat, quòd etiam aliqualiter eius contemplationem impedit, & retardat. *Bernardus*: O miſera caro fœtida & fœda, vnde tibi hæc gloria; quòd animæ ſanctæ, quas Deus inſigniuit ſua imagine, proprio redemit Sanguine, te deſiderant, te expectant, & ipſarum ſine te non poteſt conſummari fœlicitas, nec ſatiari iucunditas? *Auguſtinus*: Cùm Anima hoc corpus non animale iam, ſed ſpirituale receperit, perfectum habebit ſuæ naturę modum;

dum, obediens & imperans, viuificata & viuificans. Tunc ineffabili fœlicitate fiet, vt ſit ei gloriæ quòd fuit ſarcinæ.

O Anima, cogita qualis tibi tunc erit gloria, cùm induta fueris illa ſtola noua & ſplendida, ornata omni lapide pretioſo, id eſt, corpore glorificato, in quo tot fulgebunt gemmæ pretioſiſſimæ, quot ſunt virtutes in mente. Tunc, vt puto, cantabis cum iubilo canticum nouum Domino dicens: Gaudens gaudebo in Domino, quia induit me veſtimento ſalutis & indumento lætitię circumdedit me, & tanquam ſponſam decorauit me corona.

Adhuc vide tertiò, & diligenter conſidera, ſi tantum gaudium habitura ſis quaſi de alieno, quid hauries de proprio? Quis enim enarrare ſufficeret, quantum gaudium, quàm ſtupendam gloriam, quàm incomprehenſibilem laudem & magnificentiam habitura ſis à Trinitate beatiſſima, à Sanctorũ omnium ſocietate fœliciſſima, pro eo quòd corpus tuum proprium tam viriliter per clypeum caſtitatis & continentiæ ſuperaſti: pro eo quòd mundum tam potenter per gladium paupertatis & indigentiæ debellaſti: pro quòd diabolum peſſimum tam fortiter per haſtam

haſtam humilitatis & obedientiæ effugaſti: pro eo quòd omnibus cogitationibus, omnibus affectionibus, ſingulis inordinatis moribus tam viriliter reſtitiſti? Aduerte, ſi potes, quantam laudem habitura ſis ab his, quos verbo & exemplo ad meliora prouocaſti. Et quid plura? pro ſingulis cogitationibus, locutionibus, actionibus virtuoſis, ſpecialem & æternalem laudem ſuſcipies: & id quod tibi in te defuerit, illa cæleſtis & diuina beatorum ſocietas, charitate mutua adimplebit. Quia vnuſquiſque habebit ibi in proximo, quod ſibi deficit in merito proprio. O Anima,
hæc

hæc cogita, hæc mente pertracta, cùm tibi piè viuenti inferuntur aduerſa, ad hæc mente euola, cùm premit corpus, cùm fremit mundus, cùm inſidiatur diabolus, ad hęc recurre, his mentem delinire. Quia id quod in præſenti eſt momentaneum & leue tribulationis noſtræ, ſupra modum & in ſublimitate æternum gloriæ pondus id nobis operatur. Sed quia reuerà id ſolum & verum gaudium eſt, quod non de creatura ſed de creatore concipitur, cui omnis comparata aliunde iucunditas mœror eſt, omnis ſuauitas dolor eſt, & poſtremò, omne quod delectari poteſt mole-

moleſtum eſt, *ſecundum Bernardum.*

Igitur conſulo, ô Anima, quòd iam per præmiſſa tanquam excitata, diſpoſita, & inuitata, ad auctorem tuum te cõuertas, & quantum gaudium ab eo illi beati ſpiritus recipiant diligenter, conſideres & aduertas: quia omne gaudium propoſitum vel eſt accidentale, & ob hoc non ſatiat, ſed excitat, vt eſt illud quod beati ſpiritus de his quę infra vel iuxta ipſos ſunt, accipiunt vel eſt conſubſtantiale, & ob hoc non ſufficit & afficit, vt eſt illud quod de his quæ intra ipſos ſunt, concipiunt. Hoc verò gaudium

quod

quod de ſuperioribus hauriunt, ſolum ſubſtantiale vocatur: quia per hoc ſolum affectus rationalis creaturæ ſatiatus. *Hugo de Sancto Victore:* Omnis iucunditas, omnis ſuauitas, omnis dulcedo rerum creatarum afficere cor humanum poteſt, ſatiare non poteſt.

ANIMA.

DIc quæſo, ô Homo, quale & quantum ſit iſtud gaudium? quia hoc ſolum deſidero, hoc eſt quod præ omnibus concupiſco, quia ſcio quòd hæc omnia, etiam ſi habentur ſine illo, non

ſolùm non ſufficiunt, ſed etiam animam ieiunam, famelicam & miſeram derelinquunt.

HOMO.

Anima, tu quæris quale & quantum ſit iſtud gaudium? Interrogaui omnia intima mea, & mihi narrare non ſufficiunt. *Anſelmus*: Si enim ſingula quæ prædicta ſunt, bona ſunt & iucunda, cogita mente, quantum ſit illud bonum delectabile, quod continet iucunditatem omnium bonorum in ſe, non qualem in rebus creatis experti ſumus, ſed tantùm diffe-

rentem, quantùm differt Creator à creatura. Qui tanto bono fruetur, quidquid volet erit, & quidquid nolet non erit. *Hæc Anſelmus. Cæſarius:* Beatam vitam faciliùs eſt cõſequi quàm enarrare: cuius curſus ſine termino, vſus ſine faſtidio, refectio ſine cibo, ſub antiquis perpetuiſque gaudiis ſemper noua iucunditas, & ſine timore amittendi continuata fœlicitas. *Hæc Cæſarius. Auguſtinus:* Præmium virtutis eſt, qui virtutem dedit, & qui ſeipſum, quo nihil maius aut melius eſſe poſſit, repromiſit. Quid enim aliud eſt quod per Prophetam dicitur: Ego ero illo-

rum

rum Deus, niſi ego ero, vnde ſatientur, ego ero quæcumque ab omnibus honeſte deſiderantur? *Auguſt. de Ciuitate Dei*: Ipſe eſt finis deſideriorum noſtrorum, qui ſine fine videbitur, ſine faſtidio amabitur, ſine fatigatione laudabitur, hoc minus, hic affectus, hic actus, profecto erit omnia in omnibus. *Hæc Auguſtinus.*

Puto tamen, ne diutius te protraham, quamuis reuera inæſtimabile ſit illud gaudium & ineffabile: æſtimo tamen quòd de tribus proueniat, & triplex gaudium illos beatos ſpiritus lętificat & delectat. Gaudent enim delectabiliter in perfecta & cla-

riſſima Diuinę claritatis contemplatione: gaudent dulciter in melliflua & ſuauiſſima Diuinæ bonitatis deguſtatione: gaudent ſempiternaliter in tranquilla & ſecuriſſima Diuinæ maieſtatis tentione. Scis enim, ô Anima, quòd tribus viribus naturalibus præemines in tua ſubſtantia: habes enim vim rationalem, quæ non perfectè illuminatur, niſi per primæ veritatis apertam cognitionem, & vim concupiſcibilem, quæ non ſatiatur niſi per ſummæ bonitatis perfectam dilectioně: vim quoque iraſcibilem, quæ non quietatur niſi per æternæ maieſtatis ſecuram comprehenſioně.

henſionem. De his tribus dicit Beatus Bernardus ſuper Cantica: Qui replet in bonis deſiderium tuum, ipſe futurus eſt rationi plenitudo lucis, voluntati multitudo pacis, memoriæ continuatio æternitatis. Quare triſtis es, ô Anima mea? & quare conturbas me? Spera in Deo quoniam adhuc confitebor illi; cùm omnis error à ratione, omnis dolor à voluntate, & à memoria omnis timor receſſerit, & illa ſucceſſerit, quam ſperamus, mira ſerenitas, plena ſuauitas, & æterna ſecuritas. O Anima, quantùm putas gaudent & lætantur, qui illud æternitatis

ſpeculum iugiter contemplantur, in quo omnia præterita, præſentia & futura, quæ ſummæ beatitudini competunt, apertiſſimè ſpeculantur? *Auguſtinus*: Dum ad illam ſupernam lucem Patris luminum venerimus, totum quod in creaturis eſſe poteſt, intelligemus. *Anſelmus*: Tunc iuſti ſcient cuncta quæ Deus fecit ſcienda. Et quid eſt quod neſcire poſſunt, qui ſcientem omnia vident?

ANIMA.

ET quomodo ſimplicitas hoc permittit?

HOMO.

Homo.

F*Vlgentius*: Sicut per ſpeculum vitreum trina nobis viſio demonſtratur, qua noſipſos, ipſum ſpeculum, & quicquid præſens eſt videmus; ſic per ſpeculum Diuinæ claritatis ipſum Deum, & quidquid præſens eſt; id eſt, noſipſos, & creaturas alias cognoſcemus.

Anima.

O Beata veritas, iam video, quòd ſine te ſapere, deſipere eſt, te verò noſſe perfectum ſcire eſt.

HOMO.

O Anima, quæ naturaliter ſcire deſideras, hoc ſpeculum videre affecta, in illo ſtudere & legere deſidera: quia hoc ſemel vidiſſe, eſt omnia didiciſſe. Ibi reuerà videbitur, & reputabitur ſtultitia, Platonis Theoria, Ariſtotelis Philoſophia, Empedoclis Theoremata, Hypocratis Scrutinia, Ptolomei Aſtrologia, &c. Quia quidquid hic de veritate intelligimus, minima pars eorum eſt quæ ignoramus. Sed tunc, ô Anima, videbis & afflues, & mirabitur & dilatabitur cor tuum.

ANI-

ANIMA.

ET quid videbo?

HOMO.

REgem Cęli in decore ſuo. *Beda*: Splendor æternæ pulchritudinis eſt tantæ ſuauitatis, tantæque dulcedinis, vt etiam ipſi Angeli, qui Sole ſunt incomparabiliter clariores, eo ſatiari non poſsint. Tunc ergo afflues delitiis in ſtupenda Diuinæ claritatis cognitione, miraberis in tui ipſius delitioſa conſideratione, dilataberis in omnium

creaturarum perfecta ſpeculatione. O contemplatio ſtupenda & admirabilis! O conſideratio delitioſa & delectabilis! O ſpeculatio gaudioſa & ineffabilis! O quàm dignè dictũ eſt de te Domine Deus meus: Melior eſt dies vna in atriis tuis, ſuper millia. Quia *ſecundum Auguſtinum*: Tanta eſt pulchritudo iuſtitiæ, tanta eſt iucunditas lucis æternę, vt etiam ſi nõ liceret amplius in ea delectari quàm vnius diei hora, propter hoc ſolum innumerabiles huius vitę dies, pleni delitiis & circumfluentia bonorum temporalium, rectè meritoque deſpicerentur Tam pulchra enim eſt & ſuauis,

ſuauis, vt ea viſa nihil amplius poſſit deſiderari, & omnem exuperet concupiſcentiam.

Anima.

Est ne aliquid aliud cuius viſio delectet? cuius contemplatio lætificet?

Homo.

O Anima, quamuis hæc ſola ſufficeret, ſi nulla alia adeſſet, eſt tamen adhuc vna, vt de aliorum omnium penè innumerabilium iucunda viſione taceam, quæ mirabiliter omnium cæleſtium ſpiri-

ſpirituum mentes lætificat, & miro quodam modo, neſcio quo inæſtimabili gaudio omnem beatam creaturam inebriat: videre ſcilicet illius cæleſtis Reginæ Deificam claritatem, & ſuæ beatiſſimæ prolis glorificatam humanitatem. Quis, ô Anima, vel cogitare ſufficiat, quantum gaudium generat, illam matrem miſericordiæ, Reginam pietatis & clementiæ videre, iam non recumbentem cum paruulo vagientem in præſepio, iam non lacrymantem circũeuntem, quærentem & dicentem: Numquid quẽ diligit anima mea vidiſtis? cùm perdiderat dilectiſſimum infantulũ

fantulum in triduo, ſed eum nunc inſpicientem in ſempiterno gaudio? Iam enim non conturbatur confugiens in Ægyptum à facie Herodis, quia ipſe aſcendit in cælum, Herodes autem in infernum. Iam non contnrbatur circa plurima quæ fecerunt filio ſuo Iudæi, quia omnia ſubiecta ſunt ei. Iam certè non euigilantem, vociferantem, clamantem & dicentem: Quis mihi det, vt ego moriar pro te fili mi Abſalom? cùm ſtaret prope vnigenitũ filium ſuum pendentem & morientem in patibulo. Iam non lamentantem lachrymabiliter, cùm ſibi daretur diſcipulus pro

Magiſtro,

Magiſtro, ſeruus pro Domino, creatura pro Creatore, quaſi alienus pro vnigenito & dulciſſimo filio. Sed hanc quondam propter nos tam miſeram tantis mœroribus plenam, nunc inæſtimabiliter ſuper omnem creaturã exaltatam, regnantẽ cum Chriſto in Trinitatis ſuperbenedictæ palatio cantantem, iubilantem, & dicentem: Tenui illum nec dimittam. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos. *Et illud*: Tranſite ad me omnes qui concupiſcitis me, & à generatonibus meis adimplemini.

O Anima mea, mente deuota

uota pertracta, quàm ſit plenum omni ſuauitate gaudiũ; videre hominẽ hominis conditorem, fœminam omnium conditoris genitricem, fratrem noſtrum quondam perditum, abiectum & deſpectum, nunc inuentum, nunc reuerſum, nunc regnantem, nunc omnibus imperantem. O quis mihi det te fratrem meum ſuggentem vbera matris meæ, vt inueniam te foris & deoſculer te labiis deuotionis, amplectar te brachiis dilectionis, & iam me nemo deſpiciat, cum introduxero te in cubiculum cum dulcedine ſuauiſſimæ fruitionis? Hanc fruitionem deſiderabat ille

deuotus

deuotus Anſelmus in Meditationibus, quando dicebat: O dulciſsime puer, quando te videbo? quando ante faciem tuam apparebo? quando ſatiabor pulchritudine tua? quando videbo vultum tuum deſiderabilem, in quem deſiderant Angeli proſpicere? Væ animæ te non amanti, te non quærenti: quæ ſi mundum diligit peccatis ſeruit, nunquam eſt quieta, nunquam ſecura. Nihil quæſo ſine te mihi placeat, nihil dulceſcat, nihil ſpecioſum, nihil præter te arrideat precioſum. Vileſcant omnia præter te. Quod tibi eſt aduerſum, mihi ſit moleſtum: & tuum beneplacitum ſit

ſit meum indeficiens deſiderium. Tędeat gaudere ſine te, delectet gaudere tecum, & flere tecum. O bone Ieſu, ſi tam dulce eſt flere de te, quàm dulce eſt gaudere de te? *Hæc Anſelmus.*

ANIMA.

O Homo, iam amore videndi Dominum Creatorem meum langueo, ardore cernendi Ieſum fratrē meum, Redemptorem meum, deficio. Iam deſiderio intuendi illam virginem glorioſam, matrem Redemptoris mei vulnerata ingemiſco. O bone Ieſu, quando videbo gaudium

meum quod deſidero? ô quando apparebit gloria eius quam eſurio? ô quando veniet conſolator meus quem expecto? O ſi quando inebriabor ab vbertate domus eius ad quam ſuſpiro! Iam grauis eſt mihi omnis creatura ad videndum: quia nimis incomparabiliter ſupereminet pulchritudo, à qua proceſſerunt hæc omnia.

HOMO.

O Anima, expecta cum patientia, vt creſcant tua deſideria, quia ſcriptũ eſt. Modicum & non videbitis me, & iterum modicum & videbitis me.

ANIMA.

Anima.

O Modicum longum, ô modicum nimis prolixum, quia etſi modica ſunt merita, longa tamen ſunt deſideria.

Homo.

O Anima, ſi longa & magna videntur tibi tua deſideria, quibus æſtuas ad æternam gloriam & charitatem contemplandam: quanto putas deſiderio æſtuare debeas ad æternam bonitatem perfectè diligendam, & ad ſummam maieſtatem ęterna-

Digitized by Google

liter poſſidendam? Si enim hæc omnia ſummè non diligeres, quomodo de viſione gauderes? Etſi bene videres & intelligeres, & tamen ſecura mente non poſsideres: quomodo beata permaneres? *Auguſtinus*: Ibi igitur vacabimus & videbimus: videbimus&amabimus:amabimus & habebimus. Ipſe enim eſt finis deſideriorum noſtrorum, qui ſine fine videbitur, ſine faſtidio amabitur, ſine fatigatione in æternum laudabitur. Vna enim ibi & tota virtus eſt amare quod videas, & ſumma fœlicitas æternaliter habere quod amas. Ibi beata vita in ſuo fonte

fonte plenè perfectè bibitur, vnde miro quodam modo & delectabiliter impreſſa ſitis ſimulatque ſatietas alternatur. Sed longè à ſiti neceſsitas repellitur, longè à ſatietate faſtidium amouetur. *Hæc Auguſtinus.*

Sed ne te iam, ô Anima, diutius protraham, audi quid de prędictis omnibus cæleſtibus gaudiis dicit ille deuotus Anſelmus in fine proſologiō: Excita te, inquit, nunc, ô Anima mea, & erige totum intellectum tuum, & quantùm potes cogita attente, quàm delectabile ſit illud bonum, quod continet iucunditatem omnium bonorum. Si iu-

cunda eſt vita creata, quàm iucunda eſt creatrix eſſentia? Si iucũda eſt ſalus facta, quàm iucunda eſt ſalus quæ fecit omnia? Si amabilis eſt ſcientia de creaturis, quàm delectabilis eſt illa quæ eſt de rebus increatis? *Et infra.* Cur ergo per multa vagaris quærendo bona creata? Ama vnum, in quo ſunt omnia. Si delectet pulchritudo: Fulgebunt iuſti ſicut Sol. Si libertas aut fortitudo. Similes erunt Angelis Dei in cælis. Si longa & ſalubris vita: eſt ibi ſanitas æterna. Si ſatietas aut ebrietas: Satiabuntur de gloria, & inebriabuntur ab vbertate domus Dei. Si melodia, ibi

ibi canunt Angeli. Si ſocietas & amicitia : ibi eſt beatorum ſocietas, & omnium vna voluntas. Si honores & diuitiæ: Gloria & diuitiæ in domo eius. Si ſecuritas & certitudo: ibi omnium temporum æterna longitudo.

O cor humanum, cor indigens, cor expertum ærumnas immo obrutum ærumnis, quantùm gauderes ſi his omnibus abundares ? Interroga intima tua, ſi capere poſsint tantum gaudium ſuum de tanta beatitudine ſua. Sed ſi homo de tanta beatitudine vix capiet gaudium propriũ, quomodo capax erit tantorum gaudiorum, quantus eſt

numerus electorũ, vbi vnuſquiſque tantùm diligit proximum ſuum quantum ſeipſum, & tantùm de ſuo gaudio gaudet, quantùm diligit? Ita enim quiſque plùs abſque æſtimatione, de Dei, quàm de ſua & omnium electorum gaudet fœlicitate. Quia ſicut Deum toto corde, tota anima, tota mente diligit: ita ad plenitudinem gaudij illius totum cor, tota anima, tota mens non ſufficit, quia tantùm gaudebunt, quantùm amabunt: tantùm amabunt, quantùm videbunt. *Et infra:* Certè nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis aſcendit, quantùm te

ama-

amabunt, & cognoſcent ſancti Dei.

Oro Deus meus, cognoſcam te, amem te, vt æternaliter gaudeam de te. Et ſi non poſſum ad plenum in hac vita, creſcat ſaltem hîc notitia tui & amor, vt ibi ſit plenum gaudium: hîc ſit in ſpe, & ibi ſit in re. Domine Pater per filium tuum hîc iubes, immo conſulis petere, & promittis accipere, vt gaudium noſtrum plenum ſit. Peto Domine, quod per admirabilem conſiliarium tuum conſulis petere, & promittis accipere, vt gaudium noſtrum ſit plenum, meditetur de hoc mens mea, ſermonicetur os

meum, loquatur inde lingua mea, eſuriat anima mea, ſitiat caro mea: donec intret in gaudium Dei mei, qui eſt trinus & vnus benedictus in ſæcula.

AMEN.

SAN-

Digitized by Google

SANCTI BONAVENTVRÆ EXIMII ECCLESIÆ DOCTORIS.

FASCICVLVS MYRRHÆ,

DE *PASSIONE CHRISTI.*

Digitized by Google

Digitized by Google

DEuotus & omni pietate plenus eſt iſte tractatus: in quo Faſciculus Myrrhæ ſponſæ vberibus interponitur, vt virtutum ſtudium & ad Christi Vulnera compaſsionis affectus augeatur.

Domi-

Dominica die, de Oratione in Horto, & captione.

FASCICVLVS I.

F*Aſciculus Myrrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorarabitur*: loquitur Anima deuota, deſignans Chriſti amaritudinem, ſe ſimul collectam iugiter in ſuo pectore circumferre. Vt autem tu etiam quicumque memoriam tuam per meditationem mortis Chriſti reformare deſideras, in promptu habeas Faſciculos, qui in memoria tua commorentur, paſsionem Chriſti hîc tactam ſolum-

ſolummodo ordine Euangeliorum inſeruimus compendioſè, vt ex illis paucis, opus, modum, & cauſam, habeas materiam copioſè meditanti, & de paucis plurima colligas.

Cogita igitur, quomodo ſollemni illa cœna, de qua ſupra dictum eſt, celebrata, & hymno dicto, Chriſtus Deus & Homo videns appropinquare tempus ſuum, ſurrexit vt iret ad montem, hoc eſt opus quod fecit. Cogita de modo, quomodo ſe habuit intus & extrà. Eundo, fugam diſcipulorum prædixit: Petrum aſſerit ter ſe negaturum & alia quæ loquebatur; & hoc

hoc iterum opus attende. Cogita etiam quomodo exteriori verba illa deprompſit, & quali interiori protulit affectu: ſic facias vbique nec opus ſemper eſt repetere.

Aſſumpto Petro, Iacobo, & Ioanne, ait: Triſtis eſt anima mea, vſque ad mortem. Relictis illis, ſolus orat in monte. Finita tertia vice oratione, ex imaginatione mortis, & interno dolore, & timore, factus eſt ſudor eius ſicut ſanguis, innuens ineffabilem pœnam per hoc; nam de nullo tale aliquid legimus. Tunc Angelus vnus ſuum Dominum confortauit.

Cogita quomodo Chriſtus

inimicis ſuis obuiauit, & ſponte ſe obtulit, & verbo ſuo eos in terram proſtrauit. Deinde à Iuda oſculatur, à Iudæis capitur, trahitur, vincitur, & ad domum Annæ deducitur: & omnes Diſcipuli fugerunt: & hic ſit tibi Faſciculus vnus memoriæ commendandus. Et hîc ſi placet potes aſpicere Chriſtum, quis ſit iſte qui iſta patitur, & te ſubdas ei per rationis aſſenſum. Crede igitur; & cogita ipſum eſſe veraciter Dei filium omnium principium, Saluatorem omnium, & retributorem omnium.

Digitized by Google

De illuſione coram Anna, & Caipha, & negatione Petri.

FASCICVLVS II.

IN domo Annæ, confeſſus veritatem, à ſeruo nequam percutitur.

Cogita hîc opus, modum, & cauſam, vel ſaltem aliquod eorum ſicut tibi congruit. Deinde in domo Caiphæ, vbi Scribæ & Phariſæi expectabant, adducitur, illuditur, & percutitur tanquam blaſphemus. Falſum teſtimonium quæritur, & non inuenitur. A Pontifice adiuratur, à Petro ter negatur, ſed Chriſtus reſpi-

reſpiciens Petrum, exire & flere amariſſimè compulit. Mane facto ad Pilatum vinctus ducitur. Cogita modum, quo ipſi eum ducebant, quia peſſimè tanquam latronem, & maleficum, &c. Iudas videns, quod parabant Chriſtum ad mortem, tantùm in ſeipſo doluit, quòd tam dulcem hominem tradidit, vt ſe laqueo ſuſpenderet, & retulit pecuniam, cum qua emptus eſt ager, ſicut predixit Hieremias: Coram Pilato multipliciter innocenter accuſatur, mittitur ad Herodem, ab eo vt fatuus illuditur, & irridetur.

Hîc diligentiſſimè conſi-

dera, qualis eſt qui patitur, & ei configurare, vt compatiaris innocentiſſimo, mitiſſimo, amantiſſimo, & nobiliſſimo. Et hic ſit Faſciculus ſecundus.

De Coronatione, & Crucifixione.

FASCICVLVS III.

POſt hoc, petentibus Iudæis dimittit Pilatus Barabbam, & tradidit Ieſum ad crucifigendum, victus importunitate Iudæorum, & timore Cæſaris. Tunc Ieſus more & ſchemate regis multipliciter illuditur, clamyde induitur,

Digitized by Google

tur, ſpinis coronatur, arundine percutitur, vt rex in deriſum adoratur.

Hîc, Homo, cogita modum, attende cauſam, quomodo ſcilicet Chriſtus ſe habuit, & quomodo Iudæi ſe habuerunt, cauſam quare tanta ſuſtulit, vadens vt crucifigatur, proprium portans patibulum; populum ſequentem, & mulieres flentes, quibus ait: Nolite flere ſuper me, &c. In monte Caluariæ crucifigitur. Et hîc diligenter pertracta modum crucifixionis. Aut enim primò crucem erexerunt, & Chriſtus aſcendit ad crucem, aut certè crucem poſuerunt in terram, &

ibi eum clauis affixerűt. Nam alius modus non apparet. Et hic tertiò ſpecialius conuenit conſiderare quantus eſt iſte qui tanta patitur, vt ad ipſum poſſis egredi per admirationis aſpectum, quia immenſus eſt poteſtate, ſpetioſitate, fœlicitate, & æternitate.

Admirare igitur maieſtatem annihilari, ſpecioſitatem decolorari, fœlicitatem tormentari, æternitatem mori. Et hic tertius Faſciculus.

De his quæ facta ſunt dum Chriſtus penderet in Cruce, & de emiſſione Spiritus.

FASCICVLVS IV.

PEndens Chriſtus in Cruce ſitit.

Cogita opus quomodo Chriſtus pendet, cogita modum, & cauſam, cogita quōd ſitit, orat pro crucifixoribus, blaſpematur in cruce, irridetur à prætereuntibus, à principibus, à latrone, titulus veriſſimus & indelebilis, Ieſus Nazarenus Rex Iudæorum, ſcribitur. Stat mater Ieſu doloroſa ſub cruce, quam reſpe-

xit, & Ioanni commiſit, fiunt tenebræ. Deſignans tandem, quanta ſua pœna, & quod humanitas fuit deſerta, in eo, quòd nulla fuit redundantia ſuperiorum virium in quibus fruebatur, ad inferiores, quibus patiebatur, clamabat: Eli, Eli, lamaſabacthani: Accepto aceto, conſummatis iam omnibus, cùm nihil reſtabat agendum, clamans alta voce tradidit ſpiritum, innuens: quòd quamdiu vellet, tamdiu viueret, & quòd nullus animam ſuam à ſe tolleret, ſed quòd ipſe ſponte eam poneret. Et hîc debes conſiderare, quali forma paſſus eſt aſsimilationis amictu. Paſſus eſt enim

enim ſicut verus agnus liberaliſsimè reſpectu ſui, obedientiſsimè reſpectu Patris, prudentiſsimè reſpectu aduerſarij.

Stude igitur ad habendum habitum ſecundum effigiem modi ſe habendi, ſcilicet benignitatis, ſeueritatis, humilitatis, & perſpicacitatis. Et hic ſit Faſciculus quartus.

De his quæ facta ſunt Chriſto pendente in Cruce poſt mortem.

FASCICVLVS V.

LAtronum oſſa confringuntur, Chriſti os non

comminuitur, ne figura de hoc euacuetur. Latus eius aperitur, vnde profluunt Eccleſiæ Sacramenta. Velum ſcinditur. Sepulchra mortuorum aperiuntur, vt inde mortui in die reſurrectionis cum Chriſto reſurgerent.

Hîc conſidera, quantus pro te paſſus eſt, & Crucem amplectere per paſſionis deſiderium, vt ſicut ipſe paſſus eſt iniuriam, conuitia, ludibria, ſupplicia, ſic tu paſſionem Chriſti imitando, amplectere pro eo omnem paſſionem plenam iniuriis, conuitiis, ludibriis, & ſuppliciis. Et hic Faſciculus quintus.

De ſeptem ſignaculis in paſſione Chriſti reſeratis.

FASCICVLVS VI.

PAſsio Chriſti non ſolum reformat memoriam per deuotam meditationem, nec ſolum inflammat deſiderium ad deuotionem, quinimmo præcipuè illuſtrat intellectũ, & ducit ad cognitionem veritatis. Siquidem in vniuerſitatis cognitione, ſeptem erant clauſa ante Chriſti Paſsionẽ, quæ ſunt in eius Paſsione reſerata. De quibus intelligi poteſt illud Apocalypſis: Aperta ſunt ſignacula ſeptem.

Primum

Digitized by Google

Primum ſignaculum fuit Deus admirabilis, qui per Crucem manifeſtatus eſt eſſe ſumma ſapientia, in eo, quod diabolum decepit, ſumma iuſtitia, in quantum quæſiuit redemptionis præmiũ, ſumma miſericordia, quia tradidit pro nobis filium.

Secundum ſignaculum fuit ſpiritus intelligibilis, qui manifeſtatus eſt per Paſsionem quantæ ſit benignitatis, quantum ad Angelos qui permiſerunt Chriſtum crucifigi: quãtæ dignitatis quoad homines nam propter eos Chriſtus eſt crucifixus: quantæ crudelitatis quoad dæmones, qui Dñm Deum ſuum fecerãt crucifigi

Tertium

Tertium ſignaculum, eſt mundus ſenſibilis, qui in morte Chriſti probatur eſſe locus tenebrarum, in quo regnat cæcitas, quia lucem veram non cognouit, in quo regnat ſterilitas, quia Chriſtum infructuoſum reputauit, impietas, quia innocentem condemnauit.

Quartum ſignaculum fuit Paradiſus, qui per crucem apparet eſſe locus gloriæ, lætitiæ, & opulẽtiæ in eo, quòd Chriſtus propter eius reſtitutionem factus eſt vilis, pauper, & miſer.

Quintò, per mortem Chriſti infernus manifeſtatus eſt eſſe plenus omni egeſtate, vilitate,

litate, & paupertate, quia ſi hæc paſſus eſt propter peccati deletionem, multò magis damnari hæc patientur propter iuſtam operum retributionem.

Sextum ſignaculum fuit, virtus laudabilis, quæ per crucem Chriſti probatur eſſe pretioſa, ſpecioſa, & fructuoſa. Pretioſa, quia Chriſtus antè voluit vitam corporalem perdere, quàm contrariari virtuti. Specioſa, quia in contumeliis relucebat. Fructuoſa, quia vnus perfectus actus Chriſti virtutis infernũ ſpoliauit, cælum aperuit, perditum reſtaurauit.

Septimum ſignaculum, per

Crucem

Digitized by Google

Crucem apertum eſt, & in eo, quod apparuit reatus culpabilis, quàm deteſtabilis ſit, cùm ad ſui remiſsionem indigeat tam magno pretio, tam grandi piaculo, tam difficili medicamento.

De Reſurrectione, Aſcenſione, & Miſſione Spiritus Sancti.

FASCICVLVS VII.

TErtia autem die, Chriſtus victor mortis reſurrexit, & nos reſurrecturos monſtrauit. Si igitur Chriſto paſſo fuiſti compaſſus, nunc reſurgenti congaude.

Cogita deuotè, qualiter

anima

anima Chriſti ad infernum deſcendit, quid ibi egit, & de gaudio Sanctorum Patrum, & triſtitia dęmoniorum. Cogita de timore cuſtodum. Cogita de cuſtodia Angelorum circa ſepulchrum, quomodo nunc refertur vnus ſolus ſedere, nunc ſtare ſupra lapidem, nunc in ſepulchro, nunc duo, & hi diuerſimodè, per quod oſtenditur multitudo Angelorum circa ſepulchrum, & varia viſitatio mulierum. Cogita quomodo amor & deſiderium Magdalenam, & alias feminas frequenter cogebat currere, & ſepulchrum Domini viſitare. Cogita de variis Chriſti apparitio-

paritionibus. Cogita de dulcibus eius colloquiis cum diſcipulis. Cogita, cur Chriſtus voluit in Galilæa apparere, niſi vt debeas à vitiis tranſmigare; vnde Paſcha tranſitus. Sed in Galilæa, id eſt, tranſmigratione, & mutatione corporum noſtrorum, in Regno Cælorum Chriſtum videbimus poſt generalem Reſurrectionem.

Poſt quadraginta dies reſurrectionis, aſcendens Chriſtus in altum, captiuam duxit captiuitatem Sanctorum Patrum. Meditare de glorioſa proceſſione, aſcendentium cum Chriſto nam Sancti ſequabantur, Angeli venientes

Digitized by Google

obuiabant, & tunc inter ſe quæſtiones illas formabant, de quibus Iſaias ait: Quis iſte eſt qui venit, &c. Cogita de triſtitia Apoſtolorum, & Angelorum gaudio. Cogita de Angelis redeuntibus & Apoſtolos canſolantibus. Diſce tu aſcendere ad Chriſtum, ſed per aſcenſiones prius dictas, vt relinquas hîc vitium: quia nullum vitium aſcendit cum Saluatore, vt dicit Auguſtinus.

Deinde de cælo Dominus in linguis igneis miſit Spiritum ſanctum. Vide quomodo deinde Apoſtoli fuerunt confortati, & in charitate fundati. Meditare cur Spiritus

tus Sanctus in igne, cur in linguis, cur in vtriſque ſimul, & cur in aliis creaturis apparuit: & ſtude proprietates rerum talium in te habere. Cogita effectus, & dona Spiritus Sancti, & multa ſimilia circa Spiritus Sancti miſſionem, ſignaque militantis ſub gula, ſcilicet ſomnum, cordis duritiam, otioſitatem, riſus procacitatem, contradictionem, & inſenſibilitatem.

Digitized by Google

Digitized by Google

SANCTI
BONAVENTVRÆ
EXIMII ECCLESIÆ
DOCTORIS.

EXERCITIA XIII.
SPIRITVALIA.

Digitized by Google

IN hoc Opuſculo tredecim Spiritualia Exercitia proponit Auctor, & poſt vltimum Exercitium, adiungit breuem quandam formulam ex Bernardo deſumptam, qua ab exterioribus ad interiora, & ab his ad ſuperiora conſcendamus. Quæ quidem omnia, quò breuiùs ab Auctore proponuntur, eò frequentiùs à nobis exerceri debent.

Digitized by Google

VT in virtutibus conſer-ueris, oportet te habere Exercitia ſpiritualia, quibus animum tuum occupes, quia niſi ſic, non poteris in virtutibus perſeuerare,

Primo igitur, exercebis te in Oratione, tali modo & temporibus iſtis feruenter.

Ante cuiuſlibet operis vel facti inceptionem, Dominum inuocabis, & modicum orabis cum tali oratiuncula: Deus in adiutorium meum intende: Miſerere mei Deus. vel huiuſmodi. Item quandocumque audis campanam ſonare, orabis, vel quando audis pulſare horas, has Orationes feruenter ad intra facias,

& ita facias, quòd ſi iuxta alios fueris, illi non conſiderent quòd ores.

Secundum tuum Exercitium erit iſtud, videlicet, vt feruenter proponas, quandocumque audis ſonare campanam, generaliter te emẽdare, breuiter cum Oratione per morulam vnius Pater noſter.

Antequam notabile opus facias, breuiter cogitabis, qualiter propoſuiſti te habere in priori propoſito.

Item de mane ſemper proponas, qualiter te per totam diem velis habere, & hoc antequam facis facta tua extrinſeca, & quando facis factum aliquod, cogitabis breuiter, qualiter

Digitized by Google

qualiter propoſuiſti.

Item ter vel quater in die, propones feruenter contra ſuperbiam.

Tertium Exercitium erit, de aliquo bono cogitatio, quando tempus vacauerit, Habebis enim qualibet die vnam memoriam ſpecialem, de qua cogitabis ſæpe, & ad quam curſum habeas.

Habebis enim Dominica die de Regno Cælorum.

Feria ſecunda, de extremo Iudicio.

Feria tertia, de beneficiis Dei.

Feria quarta, de Morte.

Feria quinta, de pœnis Inferni.

Digitized by Google

Feria ſexta, de Paſſione Domini.

Sabbatho, de Domina noſtra, & peccatis propriis. Paſſionem tamen Domini in qualibet die cum materia diei, & cum beneficiis Dei habebis. Et in qualibet hora matutina Primæ Tertiæ, &c. de paſsione illius horæ, cum pauco de materia illius diei cogitabis. Sic igitur cogitando, &, tua facta faciendo, ſpero quod tempus competenter expendes.

Quartum Exercitium erit, vt quotidie te exerceas in operibus humilibus & deſpectis, ſemper eligere locum viliſsimum, & teipſum ex

toto

toto corde deſpicere, nulliuſque laudis dignum te reputare, ſed totum adſcribere Deo, ſiue lauderis, ſiue vitupereris non curabis. Eſto conſiderans teipſum & inuenies, quòd non es aliqua laude dignus, ſed omni opprobrio digniſſimus. Cùm enim es iuxta alios, habebis te taciturnè, verecũdè, & manſuetè, tamen ſicut decet.

Quintum Exercitium erit, vt omnia ſigna ſuperbiæ deuites, ſcilicet clamorem in loquendo, & ſic de aliis.

Sextum Exercitium erit, vt ſæpe conſideres, in quibus te malè habeas, vbicumque fueris, & non permittas aliquod

paruum

Digitized by Google

paruum vitium tranſire non iudicatũ: quia qui parua non reputat, in maiora ſæpe cadit.

Septimum Exercitium erit, vt præcipuè vbicumque fueris, oculos tuos cuſtodias: quia ex incuſtodia oculorum infinita mala eueniunt: ergo præcipuè cuſtodi oculos.

Octauum Exercitium eſt conſiderare aliorum bona, & non mala. Cùm enim videris aliquem peccantem, cogitabis quòd ſi ipſe haberet tantam gratiam à Deo ſicut tu ipſe, multùm ſeruẽtiùs emendaret ſe quàm tu. Si autem videris aliquem aliquid boni facere, cogitabis qualiter poſſes illud imitari.

Digitized by Google

Nonum Exercitium erit, vt omnia quæ videris & audieris ab hominibus, ad bonum trahas, & ſic non ſuſpicaberis.

Decimum Exercitium erit, vt ſemper vbicumque fueris, habeas te morigeratè, & compoſitè ab extra, ne alijs exhibeas malum exemplum: quia exterior incompoſitio eſt ſignum indeuotæ mentis.

Vndecimum Exercitium erit, vt ſemper vbicunque fueris, videas, vt illud non facias cum quo alicui poſſis præbere malum exemplum, vel vnde alius poſſet ſuſpicari: quia valde periculoſum eſt aliis præbere malum exemplum.

Duodecimum erit, viriliter tentationibus reſiſtere, & à carnalibus te abſtinere & abſtrahere, quia in illis ſalus non eſt.

Vltimum erit, vt ſemper ſtes in timore; & habeas te verecundè, & ita cuſtodi te ſolus, ſicut quando es cum aliis, Nam Deus omnia videt, quæ facis.

Hæc Exercitia in communi in quantum potes, facere ſtudebis, & Dominum diligenter rogabis, vt velit tibi dare gratiam ad faciendum ea, quia ſine ipſo nihil potes facere, &c.

Redeam ab exterioribus ad interiora, ab interioribus

ad ſuperiora conſcendam, vt
poſſim cognoſcere, vnde ve-
nio aut quo vado: quid ſum
& vnde ſum, vt ita ex cogni-
tione mei, valeam peruenire
ad cognitionem Dei. Quan-
tò namque magis in propria
cognitione proficio, tantò
ad cognitionem Dei accedo.
Vnde venio, ſecundum exte-
riorem hominem de parenti-
bus illis, qui me fecerunt, an-
te damnatum quàm natum,
peccatores peccatorem in
peccato ſuo genuerunt, & de
peccato nutrierunt. Quid
ſum ego? homo de humore
liquido. Sum enim in mo-
mento conceptionis, de hu-
mano ſemine conceptus:
deinde

deinde ſpuma illa coagulata modicum creſcendo caro facta eſt: poſtea plorans & eiulans, traditus ſum huius mundi exilio, & ecce iam maior, plenus iniquitatibus. Iam iam præſentabor ante diſtrictum iudicem. Tunc dicetur de me: Ecce homo & opera eius. Cogita hæc profundiùs.

FINIS.

BIBLIOTECA VITTORIO EMANUELE ROMA

Digitized by Google

Pro coronide libri additum eſt, de Caſtigatione corporis, de Tranquillitate cordis, de Diſcretione, ut & Oratio pro adeptione virtutum; ex Doctiſſimo Iacobo Aluarez de Paz Toletano, è Societate IESV.

CAſtiga corpus tuum, & hunc ſeruum ſemper rebellem flagellis aſperitatum cæde, ne ſpiritum deprimat, & ad alicuius mali conſenſum adducat. Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum; ne igitur eum deiiciat, concupiſcat ex aduerſo ſpiritus aduerſus carnem, eámque ſibi ſubiuget, & immodicas vires ieiuniis, vigi-

liis, & aliis afflictationibus auferat, ne in detrimentum virtutis inſoleſcat. Beſtiæ non rationibus nec argumentis perſuaſæ, ſed virga percuſſæ, homini parent. Caro autem beſtia eſt, quam nunquam ſola conſideratione, ſine debita caſtigatione, domueris. Curam etiam aſſiduæ mortificationis & abnegationis tui, afflictione carnis oſtende. Quia inualetudo corporis, quæ in pallore faciei, & imbecillitate non apparet, aut nulla eſſet, aut ſatis modica. Et mortificatio interior, quæ (niſi impoſſibilitas obſtet) ad corporis caſtigationem non procedit, quòd ficta ſit

&

& ridicula, magnum ex ſe iudicium præbet.

De Tranquillitate cordis.

MAgna cura, ac diligentia tráquilitati tui cordis ſtude, nihilque te feciſſe exiſtimato, niſi ab eo omnem inquietudinem ac perturbationem depuleris. Ne te proprij defectus inquietent, ſed ſtatim atque in aliquam culpam incideris, eam ex amore Domini deteſtare, & ad pacem reuertito & te tuaque omnia Chriſto committe. Ne te aduerſa perturbent, ſed ea citò tranſitura cogita, non ſine Domini voluntate ac

prouidentia venire conſidera, Cordis tranquillitas ex ipſius cordis puritate depẽdet. Nam culpę licèt leues cor lacerant, affectus inordinati diſcruciant. Negotia prophana, & ſæcularia diſcerpunt, & reliqua à noſtra vocatione aliena mentem inficiunt. Si ergo vis cor pacatum & tranquillum poſsidere, culpas etiam leuiſſimas vita, & quas non vitaueris, ſtatim per contritionem abiice, affectus tuos moderare, negotia ſecularia fuge, & ab omni eo quod à tua vocatione alienum eſt, diligenter te ſubtrahe. Hæc cordis tranquilitatem pariunt, & nos ad Deum in intimo men-

tis

Digitized by Google

tis noſtræ excipiendum, manifeſtè diſponunt.

De Diſcretione.

IN his quæ hactenus dicta ſunt, & in cæteris omnibus, diſcretione opus eſt, qua tempora, & loca, teipſum, & perſonas, quibus cum agis, ſtatum tuum & modum conuerſandi, & alia ſimilia conſideres, & ſecundùm quod ratio, & virtus hîc & nunc dictat, ita in his quæ occurrunt te habeas. Multa ſunt quæ Deo diſplicent, fratres turbant, & tibi non proſnnt, quia non ſunt diſcretionis ſale condita: eadem verò ſi diſ-

cretè fierent, magnum, apud Deum & homines ſplendorem haberent, diſcretionem quam non habes, ſuppleat obedientia, ſuppleat oratio ac recurſus adDeum ſuppleat tandem ſeniorum & prudentium conſilium. Qui enim in dubiis ad Deum recurrerit, & conſilio ſapientium, ac obedientiæ ſubmiſerit, non errabit. Si hæc ad Deum, ad Prælatos, ad religioſam familiam, ad fratres & te ipſum obſeruaueris, mirum in modum, in virtute proficier.

Digitized by Google

Oratio pro adeptione virtutum.

DOmine Deus virtutum, cuius eſt totum quod eſt optimum, qui ſeruos tuos inſignibus domus tuæ, nempe virtutibus fulgere præcipis, & deſiderium in eorum cordibus tantæ pulchritudinis immittis, accende quæſumus in nobis vniuerſarum virtutum deſideria flammigera, & ad eas precibus & gemitibus poſtulandas impelle, vt paruitas noſtra à te benigno largitore, qui vis rogari, has veras opes, & nunquam interituras, obtineat. Doce nos Domine virtutum naturam, ne pro virtutibus

vitia

vitia quæramus. Excita earũ amorem, vt non vilia & abiecta, ſed cæleſtia dona, & te eorum authorem diligamus. Conforta brachium noſtrum auxilio gratiæ tuæ, vt perfectionis vrbem ſanctis operibus expugnantes, virtutum poſſeſſores ſimus. Sit vita noſtra, vita iuſtorum digna, qua te die noctúque, & omni tempore ſuſpirãtes, te ipſum, qui beatitudo ac gloria noſtra es, fœliciter conſequamur. Amen.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

8 – 1

by Google

Digitized by Google